

UNIV. BIBLIOTH.
* 1905 *
HELSINGFORS

**SYYS-
LEHTIÄ**

P. PÄIVÄRINTA

**PORVOOSSA
WERNER SÖDERSTRÖM**

Synslehtiä

Sirjoittanut

P. Päimärinta

Porwoossa
Werner Söderström

Paras taistelukumppani.

Sisältää:

	Siv.
Paras taistelukumppani	1
Intohimojensa murtama	10
Basjula-Matti	42
Matti Matinpojan rakkautseffailut	62
Uudistalon emäntä	95

Paras taistelukumppani.

Elämä on taistelua, sanotaan, ja niin se onkin. Kehdosta hautaan saatta kestää tämä taistelu. Monenkaltaista on elämän kilvoitus ja monessa muodossa, monta tietä pyrkii waara vastaan. Milloin se tulee liikanaisena ilona, kulloin ankarana suruna ja murheena; siinä on lankeemista, nousemista, lupauksia, toivoja ja — pettymystä. Tämmöistä on elämäntaistelu.

Moni sortuu auttamattomasti, ja onnellinen se, joka näistä wihureista eheänä pääsee ja vielä kykenee toiwomaan, tointumaan ja ylöspäin pyrkimään.

Warjin waitkeaksi käy tämä elämäntaistelu, ellei ihmisellä ole kelvollista taistelukumppania. Mutta kun sydän löytää sydämen, ja he sitten rakastawat ja kunnioittawat toisiansa, luottawat ehdottomasti kaisissa toisiinsa, eiwätkä salaa mitään toisiltansa, niin silloin woi elämäntaistelu käydä woitolliseksi. Silloin heissä wallitsee oikeuden ja totuuden tunto ja hyveen sijällinen, siweellinen woima. Ken tämmöisen sydämen löytää, hänellä on uskollisin, wäkewin, urhollisin ja warmin taistelutoweri elämän myrskhyissä. Hän ei luowu siwultaji koskaan, ei wäisty eikä pelkää koskaan. Murtua, kaatua hän woi, waan ei antautua. Myötäkäymisen waarattomina hetkinä iloittaa hän niinkuin lapsi ja tämä tekee toisenkin kumppanin mielen niin rohkeaksi ja iloiseksi.

Murheen, tuskan ja hädän aikana lohduttaa, tukee, turvaa ja rohkaisee hän, kokee lievennellä ankaraa surua ja vieläkin toivoa, vaikka kaikki näyttää menneen. Taloja lahjoja on tuolla taistelukumppanilla, sillä kaiken muun lisäksi hän vielä rakastaa, antee kaikki antaa ja peittää kaikki puutokset ja rikokset. Jos hän joskus sortuu taistelussa, kärsii hän nöyränä kohtalonsa, mutta toivoansa ei hän waan heitä. Hän odottaa hiljaisena ja tyynenä niin kauwan kuin myrsky on tauwonnut ja tyyni taasenkin tullut; ja jälkimaininginkin aikana on hän vielä waiti. Hän on wiisas taistelija ja tietää aiwan hywin, millä tavalla voitto saawutetaan. Uudesta rupeaa hän siweellijellä woimallaan waikuttamaan woi-ton saawuttamiseksi, ja katso! voitto saawutetaan. Myrsky on lakannut, murhe on poistunut ja iloinen tyynyys ja rauhallinen toivo on taasen wallannut mielet. Rohkeasti katsowat he taas tulewaisuutta silmiin, samassa kuin he, ahkerasti sotaneuwottelua pitäen, warustawat itseänsä aina lujemmiksi ja lujemmiksi uusia waaroja ja taisteluja vastaan.

Onnellisia owat ne taistelukumppanit, jotka näin ykijistä neuwoin taistelevat. Mitään myrsky ja waara ei woi heitä elämän merellä tukistaa. Molla täyttävät he raskaita welwollisuuksiansa, eikä se tunnu waikelta, sillä luottaen toisiinsa ja turwaten Jumalaansa tuntewat he sen olewan heidän welwollisuutensa.

Mutta tuleepa kerran semmoinenkin wihollinen, jota vastaan taistellesa täytyy jommankumman tahji molempain taistelijain sortua. Se on tuo ankara, säälimätön ja lahjomaton kuolema, jota ei taistelemallakaan woiweta. Häntä ei liikuta orwoiksi jääneitten itku ja parku, ei jäljelle jääneen taistelukumppanin murhe ja walitus. Kaikki on hänelle yhtä kaikki. — Kowa, tyly, armoton on kuolema. —

Kun hän sitten saa temmatuksi uskollisen taistelukumppanin jälkeen jääneen siwulta, murtuu, sortuu tämäkin usein. Eipä kummakaan, sillä eipä hänellä ole enää lempeää kättä, joka häntä tukisi, ei lämmintä, helliwää sydäntä, joka häntä mur-

heesja lohduttaiji, waiwoisja wirwottaiji ja liewenteleiji häntä useinkin kohtaawassa surussa; kaiikki on kolffoa, tyhjää, kuollutta, autiota, ja murhe jäntää ja kalwaa lakkaamatta murtunutta sydäntä. Wieraat askeleet kaituwaat kylminä ja kolffoina huoneisja ja wieras käsi kouhottelee rauhattoman leposijan.

Maailma riehuu ja mylleehtii. Mutta nyt ei ole halua riehuntaan, sillä eipä ole minä wuoksi enään riehuuji, kenen eduksi taisteleiji. Ihmiiset naurawat ja iloitsewat, mutta ei woi ymmärtää, minä tähden he niin tekewät. Nyt ei woi nauraa, ei iloita eikä — itkeäkään, sillä ankara suru on polttanut kuiwiiji kynneltien lähteet. Mikään ei huwita, mikään ei tunnu miltään, ei rikkaus, ei kunnia, ei ystävät eikä wiholliset, ei itkut eikä ilot. Kaiikki, kaiikki on yhtä kaiikki. Tuntuu siltä, että oliji haahkeampi, kun pääsi johonkin maailman soppeen, korwen loukeroon tai wuoren wintaloon, semmoiseen, jossa ei kuuliji yhdenkään ihmisen ääntä, jossa ei kuuliji taistelewien sotahuutoja, ei sortuneiden walituksia eikä huokauksia, ei woittaneiden iloa ja riemua, semmoiseen, jossa ei näki ainoatakaan ihmistä, ei kynneliä, eikä särkyneitä sydämiä. — Niin, semmoiselta se tuntuu, että siellä oliji wähän parempi yksinäisyhdessään kärsiä sydämensä tuskaa. Mutta auttaisiko sekään? Murhe tuntuu seuraawan sinnekin, sillä se on iskenyt sydämeen kiinni. Paras pakopaikka tuntuuji olewan hauta, tuo peittäwä kammio, joka on yhtä tasapuolinen kuin kuoleman. Tuo, joka kaiikki unhottaa ja jowittaa, tuo elämän taistelun aikana suljettu lepokammio, joka wasta taistelujen loputtua syliinsä aukaisee, ja kylmänä ja synkkänä vastaanottaa kaiikki. Se ei pidä lukua siitä, owatko hänen vastaanotettawansa rikkaita tai köyhiä, ylhäisiä wai alhaisia, kunniasja pidettyjä tahi halweksittuja, ylönkatsottuja, sorrettuja, hywiä tai kka huonoja taistelijoita.

Mieli liitelee ja harhailee sinne tänne, aina tähtitähain tuolle puolen, etsien rauhaa ja lohdutusta polttawalle surulle, mutta liewitystä ei kuulu kukaan. Jospa sitä wielä

mistäkin foettaa etsiä ja haparoida, aina waan mieli ja sydän lentää ja palaa tuon tasapuolisen ja awohyllisen haudan luo, joka poweensa kätki jalon ja armaan taistelukumppanin. Siinä hänen rinnallaan olisi niin rauhallinen lewätä. Siinä unhottuisiwaat kaikki maailman taistelut, surut, tuskat ja huolet. Siinä ei tulisi aika pitkäksi odottaissa sitä hetkeä, jolloin Herra kutsuu kaikki meidät eteensä tutkiaksensa, ken on ollut felwollinen taistelija, ken ei.

Niin, semmoiselta se tuntuu, mutta sinnekään ei ole lupa mennä, ennenkuin aika joutuu.

Tämä on kowin elämän taistelu. Silloin tuntuu siltä, että pitäisi lähteä pois, kauwas pois, mutta mihin? Tuntuu siltä, että pitäisi saada siivet, joilla pääsisi pikaisesti, hywin pikaisesti lentämään halki ilmojen, maiden ja merien taa . . .

Mutta ei tunnu hywältä näinkään, jotakin siis täytyy foettaa. Mitähän, jos lähtisi ulkoilmaa haistelemaan, koska fuolema täälläkin kuitenkin on wälttämätön.

* * *

Rutjuin festikiewarista hewosen ja waiwuin sitten taas entiseen surulliseen raskasmielisyhteeni.

„Hewonen on walmis,“ kajahtaa yht'äkkiä korwiini.

Minä säpsähdän, sillä olin jo unohtunut niin wähässä ajassa koko hewosen ppyntöni ja matkahommani.

„Ryhtihewonen, jota olette ppyntänyt, on walmiina,“ sanoo owen suussa olewa poikainen toistamiiseen.

„Wai niin, no lähdetään sitten!“

„Mihin ajetaan?“ kysyi ktytipoika.

„Uja mihin tahdot, se on minulle saman tekewä.“

„No, ehkä minä sitten ajan alaspäin.“

„Uja waan.“

Raitis talwi-ilma hiweli postiani ja polttawaa otjaani niin raittiisti ja terweellisesti. Se tunkeutui keuhkoihini

ja tuntui häikäisewän sydämeni paloa; oli kuin elon säde taas olisi tunkeutunut sieluuni.

Poika wei minut seuraawan pitäjän festikiewariin. Kuulin kuinka he keskustelivat, minkälainen hydyttävä heillä nyt on. Selittiwät minut umpimieliseksi, semmoiseksi, jota ei itsekään tiedä minne menee. Puolikaswuinen poikaressu näytti laahailewan ylleen jotakin wanhaa, pitkää miehen röijyä, köytellen sitä muutamalla nuoranpätkällä hinteräisen wartalonja ympärille. — Muuta en huomannut mitään.

„Hewonen on waljaisja,“ lajahi yht'äkkiä taas korviini ja kun käännähdin ääntä kohden, oli edessäni äskelinen poika. Siwalsin nuttuni ja kiirehdin kartanolle rekeen.

„Mihin ajetaan?“ kysyi tuokin poika, ja entiseen tapaani wastasin: „aja mihin tahdot!“

„Olen tuolta toisesta pitäjästä poikkimajin; haluaisitteko sinne päin matkustaa, niin minäkin saisin käyda kotonani?“

„Mja waan sinne, sama minulle on, misjä ajelen.“

Ilta oli jo tullut. Kireä pakkaneen wallitsi. Rewontulet roihusiwat taiwaalla niin, että oli ikäänkuin sähinä niistä olisi kuulunut. Pakkaseen purema lumi nariji reen anturain alla niin kireästi, että olisi luullut kymmenkertaisen kuorman olleen hewosen perässä. Rewontulet haihtuiwat wähitellen ja ilma seestyi selkeäksi. Tähtitaiwas näkyi kaitessa loistossaan, pakkaneen paukahteli metsässä, kiskoii jonkun petäjän, kuusen tai koiwun pinnasta säleen irrallleen koettaen siten näyttää mahtiaan.

Mjoimme muutamalle parin kolmen kilometrin pituiselle järwelle. Jää wongahтели niin surunwoittoisesti. Kuu paistoi tähdeltä terältä ja sen walju warjo kiiti rinnallamme. Lumihiteet kimalteluiwat kuun walossa niin sädehtiwästi, että olisi luullut tuon pienen järwen jäälle kotoontuneen koku maailman timantti-aarteet.

Metsään päästyämme hyppeli peukalolintu ja talitiainen iloisesti oksalta oksalle, etsien ruokaansa. Heillä ei tunnut olewan surun kaunaa, heillä!

Raikki tämä hawainto- ja tunnemaailma saattoi minut yhä sywempiin mietelmiin. Mietin silloin: onkohan Jumala luonutkin waan ihmisen nääntymään ja kärjimään, koska nuo lintuisetkin oliwat niin iloisia, ikäänkuin ei mitään surua olisi olemassaakaan? Tuommoinen pakkane, joka waihteli neljäntymmenen pykälän waihteessa, ei waihtanut noihin pikkulintuihin niin mitään; pirteinä ja nokkeloina lentelivät ne waan oksalta oksalle.

Koko taipaleella en waihtanut pojan kansja luotuista sanaa, sillä minulla ja pojalla mahtoiwat olla erinkaltaiset ajatussuunnat.

„Saluatteko käydä lämmittelemässä, sillä tässä on kotini,“ kuului äkkiä, ja kun katjain kyhtipoikaa silmiin, huomajin häneltä tämän äänen lähteneen.

Pojan ääni kuului korwiini niin onealta, että oikein jäikähdin sitä.

„Yhtäkaikki,“ sanoin minä, „missä häntä aikansa kulluttaa.“

Poika käänti hewosen kotikartanolleen.

Ränstyneeltä näytti talo. Usuinhuone oli kokoon luhistunut, sawutorwet katolla murtuneet ja yksinkertaiset ikkunat oliwat päreillä ja tuohilla paikatat. Tämän tähden oliwat ikkunat niin paksussa jäässä, että oli niinkuin olisi jätetlit nostettu ikkunain reikiin. Ukkohuoneet puulukkoineen ja muine salpoineen oliwat niin keloutuneet, että ampiaiset kai niistä saiwat hywää pesänjä-ainetta.

„Olkaa hywä ja käykää lämmittelemään,“ sanoi poika, ruweten hewostansa waalimaan.

Lähdin kömpimään kurjia, jäätyneitä, liukkaita portaita huoneesen. Tupaan päästyäni seisahdin hämärään owipieleen.

Mikä näky! Huoneessa hääri walju, kessi-ikäinen nainen. Hänen ympärillään pyöri neljä lasta, jotka eiwät olleet juuri

toinen toistaan härewämpiä. Pienimmät heistä wanuiwat ehtimiseen äitinsä hameesen kiinni hokien: „äiti, äiti.“

Samassa tuli kyytipolka huoneesen.

Kun äiti huomasi, että hänen poikansa tuli kotiin, syök-
sähti hän tätä vastaan warjokkaaseen owipieleen ja sylkei
häntä. Selvästi näki hajamielisiinkin, että perheessä wallitji
hellä sydämmellisyys.

„Woi, woi, tulitkos, Oskar, kotiin! Ja mitenkäs sinä
oletkaan päässyt kotona käymään?“ sanoi ihastunut, kärji-
wän näköinen äiti.

„Minä olen kyydisä, äiti, ja tämä wieras haluji käydä
lämmittelemäsä,“ sanoi poika osoittaen samassa minua.

Waimo näytti hämmästyneeltä, sillä hän ei ollut ennen
huomannut minua. Melkein hajamielisin sanoin pyysi hän
minua käymään peremmäksi.

Astelin pöytälawitjan luo ja istahdin sille, waitfen
oikeastaan tiennyt, mitä tein; omat askeleenikin kumisiwat
niin oudoilta.

Waikka mieleni olikin niin apea, en kuitenkaan woinut
olla huomaamatta tämän perheen keskinäistä suhdetta. Tun-
tui mielestäni niin kummalliselta, kun ei perheen keskuudessa
näkönyt ainoatakaan aikaista miestä, jota olisi woinut pitää
perheen isänä.

„Missäs teidän isäntä on?“ kysyin melkein tietämättäni.

„Ei meillä olekaan isäntää,“ wastasi waimo, samassa
luoden minuun wakawan katseen; oli niinkuin hän olisi sa-
nonut: „oletkos ainoa muukalainen joka et näitä tiedä.“

„Kuinka se sitten on?“ kysyin minä hämmästyneenä.

„Niinpä se on: tuoni korjasi mieheni pois puoli vuotta
sitten,“ sanoi waimo surullisesti.

„Ettäkö teiltäkin on elämän kumppani temmattu pois?“

„Niin on käynyt.“

„Näyttää kuitenkin siltä, kuin ei teillä olisi surun kau-
naa, olettehan lastenne keskesä iloinen kuin käti metsässä.“

„Mitäpä minulla enää muuta maailmassa jäljellä olisi-
kaan kuin nämät lapset. Pois on mennyt mieswainajani,
joka oli niin hellä ja hyvä; kaikki tarmonsa uhrasi hän per-
heenjä hywäksi. Mutta poisja, poisja on hän nyt, ja koko
elämän taakka on laskettu hartioilleni.“

„Minäkin olen sortunut ihminen. Minultakin on tuoni
korjannut elämän kumppanin pois —; sen takia olenkin nyt
täällä hakemassa polttawalle sydämelleni jotakin hoiwaa. Ja
nyt tuntuu siltä kuin olisin tawannut ristiisijaren, jolla on
yhtä suuri suru kannettavana kuin minullakin,“ sanoi.

„Wai niin, wai niin! Wai on kuolema teiltäkin tem-
mannut pois kumppanin. Kyllä ymmärrän täydellisesti,
miltä sitä tietä tullut sydämen suru maistaa,“ sanoi waimo
ja kynneleet herahtiwat hänen silmiinsä.

„Mihin tautiin kuoli miehenne?“

„Keuhkotautiin; hän oli awutonna jo pari vuotta.
Odottamaton ei kuolema ollut, mutta sittenkin koski se ko-
wasti,“ sanoi waimo surullisesti.

Minun ei haluttanut matkustaa edemmäksi. Pyysin
talosta yösjaa ja se minulle luvattiinkin. Kyytipoika meni
hewosta riisumaan ja illastamaan. Porstuan perässä oli
pieni lämmitettävä kamari; sinne laitettiin minulle wuode.
Se oli siistitty puhtaaksi: pöydällä oli walkoinen liina ja
palawa talikynttilä lewitti hämärää waloa huoneeseen.

Yksinäisyyteen tultuani waiwuin yhä sywemmälle aja-
tuksiini. Kokonaiskuwana esiintyi eteeni rapistunut sydän-
maalla sijaitsewa uudistalo, jossa jo monta miespolwea lie
taisteltu ja kärsitty. Nykyisen asukkaan, kärsiwän waimon
surullisen lempeät kaswot suruisine sydämineen, lapsijoukkonsa
ympäröimänä, painui niin sywästi mieleeni, ett'eipä se sieltä
lähtenytkään.

Oli miten oli, mutta summa waan oli se, että unhotin
oman suruni ja itseni mieltiesjäni waimoparan asemaa. Mi-
nulle selkeni, että tuo „heitompi astia“, paljon hankalam-

masja tilassa ollessaan kuin minä, oli kuitenkin väkewämpi minua.

Noita mieltiesjäni oli aika kulunut jo paljon siwu puolen-yön. Koko ajan oli kynttilä pöydällä ollut niistämittä, sillä se tehtävä ei ollut enjinkään juolahtanut mieleeni. Sawahtuessani oli kynttilä-kärji jäänyt niin pitkäksi, että sen ylipää oli lätistynyt semmoiseksi paksuksi ja leweäksi lieriökksi, että karrella oli ikäänkuin laffi päässä. Valokin huoneessa oli niin hämärtynyt, ett'ei nähnyt toijelle puolen huonetta.

Tunsin wäsymystä, ja puhdas, lämpöinen wuode hokutteli syliinjä. Sammutin kynttilän ja nakkaujin wuoteesen pitkälleni. Kun wiikkokausiin en ollut wiettännyt ainoatakaan lewollista yötä, waltasi minut pian uni ja minä nukuin niin rauhallisesti kuin ei mitään surua olisi koskaan ollutkaan; en edes nähnyt rasittawia ja painostawia uniakaan.

Herätessjäni oli aurinko jo korkealla, kello lähellä kymmentä; moneen wiikkoon en ollut niin lewollisesti lewännyt ja nyt tunsin itseni wirtistyneeksi. Illoisena terwehdin kärjiwää perheen-äitiä, samassa ilmoittaen kyytipojalle, että nyt lähdetäänkin kotiin. — Kärjiwä nainen oli näyttänyt minulle palasen elämän taistelua ja sen walossa huomajin, että minunkin vielä tarwitsee lasteni tähden elää, ja tämän muistoni turwisja minä vielä elänkin.

Intohimojensa murtama.

lin taasentkin pitemmällä rautatie-matfalla. Kolmannen luokan waunu, jossa istuin, oli wäkeä täynnä. Useita tuttawiani oli wau-
nussa ja keskenämme haastelimme yhtä ja toista. Muiden matkustajain joukossa oli eräs tuntematon mies, joka näytti koettawan saada edes jonkunkaan sanan kuullaksensa, mitä me haaste-
limme. Huomasi heti hänen puwustansa ja käntökestänsä, että hän oli ollut Amerikassa.

Joku sattui mainitsemaan minun nimeäni. Tämä näytti tuntemattomaan tekewän erityisen vaikutuksen.

Kun hän sai tilaisuuden, tuli hän ja istui ohelleni.

„Oletteko te se sama, joka olette kirjoja kirjoitellut?“
kysyi hän ujosti.

„Olenhan minäkin joskus jotakin töhräillyt“, sanoin hänelle puoli kylmästi.

„Oletteko kuulleet Kalle K—sta mitään kerrottawan?“
kysyi hän taas.

„En. Minunhan on mahdoton tietää, mitä mistäkin milloinkin on kerrottu“, sanoin kylmän tylysti.

Seuraasi towi äänettömyyttä. Hän näytti itäänkuin hämmentyneeltä, loi silmänsä lattiaan ja naputteli sormil-
laan hiljalleen penkinlaitaan.

Minun alkoi käydä säälikseni miehen alakuloisuus ja häpeäkseni kylmä wastaukseni, koska tunsin hänen sentafia tulleen alakuloiseksi.

„Oliisiko siinä Kallella sitten jotakin waariinotettawaa?“
kyhyin ikäänkuin lievennellen tlyhyttäni ja saadakseni hänet
elpymään entisiin oloihinsa.

„Oliisipa siinä kylläkin“, sanoi hän ja katsoa wilautti
minua silmiin.

„Mitä laatua se sitten olisi?“

„Minä en ole nähnyt koskaan vielä ainoatakaan ih-
mistä, johon intohimot olijivat niin wäkewästi waitutta-
neet“, sanoi hän.

„Tunnetteko tuon Kalle R—n luonteen ja elämäntawat
tarfoilleen ja pitemmältä ajalta?“ kyhyin.

„Miwan lapsuudesta saakka, koko hänen elämänsä“, was-
taji hän.

„Saluaijitteko sitten niistä minulle kertoa?“

„Miwan kernaasti, kun waan halunnette kuunnella“.
myönji hän.

Kun waunu oli matkustawaisia niin täynnä, että kaikki
tarfempi keskustelu käwi siinä mahdottomaksi, pyyhjin konduk-
tööriltä, että pääsisimme konduktööri-waunuun. Luwan saatu-
amme menimme sinne ja mies alkoi kertoa:

Kalle oli pienen torpan poika ja wanhin neljästä sija-
ruffestaan. Torppa sijaitsi meidän maalla ja meidän talo
oli hywisjä waroissa. Lähiseutuwillä oli useita muitakin
taloja ja torppia, jonka takia niillä piirteillä oli paljon lap-
sia. Melkein poikkeuksetta oliwat ympäristön lapset meillä
leikkimässä ja telmimässä, eikä lasten kesken ollut koskaan mi-
tään eroa köyhän tai rikkaan wälillä, sillä olimmehan vielä
niin wiattomat ja turmeltumattomat, ettei semmoista woinut
koskaan mieleenkään tulla.

Meidän talo sijaitsi lähellä järwen rantaa ja rannalla
oli laajanlainen hiekkatasanto. Siinä söpi kesäiseen aikaan
kilpaa juosta, pallia lyöä, nakella litteillä rannan kiwillä
woileipiä järwen pinnalle, tai koettaa, kuka korkeimmalle woisi
kohtisuoraan kiwen nakata ja kenen kiwi teki weteen pудо-

tesjaan komeimman umpinaisen pusrakaduksen; mies se, joka parhaat tulokset sai. — Talwiin laskettiin juksilla ja keltalla mäkiä, ja tuo mäki ei joutanut pahoillakaan pyryillä kauwan ummessa oleman, sillä kyllä me siitä huolen pidimme, että se aukki pysyi. Kyllä oli iloa ja riemua, ja tointa oli itsekkullakin niin paljon, että sitä olisi riittänyt kahteenkin rekeen; postet punottivat ja terweys, ilo ja ystäwyys loisti jokaisen kaswoilta. — Woi niitä murheettomia ja ilojia lapsuuden aikoja!

Melkein poikkeuksetta oli Kallekin telminässä meidän kanssamme. Hän oli kaikissa leikeissä johtajana ja se käwiin laatuun. Me katsoimme ja luotimme häneen niin kuin päälikköömme ainakin.

Mutta jo aikaisin huomattiin hänessä ankaraa itsepintaisuutta. Minkä hän kerran sai päähänsä, sen täytyi niin olla ja tapahtua, eikä sinä auttanut mitään toisien lapsien objeet, neuwottelut, wäitteet ja wastalauseet. Hänen piti waan aina päästä woitolle kaikissa mielipiteissä ja kilpailuissa.

Eräänä kertana juostiin kilpaa ja eräs poika woitti hänet juoksussa. Tuosta pahastui Kalle niin kowin, että hän haasti woittajansa vielä pari eri towia kilpailemaan. Mutta kun kilpailija woitti niissäkin koetuksissa Kallen, niin ei hän ottanut enään koko päivänä osaa toisten leikkeihin; istua murjotti waan erillään toijista erään tiwen päällä. Wiikkokouteen ei hän tullut ottamaan osaa toisten kisoihin ensinkään. Saatiin kuulla, että hän oli niinä päiwinä ahkerasti yksinään kotonansa harjoittanut juoksemista. Kun hän sitten ensikerran ilmestyi kisatantereelle, haastoi hän oitis woittajansa kilpajuoksuun. Käwi kuitenkin taas niin onnettomasti, että Kalle menetti woiton kilpailijallensa. Nyt huomattiin, että Kalle suuttui silmittömäksi, hän leimahti punaiseksi, niinkuin turkin pippuri ja puri hammasta. Pikaisesti kuisattiin Kallen kilpatowerille, että hän tahallansa antaaji Kallelle perään, ettei mitään riitaa wälillä syntyisi.

„Koetappa vielä yksi kerta“, sanoi Kalle kilpatowerilleen wihasta puhisten.

„Koetetaan waan“, sanoi toinen naurussafuun ja niin sitä taasenkin lähdettiin juosta wilistämään.

Ja kas! Kalle woittikin nyt.

„Senhän minä tiesinkin, kun waan oikein koettaa“, sanoi Kalle tyytyväisenä ja hänen wihansa lauhui siihen paikkaan.

Semmoista menoa elettiin eteenpäin. Niin pian kuin Kalle kyfeni jotakin tekemään, tuli hän meille ansaitsemaan leipäänsä. Hän ei ollut mitään äksy eikä pahantapainen, päin wastoin oli hän nöyrä ja tottelewainen ja teki mielihyvällä ja ahkerasti niitä askareita, joita hänen tehtäväseen määrättiin. Jo aikaisin huomattiin hänessä hyvää aistia ja työkykyä.

Kun olimme Kallen kanssa melkein päivän päälle samanikäiset, jouduimme yhtäaikaan rippikouluunkin. Hyvä lukuisia kun olimme, pääsimme kumpikin loistawasti läpi, ja tämä korotti suuresti omanarwontuntoamme. Kalle oli yhä edelleenkin meillä ja hänestä warttui mitä kunnollisin, saattawin ja rotewin työmies, sekä isoissa että käsitoissa. Hänelle maksettiin meillä korkeampia palkoja kuin mitä paikkakunnalla oli kuultu.

Eräänä kertana sai hän päähänsä sen aatteen että hän lähtee kauwas erääsen ulkopitäjänsä, jossa hän oli kuullut rengeillä olewan paljon isommat palkat kuin kotipuolessa. Hän koetti tarjota hänelle niin isoa palkaa kuin suinkin julkeji, mutta mitään ei auttanut, sillä kun hän kerran oli sen aatteen päähänsä saanut, ei hän woinut siitä perääntyä. — Minä koetin myös kaikkeni panna estääkseni häntä lähtemästä. Wetojin pitkälliseen ystäwyhteemme ja yhteisiin pyrintöihimme, mutta kaikki turhaan.

Kun muuttoaika tuli, käävi Kalle tawaranja kokoon ja niin hän lähti.

Tuo paikkakunta oli niin kaukana ja siwulla yleisestä kultureitistä, etten Kallesta kuullut wiiteentoista wuoteen yhtään mitään. Hän ei kirjoittanut ainuttakaan riwiä minulle, enkä minä hänelle. Wähitellen haihtui Kalle mielestäni,

niin etten häntä monasti muistanutkaan; joskus waan juolahti mieleeni: missähän oloissa siellä Kallekin lienee?

Minäkin olin silläwälin joutunut uusiin oloihin: olin mennyt naimisiin.

II.

Suuresti hämmästyin eräänä aamuna huoneestani ulos mennessä. Oli niin warhainen, ettei vielä ketään talonwäestä ollut ylhäällä. Kun oli kesäinen aika ja kiireiset työt tehtävänä, olin menossa wäkeä herättämään. Astuessani porsuasta portaille, oli Kalle siinä istumassa, pää käsiin nojatuna. Kun hän kuuli astelia takanansa, kääntyi hän katsomaan ja huomattuaan minut laskeutui yhtäkalffisena samaan asemaansa. Hämmästyin suuresti hänet nähtyäni. Hän oli niin laihtunut, surkastunut ja wanhennut, etten ollut häntä tunteakaan. Menin häntä tervehtimään, sanoen samassa hänelle „hyvän huomenen.“ Wälinpitämättömästi, melkeinpä kylmäntylhysti ojensi hän minulle kätensä.

„Odot nyt, weli hopea hiukkases; minä käyn wäkeä herättelemässä, menemme sitten minun kamarini“, sanoin hänelle.

Kun palasin takain, kehaitin häntä lähtemään mukaani. Hän ei näyttänyt kuulewan eikä näkewän, istua jurotti waan alallansa.

Otin häntä kädestä kiinni ja sanoin:

„Mitä sinä, Kalle, nyt olet noin kummallinen, etkö sinä enään pidä entisestä ystäwästäsikään?“

Sitaasti nousta, kömpi hän ylös, tierasi kätensä irti minun kädestäni ja alkoi astella jälisjäni. Samassa hän huokasi pitkän, raskaan huokauksen.

Menimme semmoiseen huoneeseen, jossa kenelläkään ei ollut asumusta eikä mitään toimintaa. Kehaitin häntä istumaan. Mutta hän kallisteli ja käänteli itseään sinne ja tänne,

ikäänkuin katjellen, misjä hänelle olisi mukawin istuinpaikka. Wihdoin siwalsi hän erään tuolin, siirsi sen tafannurkkautseen ja istuutui sille.

„Mitä sinä, ystäwä hywä, olet nyt noin kummallinen? Et enään ole ensinkään entisenlaisesi; olet niin wanhemmut ja fiihtunut, etten ollut sinua enään tunteakaan. Koko entinen iloiisuutesi, ohwakuutesi ja terweenmoinen hywinwointisi näkyy ferrasfaan kadonneen, ja syntä ilme ja alafuloisuus jääneen sijalle. Kai sinulla on joku raskas murhe; tai oletko menettänyt terweytesi?“ sanoin hänelle.

„Murhe minulla on raskainta laatua ja sen kansa on terweystin mennyt“, sanoi hän.

Dikein hämmästyin tuon äänen kuultuani, sillä se kuului niin kumealta ja onealta, ikäänkuin se olisi haudasta nousnut. Siinä ei ollut rahtuakaan sitä iloista ja heleää sointua, mikä hänen puheessaan ennen oli ollut.

„Mitä? Olet kai löytänyt siellä mielitiettyä ja saanut häneltä ruffajet!“ sanoin ikäänkuin saadakseni häntä elpymään.

„Mielitiettyä olen kyllä löytänyt ja ruffajia en ole häneltä saanut; ja siinäpä se nyt koko juttu onkin“, sanoi hän.

„Kuinka se sinun elämäsi on siellä oudosfa paikkakunnassa alusta alkaen mennyt? Haluaisin sen pienoiisuufineen kuulla, kun näin kauwan olemme ollet toistemme elämästä mitään tietämättä“, sanoin.

„Kuinkahan toki muutoin kuin hywästi: Seti sinne tultuani sain edullisen palveluspalkan ja hywän palkan. Pian kefwät paikkakuntalaiset minut kaikinpuolin kelwolliseksi ja kunnolliseksi, sekä kaikkiin töihin kyfenewäksi työmieheksi. Kilwan korottiwat he minulle palkaa, niin että se meni jo ennen kuuluttomiiin. Niin olin palvelufisfa yhtämittäa kymmenen vuotta. Säästäwä kun olin, kokosin ijoista palkoistani melkoiset säästöt. Kaikki ihmiset kunnioittiwat minua, niinkuin arwon miestä ainakin. Luulempa, että moni tyttökin katsoi hywällä silmällä minuun, mutta ei heissä ollut semmoista, johon minun sydämeni olisi woinut kiintyä“, puheli Kalle hywästi elpyneenä.

Kun hän tuntui siihen pysähtyvän, kysäjin:

„Entäs sitten?“

Hän ei näyttänyt ottavan ensinkään huomionsa tuota minun kysymystäni, siirsi vaan hieman tuoliansa, kumartui alas päin ja näytti waipuwan entiseen surumielisyyteensä.

„No, kerrohan nyt toki eteenpäin“, muistutin häntä toistamiseen.

„Niin sitten, sitten — —, sitten ilmestyi näkymölle eräs pienen talon tyttö. Alma oli hänen nimensä. Hän oli kaikkein nuortenmiesten mielitietty ja lempilintu. Kaikki hänen peränsään hyppäsivät kaupaten mielisuosiotaan. Ei ollut sitä nuorten kisa ja leikkipaikkaa, eikä niitä tansseja, häätilaisuuksia, joissa ei hän aina olisi leiskunut ylimpänä. Hän olikin semmoinen tanssilintu, ettei hänen jalkansa näyttänyt ensinkään koste-
wan lattiaan, kun hän walsseissa ja polkassa mennä pyyhkäisi tansjituwan lattialla. Hän olikin aina menossa, eikä näyttänyt ensinkään hengästyvän, niinkuin tawallisesti muille tytöille käy ankarasti tanssiesja. Alma näytti olewan kuin keijukainen. Warreltaan oli hän pitemmänpuoleinen ja sorea, samalla kuin hän oli kaswoiltaan tawattoman kaunis.

Kauvan aikaa katselin minä hänen wiehkeyttään ja sulouttaan aiwan kylmäwerisesti, enkä wälittänyt hänestä niin mitään. Waan kun tuota oli kestänyt jonkun aikaa, alkoi tämä tenhotar minua wähitellen miellyttää. Wihdoin käwiwät tunteeni niin polttawiksi että ne ajoiwat minut kaikkialle misjä luulin saawani Alman nähdä.

Mutta waikka sydämeni oli näin kahlehtinut outo, minulle ennestään tuntematon tunne, pidin sen itselläni niin tarkoin, etten edes Almalle sitä ilmaissut saadakseni tietää hänen tunteittensa laatua.

Hänellä oli, kuten sanoin, paljon kosijoita. Kun yksi heitti, otti toinen ja ihmiset tiesiwät aina kertoa Alman „uudesta sulhasesta.“

En tiedä, oliko noilla alinomaa waihtuwillia sulhasilla ja Almalla ollut wakaisempia liittoja, waiko ei, summa vaan

oli se, että sulhasia niitä tuli ja meni, yhdyttiin ja erottiin yhtenäin. Tätä katjellesjani tahtoi sydämeni pakahua. Lupa-
pulta tuljn siihen wakaunukseen, ettei noissa alinomaisissa
wäihueluissa ollut sen sywempää pohjaa, kuin että Alma tah-
toi wään loistaa silläkin alalla, näyttääkseen kuinka suuresta
joukosta hänellä oli walitsemisen waraa.

Raihoni ja ikäwäni Almaan käwi wihdoin niin sielä-
mättömäksi, että päätin kosja häntä, käwi miten käwäkin.
Tilaisuus ilmestyikin aiwan pian siihen, että pääsin keskustel-
telemaan kahden kesken hänen kanssaan. Se oli kuuma hetki
minulle. Sydämeni pamppaili ja löi niin kowasti, että oi-
kein henteä ahdisti; ei tahtonut olla sanaa suuhuni tulewaa,
koetin niellä hämmästystäni ja wakawuutta itseäni. Wi-
mein sain senwerran rohkeutta, että otin Almaa kädestä kiinni
ja änkytin samassa:

„Alma, minä rakastan sinua kaikesta sydämeistäni, enkä
woi ilman sinutta elää; tahdotkos ruweta minun kansjani ja-
kamaan tulewat ilot ja surut, tulewat ne sitte misjä muo-
dosja wielä tulewattin?“

Alma punastui punaiseksi kuin leppäkerttu ja kallisti
hiljaa päänsä minun rintaan wasten.

„Woi Kalle! Minä olen kauwan jo sitä samaa ajatel-
lut, waan en ole sitä tahtonut oikein itsellenikään uskoa, sitä
wähemmin muille ilmoittaa“, sanoi hän.

Siinä me sitten wannoimme toisillemme ikuista rakkautta
ja uskollisuutta.

Woi herra, minkälaista rakkautta ja lempeä hehkui sydä-
meni! Oli niin kuin olisin kohonnut yläilmoihin ja sydämeni
eronnut ruumiista. Tuo pelonsekainen rakkaustunne, joka minua
niin kauwan oli rasittanut, haihtui kerrassaan niinkuin tuhka
tuuleen, ja sanomaton ilo ja rauha täytti sydämeni. Moni-
kertaan syileilimme ja halailimme erotessamme.

Mutta waiikka tunjin sielusjani sanomatonta iloa ja au-
tuutta, jekaantui näihin tunteisiin kuitenkin jotakin kylmää ja
tuskallista: Kaikki oli, mielestäni, tapahtunut liian helposti

ja se siitti mielessäni katkeran epäluulon: ehkäpä se on muidenkin sulhasten kanssa käynyt yhtä helposti, josta seurauksena on ollut nuo pitaiset erot. Kuitenkaan en antanut iloni ja rauhani häiritäjille suurta valtaa, vaan toin niitä alaspainaa ja tukahuttaa niin paljon kuin voimissani oli. Mutta itsepintaisesti palaajivat ne yhä uudelleen.

Semmoisenaan kului aika.

Nämät vastenmieliset ja kalpeat tunteeni saivat pian uutta vaikutusta. Sain, näet, tietooni, että Alma yhä edelleenkin otti vastaan muita kosijoita ja vieläpä öisinä aikoinakin.

Urwattawahan on, minkä vaikutuksen tämä tieto minuun teki. Alma koki tuota kaikkea tehdä suurimassa salaisuudessa, mutta kuitenkin se tuli ilmi. Se hehkuva rakkaus, jota olin Almaa kohtaan tuntenut, muuttui nyt katkeraksi pettymyksen tunteeksi, joka sellaisenaan täytti koko sieluni.

Tuskalla jatkoin sietää häntä silmissäni, milloin näköpiiriini sattui. Seurustelimme kyllä nytkin toisinaan yksissä, mutta suhde oli kylmä ja jäykkä, ja minä sydämeistäni inhoisin häntä. Poissa oli hehkuva ja intohimoinen rakkaus!

Katken muun hyvän lisäksi rupesin epäilemään hänen siiveellisyhtänsäkin; en tiedä olisiko siinä ollut mitään epäilemisen syytä, mutta asianhaarain takia lykkääntyi kuitenkin semmoisia ajatuksia mieleeni.

Kukaan kuolewainen ei voi aavistaakaan, mihin tuskiaan ja ahdistukseen minä nyt jouduin. Mitä on nyt tehtävä? Erotako heti hänestä? Se olisi ehkä parasta muuten — mutta ei, ei! Miehisenä miehenä en tahdo sitä tehdä, sillä olenhan antanut hänelle sanani ja pyhän lupaukseni, ja miehen tulee aina pitää sanansa. Sitäkin vaikeammaksi kävi minun puoleltani ero, kun Alma ei näyttänyt sitä haluavan.

Waiikka sydämeni oli niin täynnä katkerutta ja inhoa Almaa kohtaan, ruwettiin kuitenkin puuhaamaan lopullista yhtymistä.

Säästövaroillani ostin hyvän torpan. Sen tiluksilla voitiin elättää wiisi lehmää, hewonen ja joku määrä lampaita; peltowiljelystä oli torpassa myös jotenkin runsaasti. Huoneet olivat wälttawäsä kunnossa. Tämän torpan piti tulla uudeksi asunnoksemme.

Uusia pantiin menemään tawallista uraansa; meidät kuu- lutettiin awioliittoon, pappilasja käytiin wihillä ja niin olimme nyt awiopari.

Meille alkoi nyt awiollinen yhdyselämä, mutta minkä- laista se oli! Kuollutta, kylmää ja raskasta oli se. Olin kuwitellut, että kaikki vielä woisi käydä hywin ja että inhoni ja ylönkatseeni Almaa kohtaan woisiwat haihtua ja tasaan- tua, warjinkin kun Almasja ei ollut mitään todistettua syhtä. Mutta, sen pahempi, tämä toiwoni ei toteentunutkaan. Minä en parhaalla tahdollanikaan woinut poistaa mielestäni was- tahakoiisuuttani ja inhoani Almaa kohtaan, sillä se oli sydämessä kiinni ikäänkuin naulattuna. Näennäisesti koetin täyttää ih- misellisiä welwollisuuskiani waimoani kohtaan, mutta sydän se waan pysyi kylmänä ja kankeana.

Naisen tarkalla waistolla käsitti Alma aiwan pian asian todellisen laidan. Usein hän koetti tawallijella luonteenomai- jella iloisuudellaan leperrellä ja tyhjellä, mikä minua waiwaa, kun olen niin kylmä ja synkkämielinen, ja samassa hän kat- soi niin lempeästi ja rakkaasti minua silmiin, lastien usein kätensä minun kaulalleni.

„Ole tuosja taas joutawoimatta, eihän minua mitään waiwaa“, sanoin tawallijesti ja työnjin hänet tyhysti pois luotani.

Pian katosi Almaltaikin kaikki entinen iloisuus ja hilpeä mieliala, ja raskas surumieliisyys sai hänessä wallan: hän itki usein niin paljon, että oli wedeksi rauweta, sillä hänelle- kin oli täydellijesti selwinnyt asiain nykyinen kamala tila. —

— „Seis, weikkonen, nyt ymmärrän, että sinä juuri itse olet syypää nykyiseen katkeraan, raskaaseen ja murheelli- seen elämäsi“, sanoin kallelle.

„Sen kyllä itsekin hywin kyllä tiedän ja sehän se juuri pahinta onkin. Jos heti awioliittomme alussa olisin kohdellut Almaa hellästi ja sydämellisesti, niin olisi hänestä voinut tulla mitä parhain awiowaimo, sillä hän oli lempeä ja helläsydäminen ihminen, jonka ainoana ja pahimpana wifana lienee ollut, että hänellä oli perhosen sydän, joka tahtoi lentää kufasta kufkaan ja nauttia elämästä silloin kuin sitä tarjolla oli. Ei minun olisi pitänyt niin pahakseni panna hänen iloista ja ehkä wiatonta hilpeää luonnettaan, mutta minä en woi siihen mitään. Usein olen itseäni pitänyt kowan tarkastuksen alaisena ja olen huomannut, että minusa on paljon wäärnyttä ja tylhyttä awiokumppaniani kohtaan. Olen koettanut lievennellä hänen suruaan ja asettua lempeämmälle kannalle hänen suhteensa, mutta se ei ole onnistunut. Kylmäksi, kuolleeksi owat nämät yritykset aina jääneet, ja sama surumielisyyys on jäänyt wallitsemaan kahdenpuolen.

Sananlasku sanoo: „Joka ei parane, se pahenee“, ja niin käwi tässäkin. Minun suruni ja wastenmielisyhteni paheni waan päivä päiwältä. Se ei jättänyt minua rauhaan teillä, ei tien wieresjä, ei päiwällä, eikä yöllä, ja lewottomilla lepohetkillä oliwat ne rauhattomasti nukkuesjani unissakin waiwoinani. Jos olin työssä, oli murhe aina minua rasittamassa. Olinpa kotona tai kylässä, aina seurasi tuo polttawa suru mukani.

Kun tulin illoin kotiani työstä, oli sinne meno niin wastahakoista, ettei askel tahtonut askeleen eteen päästä. Urwaa sen, minkälainen siellä kotona sitten oli olla. Surumielisen waimoni katse kohtasi minua ensimmäiseksi, ja wihloi sydäntäni, kun tiesin itsenäni suuresti syypääksi nykyiseen sie-tämättömään tilaamme. Ruoka ei maistanut, ja oikeata wirtistävää unta en saanut vuosikausiin.

Luskissani rupesin rhyypiskelemään, ensin salaa, mutta sittemminhän se tuli julkiseksi, sillä eihän ne toimet kauwan salassa pysy. Niin tawoin tuli minusta patajuoppo.

Waimoni surua tämä hawainto lijäsi kaksinkerroin. Hän koetti minua lempeästi pyydellä luopumaan tuosta turmiota tuottawasta tawasta, mutta minä ilkuin ja pilkkailin waan häntä. Ensimmältä tuntui tuo wäärä lähde lieventävän sydämeni polttawaa surua, mutta pian se tuli takaisin kaksinkertaisella woimalla.

Tämmöistä menoa festi pari vuotta. Silloin huomaisin, että jos tätä jatkan pitemmältä, niin kiiruhtaa se kaksinkertaisella woimalla menoani maan mustiin multiin. Uloin taistelun juomahimoani vastaan ja voitoin sen, mutta se ei parantanut vähääkään asiain tilaa.

Olen unhottanut mainita, että waikka wälimme oli semmoinen kuin se oli, syntyi meille kuitenkin kaksi terwettä ja kaunista tytärtä, joista wanhimman nimi oli Ella ja nuorimman Hilli.

Nämä oliwat ainoa iloni tässä syntäsä ja surkeasja elämäsäni. Kun wanhin tytär tuli siihen ikään, että hän woi tuntea minut, oli hän heti kotiintultuani syliini pyrkimässä. En ollut saada takiani riisutuksi yltäni, kun hän oli polwisjani finni ja hofi: „itä, itä!“ Kun ehdin istumaan, oli hän kohta kömpimässä polwilleni, ja hän silitteli kiihtuneita kaswojani ja siwoamatonta partaani. Minä lemmin lapsiani kaikella isällisellä hellendellä ja rakkaudella, millä ikänä wanhin woi lastansa rakastaa. Kylällä käydesäni toin heille aina makeisia, waalin kaikella tawalla heitä, riisuin maatepannessa ja puetin heidät ylösnoustua sekä hywäilin heitä kaikilla mahdollisilla tawoilla. Raikki se tulinen rakkaus ja helluus, millä olin Almaa rakastanut, kohdistui nyt lapsiin. Waan Alman ja lasten suhde pysyi kylmempänä.

Näytti siltä, kuin hänen sydämeästään olisi onneton kofemus jo wienyt kaiken kywyn rakkauteen niin typpi tarkkaan, ettei woimakas äiteyden tunnekaan enää woinut näitä tunteita eheäksi tehdä ja eloon herättää.

Tämmöistä on elämämme tähän saakka ollut, eikä se näytä siitä paranewan. Se on murtanut ja murskannut

elämämme onnen, musertanut sydämemme ja turmellut ruumiini terweyden. Tässä seison nyt musertuneena miehenä, enkä woi parhaalla tahdollanikaan elämäämme paremmaksi ja toisenlaisiseksi tehdä," Janoi Kalle epätoivoisena ja alatu-loisena.

Surumielin jätteli hän minut hywästi ja alkoi käwellä kotiansa kohden.

Minä jäin huoneeseni käsipostella miettimään ystäwäni surullista elämäntarinaa.

III.

Oli kulunut aikaa kolmen vuoden paikkeille. Silläwälin oli kurja Kalle-ystäwäni alituisesti mielesjäni. Ajattelin hänen surullista ja katkeraa elämäänsä, ja Kallea pidin suurimpana syyllisenä. Hän oli perusteettomilla ennakkoiluilloillaan ja liikanaisella jäykkyydellään, jota hän mielesjään kuwitteli miehuutensa merkinä, katkeroittanut ja myrkyttänyt sekä oman että waimonsa elämän.

Enpä aiwan vähääkään hämmästynyt, kun eräänä aamuna Kalle astua topsautti kamariini. Hän oli yhtä surkastunut ja kiihtunut kuin ennenkin, mutta paljon iloisemmalta hän sentään näytti.

„Hywää päiwää, ystäwä hywä!“ Janoi hän iloisesti tullessaan minua tervehtimään.

„No, terve, terve tuloa!“ Janoin hänelle wastaukseksi ja kehoitin istumaan.

„No, kuinka siellä fotonasi nykyään woidaan?“ kysyin puheen aluksi.

„Aina waan huonommasti ja huonommasti,“ wastasi hän yksikantaan.

„Mitenkä se niin on? ja mielestäni näytät sinä entistä iloisemmalta,“ Janoin.

„Minulla on minun syyni,“ sanoi hän.

„Kuinka sinun waimosi nykyään woi?“ kysyin.

„Sänhän se kaikikian huonoinmasti woipikin; hänellä ei ole enään mitään entisyydestä jäljellä. Sän on tullut kiukkuisaksi ja ärtyisäksi. Wähemmästäkin saapi hän aina uutta äriemisen syytä. Sän antaa minullekin usein kiukkuisia, pisteliäitä ja pahoja sanoja, ja lapsiakin hän pitelee sanomattoman raa'asti: nakelee ja lyödä kapsii heitä tawattomilla aseilla. Useinkin täytyy minun mennä hätään pelastamaan heitä hänen kynsistänsä ja nuhdella häntä hänen tawattomasta käytköjstänsä. Mutta wiiji hän minun sanoistani wälittää. Itselfelleen sanoo nyt jo olewan yhtäkaikki, oliwatpa asiat vielä mitenkä oliwatkin: hywästi tai huonosti, se oli hänelle aiwan samantekewä. Sän kuihtuu ja laihtuu waan yhtämittaa, eikä syö, eikä juo paljon mitään. Ei poikkeustilassakaan luo hän ainuttakaan silmäluontia minuun, kärtyilee, pistelee ja mäikkää waan omissa oloissaan, ikäänkuin muita ihmisiä ei olisi mailla halmeillakaan. Poissa on nyt hänen hilpeytensä ja iloijuutensa, poissa wiehkeytensä ja hempeytensä, poissa keikailemisen ja leper-telemisen, poissa „perhos-sydän“, poissa halu „lennellä kufasta kufkaan“. Sän on ikäänkuin eläwältä kuollut, josta kaikki ihmisyys on loppuun kulunut ja haihtunut. — — Luulen, ettei hän ole enään pitkä-aikainen,“ selitteli Kalle.

„Siinä se nyt on, jota jo aikaa olen sinulle sanonut, ja tämä kaikki on sinun oma syysi,“ wakuutin hänelle.

„Sywä on sen niin sanoa, jolla elämä ja sydämen asiat owat kaikinpuolin semmoiset, kuin niiden ollakin tulee. Sinä niin mielelläsi syysät kaikki tämän surfeuden minun niskoilleni, ja syytä minusa onkin, senhän olen jo ennenkin tunnustanut; mutta syytä on hänessäkin. Miksikä hän ei ollut semmoinen, kuin minä hänen olin toiwonut olewan. Miksikä hän otti siten vielä yöllä ja päiwällä vastaan uujia kofijoita, kun jo olimme tehneet ikuiset lupaukset toisillemme ja pyhällä lupauksella luwanneet tuolemaamme saakka

rakastaa toisiamme, eikä ketään muuta? Miksi hän tuolla kewytsmielisyhdellään myrkytti minun uskollisen ja puhkaan sydämeni? Miksikä ei hän ollut yhtä puhdas ja rehellinen kuin minäkin — ah niin miksikä ei? sanopas nyt se minulle," intoili Kalle.

„Kun et tuitenkin ottanut eroa aikanaasi heti silloin, kun tunsit ensimmäisen wastenmielisyhden häntä kohtaani!" sanoin.

„Johan olen sinulle selittänyt, että sitä en woinut tehdä. Silloinhan olisin ollut petturi ja konna, joka ei olisi ollut oikeutettu yhdeltäkään ihmiseltä waatimaan kunniallisen miehen nimeä. Petturi ja konna, sanansa ja lupauksensa syöjä — hyi, toki!"

„Mutta tuo sinun jäykkyytesi ja sanasipitäwäisyys kaisissa tiloissa on juuri se loukkauskiwi, johon olet kompastunut ja musertunut," sanoin.

„Siihen en woi mitään," wastasi hän waan alatu-loijesti.

„Mutta näytähän nyt kumminkin hieman iloisemmalta, kuin viimekerralla käydesnäsi. Onko sinulla mielesnä jotakin parempaa elämäntoiwoa?" kysyin häneltä.

„On, kyllä on," sanoi hän melkein iloisesti.

„Möh, minkäläatuista se sitten olisi?" kysyin.

„Minä olen nyt löytänyt oikean elämäni-ihanteen," sanoi hän ja samassa katsoa wilkasi hän minua silmiin; selwästi huomasin, että hänen silmistään wälähti joku ilonsäde.

„Elämäsi ihanteen! Mikä se sitten olisi?" tutkin uteliaana.

„Minä olen tawannut tytön, johon heti ensinäkemäs-täni saakka rakastuin korwiani myöten," sanoi hän wähdäkään häikäilemättä.

„Löytänyt tytön, johon olet korwiasi myöten rakastunut? Tuommoisia sinä rohkenet puhua minulle wähdäkään punastumatta ja häpeämättä, waikka sinulla on entinen laillinen waimo! ... Johan sinä menet nyt kaikkien jäädylsyyhden rajojen yli!" pauhasin suuttuneena.

„Eihän sydämen tunteilla olekaan mitään säädyllyshyden rajoja,“ puolusteli hän.

„On, on! Ei intohimojen saa antaa wallita itseään, waan ihmisen tulee hallita niitä. Joka intohimojensa waaltaan suinpäin heittäntyy, hän joutuu wälttämättömästi perikatoon. — Etkö ole Raamatusta lufenut Zumalallista totuutta, että jonka Zumala yhteensowitti, ei pidä ihmisten sitä eroittaman,“ sanoin hänelle.

„Minkäpä minä sydämeni tunteille teen, ei ne ole niin helposti hallittawissa, kuin sinä luulottelet.“

„Onneton ystävänäni! Tämä vielä sinulta puuttui. Sen saat nähdä, että hallitsawat intohimosi wiewät sinut vielä perikatoon. Mutta kerrohan kuitenkin tuosta uudesta ihanteestasi minulle, että woisin, jos mahdollista, palauttaa sinut wäärältä ja waaralliselta tieltäsi! Mikä ja missä hän on ja kuinka olet häneen tutustunut?“ kyselin.

„Ei hän kaukana ole meidän torpasta. Hän ei ole mitään huomiota paikkakunnalla herättänyt, sillä ei hän ole koskaan ollut nuorten kisoissa eikä leikeissä; hän ei ole vielä awannut tanssihuoneen owia, eikä siis ole ollut tanssittuwan lattioilla leiskumassa, eikä sillätawalla kunniaa itselleen hake-massa. Ei hänen sulhaisistaankaan ole mitään kuulunut, sillä niitä ei ainakaan kenenkään tieten ole ollutkaan, siis ei niistä alinomaisista tulewista, menewistä ja ainaisista ero-jaisistakaan ole kukaan kuullut yhtään mitään. Hän on waan kotonaan hiljaisuudessa pysyvä ja töitään toimittawa, waatimaton, siwä ihminen,“ selitteli hän wälinpitämättö-mästi.

„Mitenkä olet sitten hänen kanssaan tuttawaksi tullut?“ kysyin.

„Hän on pienen talon tyttö. Eräänä kertana menin jollekin asialle hänen kotiinsa. Kuinka hämmästyinkään kun hänet ensikerran näin! Suu auki katsoa töllöstin minä häntä, hänen kuitenkin siitä mitään tietämättä. Mikä julous, mikä jalous ilmeni hänen olemossaan! Minua suuresti kummas-

tutti, kun jemmoinen tyttö oli niin kauvan salassa pysynyt maailmalta. Mutta samassa huomasin, että kallimmat helmet owatkin kuoreensa kätettyinä, peitettyinä kaikilta ahnailta silmiltä, ja että he wasta sitten, kun pääsivät päiwän waloön ja oikeaan paikkaansa, loistawat sitä firkaammasti.

Kummallinen oli mielialani, kun palasin kotiini. Minä en saanut sydämestäni pois hänen kuwaansa, vaikka vielä kuinka olisin koettanut. Tunsin sydämeni tyhättävän tui-masti, ja weri wirtaili suonisjani jemmaista wauhtia, että korwani juhisiwat.

Rupesin salamyhkää tiedustelemaan hänen elämänsä juoksjua, enkä saanut hänestä kuulla muuta kuin pelkkää kiitosta. Kaikki tuntuivat pitävän suuresa arwossa ja kun-nioittawan häntä. Sain nyt ehtimiseen asiaa tuohon taloon, useinkin pelkillä tekosjillä. Niiden keksiminen antoi minulle paljon päänwaiwaa, saadakseni asiani niin sowitzelluiksi, etteivät ne mitään huomiota herättäisi. Yhtä lewotonna, yhtä hurmaantuneena palasin aina näiltä retkiltäni,“ selitteli Kalle innostuksisjaan.

„Oletko sinä hänelle ilmoittanut mitään nykyisestä intohimostasi?“ kysyin häneltä.

„En. Kuinkas minä hänelle olisin woinut mitään jemmaista ilmoittaa!“ janoi hän.

„Pakene tuota kaunotarja, ennentuin sinä hänen tähtensä syökset itseji perikatoon! Wieroita hänet pois ajatusjista nyt, kun vielä aika on, ja wangitse nuot turmiolliset intohimoji, sillä mahdotontahan on, että sinä voit hänet omaksesi saada entisen waimojsi eläesjä!“ janojin hänelle.

„Wangitse sinä riehuwat ja myrskjät meren aallot. Wangitse myrskyn wihurit ja sen turmiota tuottawa, kiitäwä woima! Wangitse pääskynen lentoon! Wangitse kaikki tulen kuluttawa ja murtawa, mahtawa woima. Wangitse tuluwuoren ammottawa, tulta ja laawaa syökjywä aukko. — Niin, wangitse ihmisjydamen tunteet ja ajatukset, jotka silmänräpäyksesjä kiitäwät halki maailman ja tähtitarhan tuolle-

puolentkin, aina ijäiyyteen saakka. Wangitsje näkewä silmä näkemättömäksi, ja kuulewa korwa kuulemattomaksi. Luulen, että nämät jäävät kaikki onnistumattomiksi. Samoin jääpi onnistumatta minunkin sydämeni tunteiden wangitseminen," selitteli hän innokkaasti ja runollisesti.

"Oletko sitten warma siitä, että hän mielistyi sinuun?" kysyin häneltä.

"En ensinkään. Minä en tiedä yhtään mitään hänen mielipiteistänsä minun suhteeni, ja sehän onkin kaikkein pahinta. Hän ei ole pienimmälläkään merkillä osoittanut mitään myötätuntoisuutta minua kohtaan, paremmin kuin minäkään hänelle, ja kuitenkin minun täytyy tawalla tai toisella saada hänet omaiseksi," sanoi Kalle intohimoisesti.

"Olet mieletön! Miehellä elää awiowaimo, ja jos tuo sinun ihanteesi on niin siweä ihminen, kuin olet kertonut hänen olewan, niin ei hän ensinkään suostu sinun tuumiisi. Millä keinolla sitten luulet hänet omaiseksi saawasi?"

"Mutta jos hän mielistyy minun tuumiini, niin tarkaamme yhdesiä, sillä useinhan semmoista tapahtuu. Ja minä luulen, että hän mielistyy, sillä semmoinen hehkuwa ja palawa rakkaus, kuin minulla on häntä kohtaan, ei woi turha olla," sanoi hän.

"Tuommoinen jumalaton ajatus! Heittää waimonsa ja lapsensa tänne kurjuutta kärsimään ja karata toisen kanssa muihin maihin, se on kowin pirallinen ajatus; ajatteletko vähääkään, mitä sinä puhut?" sanoiin kauhistuksisiani.

"En ole heitä aikonutkaan kurjuuteen heittää. Minä myön kaikki, mitä minulla on, ja laitan heille asunnon ja jätän heille rahoja, että woiwat toimeen tulla, sillä eiwät he woi kuitenkaan maata wiljellä; otan itse waan semverran, että tulen matkarahoista toimeen," esitteli hän.

"Muuten luulen vielä, ettei waimoni enään ole pitkäaikainen, ja siinä tapauksesja ei niitä toimia tarwittaisikaan," sanoi hän edellisen jatkoiksi.

„Ja etkö aio luopua näistä synnillisistä ja hirveistä ajatuksistasi?“ kysyin.

„En woi niistä luopua, waikka paikalla henkeni menettäisin,“ sanoi hän itsepintaisesti.

„Sinulla ei ole yhtään wähää omaatuntoa.“ Mikään järjellinen puhe ei sinuun pysty tuon ankaran itsepintaisuuteksi ja näiden intohimojesi takia. Sinä olet kerrassaan auttamaton ja mennyt mies,“ sanoin hänelle jotenkin tylästi.

Hän huokasi raskaasti ja sanoi: „ja kuitentaan en woi siihen mitään.“

Noiden niin paljon toijistaan eroawien, ristiriitaisten katjantotapojemme takia käwi wälimme kankeaksi, sen tunsimme molemmiin puolin. Ulkoi tulla äänettömyys ja kumpikin tunsimme sydämmemme kylmenneen toijiamme kohta.

Wihdoin oikasi Kalle itsensä, huokasi raskaasti ja sanoi tuskin kuultawasti: „Sinä wäärin ymmärrät minua.“

„Sinä wielä wääremmin minua,“ sanoin minä.

Kalle nousi hitaasti ylös, ojensi sanaa sanomatta minulle kätensä ja niin hän lähti.

IV.

Siihen aikaan oli paikkakunnallamme kowa Amerikka-kuume. Ihmisiä rienji sinne joukottain, ja muutamat säästäwimmät miehet lähettiwät sieltä kelpolailla rahoja kotiinsa. Moni welallinen talo maksoi pian welkansa, ja monikin itsellinen hankki sillä tawoin itsellensä tilan. Waikka olikin enemmältä semmoisia esimerkkiä, että eiwät kaikki saaneet matkarahojaankaan maksetuksi, sitä wähemmin mitään kotiin lähetettäväksi, ja waimot ja lapset jäiwät tänne turwattomiksi puutetta ja nälkää kärsimään, eiwät ne tiedot woineet kumminkaan ehkäistä „Amerikka-kiikhoa“. Urweltiin waan, että ne owat niitä säästämättömiä „hutilo-ihmisiä“, jotka

eivät woi säästää mitään, waikka heillä oliji kultawuori wieresjä.

Waikka meidän talo olikin jotenkin warakas, oli meitä kuitenkin kolme weljestä, ja tämä seikka lytkäji mieleeni ehtimiseen, että kun isä kerran kuolee ja talo tulee jaettawaksi, ei siitä osaksi tule kowinkaan ijoa taloa. Tämä tunne se sai minunkin ajattelemaan Amerikkaan lähtöä. Tunne käwi aiwan pian niin woimalliseksi, että matkaanlähtö tapahtui pikemmin kuin olin aawistanutkaan.

En huoli ruweta kuwaillemaankaan, kuinka katteralta perheestään ja kotimaastaan eroaminen tuntui. Waimoni lähti minua saattamaan Hankoon saakka. Surullista oli tuo yhdesjä matkustaminen, sillä koko ajan waimoni itki yhtämittaa, ajatellessaan sitä eronhetkeä, joka pian oli tapahtuwa. Täynnä oli oma sydämenikin ajatellessani kohta tapahtuwaa eronhetkeä, mutta miehisenä miehenä salasin hyneleeni ja koin waimoani lohduitella, kuten parhaiten taisin, waikka ei se paljon mitään waiikutannut. Tuhansia surmansyytiä ja waroja ketti hän, joiden alaiiski minä tuolla wieraalla maalla muka joutuijin, ja hän ei saanut sitä päähänsä, että enään koskaan toisiamme tapaisimme.

Hankoon tultuamme, kun minun piti nousta laiwaan, oli hän aiwan peräti epätoiwoinen. Hän wanui minuun lujasti kiinni ja itki niin kowin sydämensä pohjasta, että luuli hänet siihen paikkaan nääntywän. Kun laiwankello soi kolmannen kerran, täytyi minun wäkijin irroitaa itseni hänestä ja kiirehtiä laiwaan. Siihen hän jäi laiturille itkemään ja niinkauwan kuin woin nähdä katsoin, kuinka hän epätoiwoisena ja kumartuneena itki, painaen kaswojansa nenäliinaansa wasten. Laiwa rienji kuitenkin yhä eteenpäin ja eroitti meidät toisistamme.

Kowin oli minunkin sydämeni täysi eronhetken tähden, ja maailma kaikkine rikkauksineen ei tuntunut miltään. Itsekseni istuin waan jossain nurkassa ja ehtimiseen pyhiskelin silmistäni waluneita kyyneliä. Ei maistanut ruoka eikä juoma, ja

kahteen vuorokauteen en woinut silmiäni ummistaa. Luonto vaatii kuitenkin welkansa ja wihdoin sain wirtistävää unta, ja niin wähitellen woin ruweta rawintoakin ottamaan.

Suuremmitta seikkailuita pääsin Amerikkaan. Ditis sain siellä edullisen työpaikan, ja heti kirjjoitin kotiin waimolleni onnellijesta matkastani ja hywästä työpaikastani. Samalla koetin lohduttaa ja wakuuttaa häntä, että kyllä meidät Jumala vielä yhteen auttaa.

Ahkerasti tein siellä työtä ja säästin. Kun oli hywät palkat, tuntuikin rahoja karttuwan hywästi, ja tämä innoitti minua niin, että wähitellen woin unhottaa suruni.

Olin ollut Amerikassa noin pari vuotta. Menin eräänä iltana Floridassa merimieskirkkoon, jossa silloin pidettiin suomalainen Jumalanpalvelus. Sinne menollani oli kahdentinlainen syy: menin sinne kuulemaan Jumalan sanaa omalla rakkaalla suomenkielellä, jota täällä niin harwoin saa kuulla, ja toinen tarkoitukseni oli, että ehkäpä tapaisin siellä jonkun tutun merimiehen, jolta saisi tietoja rakkaasta kotimaasta.

Mutta kuinka hämmästyinkään, kun Kalle K. oli myös siellä! Jos hän ennen oli kiihtuneen ja kurjan näköinen, niin nyt hän wasta kurjaakin kurjemmalta näytti. Hän oli niin kiihtunut, ettei hänessä ollut jälellä muuta kuin pelkkä warjo. Hänen wartalonsa oli käyristynyt käyräksi kuin kysymysmerkki, ja täysi työ näytti hänellä olewan, jotta hän woi pysyä pystyssä. Tukka ja parta oliwat siiwoamatta, waatteet epäjärjestyksessä ja semmoisenaan näytti hän siltä, kuin joku willi-ihminen olisi tullut muitten ihmisten sekaan.

Hän ei näyttänyt ensinkään huomaawan minua. Meinin siis hänen luokseen ja lasin hiljaa kätteni hänen olkapäälleen, samassa sanoin hywänpäiwän.

Hän kääntyi minuun päin ja katsoa töllisteli, niinkuin jotain aiwan tuntematonta ihmistä.

„Kuka te olette, joka minut tunnette?“ kysyi hän ihmetellen.

„Mitä, että tunne vanhaa ystäväsi Riskon Mattia?“

„No, johan nyt ihmettä! Luulin, ettei minua täällä tukaan tunne ja että saan yksinäni raskasta murhettani kantaa,“ sanoi hän surumielisesti ja välinpitämättömästi.

Minä en ruwennut hänelle mitään puhumaan, enkä tyselemään, kehoitin waan häntä lähtemään asuntooni, joka ei ollut perin kaukana. Hän suostuikin siihen mielellään ja alkoi kansjani käwellä horjua. En ruwennut asunnossani-kaan heti häneltä mitään utelemaan, toimitin waan hänelle ruokaa ja sitten lepoa. Tosin ei hän paljon syönyt, mutta wähän fuitenkin; ja se näytti wirtistävän häntä.

Uamulla noustuaan hän näytti hywäsestään wirtistyneemmältä, ja nyt rupesin häneltä tyselemään kotipuolen asioita.

„No, mitenkä sinun asiafi, ystäwä hywä, nyt owat?“ tyshin aluksi.

„Huonosti, niinkuin näet, paljon huonommasti kuin koskaan ennen. Olen nyt mennyt mies,“ sanoi hän synkästi.

„Mitenkä sinun sen ihailemasi Marin kansja on käynyt?“

„Se asiahän minut onkin peräti murtanut. Sun me- nin hänelle tunteitani ja aikeitani ilmoittamaan, työnsi hän minut inholla luotansa pois,“ sanoi hän.

„Mitä hän sinulle sanoi?“ tyshin.

„Hän sanoi: 'Quuletko minua niin halpasieluiseksi ihmiseksi, että uskallat minulta tulla tuommoisia tyselemään?' wastasi hän. 'Noo — noo enhän toki, mutta jos minä jäisin leskeksi!' äntytin minä hätätyksissäni ja tuskissani.

'Waikka jäisit kymmenen kertaa leskeksi, en antaisi kuitenkaan tuommoiselle miehelle mitään arwoa, sillä sinä olet huonosti ja tunnottomasti kohdellut waimoasi ja saattanut hänet kuoleman partaalle. Nainut mies, tuommainen kurja rautka! — ilkeää tulla minulle tuommoisia puhumaan. — Häpeä toki wäjäsenkään — hyi!' sanoi hän ja käänsi halweksien selkensä minulle ja meni tiehensä,“ selitteli Kalle.

„Wieläkö Mari on naimatonna?“ tyshin.

„Eikös mitä. Hänet nai eräs uudistalon poika, sen joka on kylän takalistolla kolmen pirtin wirstan päässä, tiedäthän,“ sanoi hän.

„Niin, se Kaukelan poika, Jikka; minä tunnen hänet. Hän on siivo ja komea mies. Eipä kummakaan, jos sinun ihanteesi häneen enemmän mieltäyitin kuin sinun synnillisiiin ja riettaisiin tarjouksiisi. Ja mikä wäli sitten itse miehillä!“ sanoi.

„Niin, muillahan ihmisillä on aina onni mukana, minulla waan wastoinkäymiisiä, murheita ja pettymyksiä,“ sanoi hän alakuloisesti.

„Sinäkin olet kerran ollut samassa paratiisissa kuin kaikki muutkin, waan et ole wapauttasi osannut oikein käyttää: olet itseji antanut wiedä harhaan ja siitä sinun surkeuteji,“ sanoi hänelle.

Hän näytti tulewan sangen alakuloiseksi, eikä wastannut mitään, huokasi waan raskaasti.

„Mitenkäs sinun waimosi laita nykyään on?“ kysyin keskustelua jatkaakseni.

„Sinnehän tuo jäi, eikä hän kuollutkaan niinkuin minä otaksuin, päin wastoin näytti hän wirtistywän ja wahwistuwän; tuntui ikäänkuin hänen sielunsa olisi muuttanut toiseen parempaan ruumiiseen ja ruwennut elämässään käyttämään aiwan toisenlaista järjestelmää kuin siihen saakka,“ sanoi hän.

„Siihenkö torppaan hän jäi ajumaan?“ kysyin.

„Eikä mitä. Wöin kaike, mitä meillä oli, wuokrasiin hänelle huoneet ja jätin toimeentuloansa warten runsaasti waroja,“ sanoi hän.

„Mitenkä lapset woivat?“

„Lapset woivat hywästi: he owat terweitä, iloisia ja wirtkuja.“

„Ja sinä sitten!“

„Niin kuin näet, tulin minä tänne Amerikkaan.“

„Rahoja warmaan ansaitaksiji.“

„En rahoja ansaitakseni, vaan tuolemaan tänne kauwas, jossa toiwoin saawani loppuun surra riutuneen sydämeni jäännöksen.“

„Eihän aikaisen miehen niin ehdottomasti tarwitse tuolemalle antautua; onhan täällä kaikille tilaa elää niinkauwan, kuin oikea tuoleman-aika tulee“, sanoin.

„Mitäpä se muukaan neuwoiksi tulee. Minä en kytene mitään tekemään enkä toimimaan, ei muuta kuin suremaan ja kärjimään; mihinkä polonen tästä nyt joutunekaan?“ sanoi hän alakuloisesti walittaen.

„Ole nyt tässä minun luonani joku aika, ehkäpä kessimme tuohon sinun kurjaan tilaasi jonkun keinon,“ kehoitin.

„Ei, ei se käy päinssä. Minulla ei ole rahoja, sillä wähat rahani, mitä mukaani otin, owat loppuun kuluneet, enkä minä woi mitään työlläni ansaita, enkä tahdo sinulle rajitukseksi olla.“

„Wähätpä sinun rahoistasi; kyllä minulla jo siksi waroja on, että haitatta woin sinut jonkun ajan luonani pitää. Ole nyt vaan wapaasti täällä, niinkuin kotonasi, ja heitä kaikki huolesi ja suruji Herran haltuun!“ koetin häntä lohdutella.

Hän jäikin oleman luonani. Minä keritsin hänen tukkanja, ajelin partansa ja toimitin hänet kylpemään, jossa hän pestiin saippuan kansja puhtaaksi; waatteet puhdistettiin ja korjattiin, ja kaiken tämän tehtyä hänestä tuli niinkuin toinen mies; hän rupeşi jo näyttämään ihmiseltä.

Ensimmältä ei hän syönyt paljon mitään, mutta wähtelien rupeşi hän syömään runsaammin. Tämä nähtävästi rupeşi häntä wirtistämään ja woimistuttamaan. Moneen wiikkoon ei hän kyennyt tekemään mitään, mutta woimistuttuaan alkoi hänelle aika käydä ikäväksi ja hän rupeşi tekemään kaikenlaista pientä askareta.

Kun hän woimistui täydelleen, rupeşin wihdoin esittlemään hänelle, että hän ryhtyisi isompaan työhön, josta hän saisi palkan, ja lupasin hänelle hankkia työpaikan. Hän suostuikin esitykseeni, ja niin lähdimme yhdessä työhön.

Ennen pitää huomasiwat päälliköt Kallen kelvolliseksi työmieheksi ja maksoiwat hänelle hyviä palkkoja; näyttipä siltä, että Kallesja rupeji elpymään uusia elämäntoiweita.

Yhtenä kävimme sitten aina työssä, tienasimme ja säästimme. Hän pyysi hartaasti, että hän saaji aina pitää majaa minun majapaikkasani. Siihen minä ilolla suostuintin, sillä tunsinpa mielesjäni, että minusja oli hänelle jonkunlaista hoiwaa tukalassa tilassaan.

Surullinen ja raskasmielinen oli hän aina.

Kun illalla tulimme majapaikkaamme, waipui hän aina synkkiin ja sywiin mietteihinsä. Silloin koetin puhutella häntä ja otin puheenaineeski jotakin muuta kuin noita kotiasioita, jotka häntä parhaiten painoiwat, saadakseni hänen ajatuksensa käännetyksi toiselle tolalle. Usein onnistuintin siinä niin, että hän hetkeksi unhotti surunsa ja tuli iloisemmaksi. Mutta pian hän taasentkin lankeji entiseen raskasmielisyhteensä ja rupeji synkän näköisenä tuijottamaan eteensä. Usein hän ikäänkuin ääneensä ajatellen sanoi, tuskin kuultawasti: „Woi, woi kun en minä saanut sitä Maria omakseni!“ Toisinaan hän säpsähti, kun huomasi tuon tahtomattaan tulleen oman äänensä; silloin katsoa wilautti hän hätäpikaa minua silmiin, ikäänkuin tunnustellaksensa, huomasiinko minä tuota häneltä wätkiin tullutta, huokaawaa huudahdusta.

Puhelin hänelle usein, eikö hän järkewänä ihmisenä woinut sitä käsittää, että hänen surunsa syy on aiwan mahdoton ja ettei niitä keinoja ole, joilla woiji saada hänen toiveensa toteutetuiksi. Samassa koetin kehoittaa häntä heittämään semmoiset mahdottomuudet pois mielestään, jotka järjellisestä ihmisestä näyttävät jo lähenewän hulluuden rajoja. Muistutin hänelle, kuinka paljon parempi ja terweellisempi olisi, kun hän suriji ja muistelijä oman perheenjä tilaa, jonka onnettomuuteen hänellä on niin suuri oja.

Usein ei hän wastannut noihin puhelemisiini yhtään mitään, kuunteli waan hiljaisena ja nöyränä puhettani ja pieniä neuwomisiiani.

Yhä harvemmiksi käviwät Kallen tuijottelemishetket — joten otaksuin hänen unohtamisesta saaneen terweellistä woidetta tuskaa tuottawiin haawoihinja. Ahkera toimeliaisuus ja työ, ne ne oliwat Kallen lääkäri ja woide.

Näin mennen olimme jo yhdesjä olleet Amerikasja seitsemän pitkää herran vuotta. Eräänä iltana kun tulimme työstä kotiin, rupeşi Kalle taas murjottamaan.

Otin häntä rinnuksista kiinni ja rupeşin pyörittelemään, nujuttamaan kelpo lailla.

„Mitä siinä taaskin? Kyllä minä sinut panen tässä tuijottamaan“, sanoin hänelle iloisesti.

„Älä, älä nyt, weikkonen!“ sanoi hän. Kun heitin hänet irti, meni hän nurkkaansa, istui käşi poskella ja huokaili alakuloisena.

„Etpähän heittänytkään pois tuota“, sanoin hänelle.

„Woi, woi ystäwä kulta, kuinka pahasti minä olen menetellyt lapsiani, waimoani ja itseäni kohtaan!“ sanoi hän ja puskahdi waltawaan itkuun.

Tuo oli minulle outoa ja odottamatonta. Se teki minuunkin niin waltawan vaikutuksen että minultakin pääşi itku. Yhdesjä sitten itkimme niinkuin pienet lapset, sillä meidän molempien sydämemme oli niin täynnä outoa ja kummallista tunnetta, ettemme woineet itseämme hillitä.

Siitä herran hetkestä kääntyi Kallen elämä aiwan toisenlaiseksi. Ei tertaakaan hän enään puhunut Maristaan luotuista sanaa, päiwitteli waan ehtimiseen, kuinka kehnosti hän on elänyt perhettänjä kohtaan.

„Kas niin ystäwäni! Nyt sinun parempi ihmisesti on woitolla, ja minä luulen, että Jumala laittaa sinun asiasi vielä hyväksi; ja minäkin toiwon, että sinusta tulee vielä kerran kunnan kansalainen ja hyvä perheen isä“, koin häntä lohduitella.

„Jospa se niin käwişi, jospa waimoni antaişi minulle vielä anteeksi!“ sanoi hän.

Kalle rupeji nyt hommaamaan lähtöä kotimaahan. Mutta minä kehotin häntä vielä olemaan Amerikassa yhden vuoden, sillä minunkin aikomukseni oli silloin lähteä. Kehoitin että hän kirjoittaisi waimolleen elämästään ja olostaan, että hänkin saisi surullisen toiwottomassa tilassaan jonkunkaan lohdutuksen kipinän.

„En woi sitä tehdä, en uskalla, sillä mitä hän ajattelijakaan, kun tällainen konna ja roisto uskaltaa vielä tulla hänelle kirjoittamaan!“ sanoi Kalle surullisesti.

Poisja oli nyt häneltä tuo kelpomiehisyyys ja sanansa pitäväisyys, joista hän niin usein kerskasi ja jonka nojalla hän oli pyrkinyt kunniaan ja maineeseen. Omissa silmissään oli hän nyt konna ja roisto, nimi jota hän oli niinkauwan peljännyt, kammonut ja wälttänyt, ettei hänestä kukaan woiisi semmoista sanoa.

Hän suostui jäämään vielä Amerikkaan yhdeksi wuodeksi. Mutta pitkältä se hänestä tuntui, ja yhtenään hän puhui waimostaan ja lapsistaan.“

V.

Kun määrä-aikamme oli kulunut täyteen, aloimme hommata lähtöä. Työ oli waituttanut erinomaisesti Kallen terweyteen, ja hän oli nyt pulsta ja kaitinpuolin täysi mies. Kun olimme ahkerasti tehneet työtä ja säästäneet saaden hyviä palkkoja, oli meillä runsaasti rahoja, Kallellakin yli kymmenen tuhannen markan. Mineellijia waroja oli meillä siis niin paljon, ettemme enempää kaiwanneetkaan. Mutta ei siltikään Kallen ollut hyvä olla, yhä hän pelkäsi sitä, antaako hänen waimonsa hänelle ensinkään anteeksi.

Kun olimme saaneet kaikki kapineemme kotoon ja jätelleet tuttavamme hyvästi, hypähdimme rautatie-waunuun, ja niin sitä lähdettiin. Pitemmittä seikkailuita pääsimme New-York-

fiin ja siitä laiwaan. Laiwasja ollesjammekin puhui Kalle waan aina waimostaan ja sen anteekjiantamisesta. Ja ittipä oli usein omafin sydämeni, kun mielesjäni kuwittelin sitä hetkeä, jolloin saan jalkani astua rakkaille rannoille ja jolloin saan syleillä rakasta perhettäni.

Kun kotimaan rannat hienona, sinertävänä wiiwana alkoivat tulla näköpiiriin, ei kukaan kuolewainen woi arwata niitä tunteita, mitä sydän silloin tunsi. Tuolla, tuolla on rakas kotimaa, jossa olen ensimmäisen päiwän-walon nähnyt ja jossa owat ne, mitkä sydämelleni owat rakkaimpia ja kal-leimpia, mitä maailmasja koskaan woipi löytyä!

Kun astuimme Hangossa laiwasta maalle, tuntui siltä kuin paikka olisi niin pyhä että, jos oikein tekisi, pitäisi riisua fengät jaloistanja.

Kalle oli waan aina synkkämielinen ja pelon-alainen. Hän pelkäsi, kuinka hän tehtaa ja uskaltaa mennä waimonsa eteen ja antaaako tämä anteeksi. Koetin lohduitella miestä parhaan taitoni mukaan ja uskotella hänelle, että kaikki käypi hywin. Toijinaan hän tulikin wähän toiweellisemmaksi, mutta pian lankefi tafaijin entiseen toiwottomuuteensa.

„Mina ja jokapaikasta ja joka tietä tulee minulle waan surua ja tuskaa, yritän minä wielä mitä yritänkin; kää-nän minä aatteeni, pyrintöni mihin päin tahansa, aina waan tulee murhe päälleni toista tietä ja toisesja muodossa“, sanoi Kalle eräänä kertana surumielisesti.

„Se tulee siitä, ettet ole woinut hillitä intohimojasi“, sanoin hänelle ikäänkuin muistuttaen jo ennen lausumiani mielipiteitä.

„Siitä se tulee, siitä se tulee, sen nyt täydellisesti huo-maan; ja oikeasja olet ollut jo alusta pitäen, ystävänä“, sanoi hän ja huokasi raskaasti.

Astuimme nyt junaan ja aloimme kiittää sitä pitäjystä kohden, jossa Kallen perhe asui. Kuta enemmän matka kului, sitä lewottomammaksi käwi Kalle. Hän käweli rauha-tonna edestafaijin, wäanteli käsiänsä ja huokaili.

Kun tulimme sille rautatien-asemalle, jossa meidän tuli astua maahan, oli siinä paljon kansaa. Kukaan ei tuntenut meitä, ei Kalleakaan, waikk'ei hän ollut sen enempää aikaa ollut poisja paikkafunnalta. Kurjana, kiihtuneena raukana oli hän niiltä tienoin poistunut ja, huolimatta hetken jurustaan, oli hän nyt komea, täyteläinen, parrakas mies; sillä nykynen suru ja pelko eiwät olleet kuitenkään kerinneet suuresti waikuttaa hänen ulkonaiseen ihmiseensä.

Kalle kyllä näki asemalla montakin tuttua, waan ei tahtonut mennä heitä nyt tervehtimään.

Lähdettiin astelemaan Kallen waimon asuntoa kohti. Kartanolle tullessa oli hänen lapsensa pihalla leikkimässä. Kalle tunji heti heidät, mutta lapset eiwät tunteneet isäänsä. Kuinka kauniita ja terween näköisiä he oliwat ja kuinka paljon he oliwat kaswaneet ja warttuneet! Besikierteet nousiwat isän silmiin.

„Onko teidän äitinne kotona?“ kysyi Kalle pelokkaasti.

„On, kyllä se on“, sanoiwat lapset yhteen ääneen ja, sen enempää wieraista lukua pitämättä, rupešiwat he taas leikkimään.

Tykyttäwin sydämin astuimme nyt huoneeseen.

Waimo näytti hämmästyvän miesten tulosta. Wuoroin toista, wuoroin toista wilkasi hän meitä silmiin, eikä näytännyt kumpakaan tuntewan.

Kalle huomasi kohta, että waimonsa oli hänen poisjalonsa ajalla paljon wahvistunut ja woimistunut, jopa niin paljon, että oli melkein entisellään.

„En suinkaan minä tunne wieraita? Tehkää niin hywin ja istukaa!“ sanoi emäntä taasentkin wilkaisten wieraita silmiin.

Minä tottelinkin heti kehoitusta, mutta Kalle ei hiewah-tanut paikaltakaan.

Seuraši äänettömyys.

„Ulma!“ wirtahiti Kalle nyt. Mutta tuo ääni tuntui niin toiwottomalta, niin rufoilewalta ja walittawalta, kuin

tuohon sanaan olisi sulkeutunut murtuneen miehen vuosikausia kestänyt katumus ja itsesyytös.

Ulma säpsähti. Loi sitten terävästi silmänsä Kalleen. Beri syöksyi hänen kasvoilleen ja suusta pääsi huudahdus: „Kalle!“

Ulma horjui ja kiirehti peremmäksi huonetta. Valahyti siellä tuolille istumaan ja kalpeni. Hän näytti olewan pyörtymäisillään.

Kun hän tuosta huumauksestanja toipui, loi hän kiinteän katseen Kalleen ja kyysi: „Kuinka sinä nyt olet woinut tänne tulla?“

„Tulin katuwaisena, tuhlaajapoikana pyytämään sinulta anteeksi“, sanoi Kalle wärisewin äänin.

Raskaasti hengittäen wirkkoi waimo:

„Kowin monasti olet murskannut sydämeni, olet hyljännyt minut, antanut rajuille intohimoilleji wallan. Kowia tuskia olen saanut kärsiä, sen Jumala tietää! Nyt kun olen kaikki kiusaukseni ja kärsimykseni saanut niellyiksi, voitetuiksi ja pääsnyt woimistumaan ja wahwistumaan, tahdot sinä taasenkin tulla murtamaan sydän-raukkani! Ei, Kalle! Parasta on niinkuin se nyt on“, sanoi waimo lujasti.

„Älä sano, Alma, sillätawoin! Minä tulen nyt aiwan toisenlaisena ihmisenä kuin ennen olen ollut. Minä olen saanut silmäni auki ja huomaan, että minä olen paljon tehnyt wäärnyttä sinua, itseäni, lapsiani ja kaikkea ihmisiä vastaan. — — — Jos tietäisit, kuinka kauwan olen murehtien peljännyt tätä hetkeä, sitä ettet antaisi minulle anteeksi! Minä tahdon tulla uutena, parantuneena miehenä pyytämään anteeksi sinulta. Tahdon ruweta elämään uutta-elämää, tahdon rakastaa sinua ja lapsiani kaikesta sydämeistäni. Nuo intohimoni, jotka owat elämämme turmelleet, olen jo aikoja sitten woinut jalkaini alle tallata. Älä ole kowa ja armoton minua kohtaan, sillä jos sinä minut nyt halweksien hylkää, on minun elämäni pian lopussa!“ puhui

Kalle sydäntä särkewällä äänellä, ja samassa hän purskahyi waltawaan itkuun.

Wiljawat wedet wuotiwat waimonkin silmistä.

En woinut olla sekaantumatta heidän wäliinsä.

„Mikää nyt olko noin kowasydäminen fatuwaista ja anteeksi pyytävää miestänne kohtaan! Koko sen ajan, kun hän on Amerikassa ollut, on hän ollut minun luonani ja minä tunnen tarkkaan hänen sielunsa tilan, sekä koko hänen täällä oloajaltaan että sitten siellä wieraassa maassa ollessamme. Olen Kallen wanha lapsuuden ystävä ja tunnen hänen pyrintönsä ja elämänsä juoksun pienuudesta pitäen. Minä woin wakuuttaa, että hän on nyt aiwan toinen mies kuin ennen. Minä menen takuusen siitä, että jos nyt annatte hänelle anteeksi ja rupeette jälleen yhdys-elämään, niin koittaa teille uusi, onnellinen aika“, puhelin heille.

„Sumala sen tietää, että minä woisin paljon unhottaa ja paljon anteeksi antaa, kun waan tohtisin luottaa Kallen hui kentelewaan sydämeen“, sanoi waimo ja nyt hänkin wuorostansa purskahyi itkuun.

Kun waimo wähän tyyntyi, käweli Kalle awosylin waimonsa luo ja sulki hänet syliinsä. Waimo ei wastustellut, painoi waan päänsä Kallen rintaa wasten ja itkeä nyhkytti siinä hiljalleen.

„Nyt olemme, rakas waimoni, taasinkin löytäneet toisemme, ja nyt rupeemme elämään uutta elämää. Rowan koulun olemme kumpikin läpi käyneet ja se on puhdistanut wäärän kuonan pois sydämistämme. Mutta tuo ystäwäni on se mies, jolle olemme suuresa kiitollisuuden welassa, sillä ilman hänettä olisin jo aikoja ollut mennyt mies; hän se on, joka minusta miehen on tehnyt“, sanoi Kalle iloisjaan ja luottawasti.

Nyt kehoitti waimo, että wieraat ottaisi wat päällyswaatteensa pois, olis i wat niinkuin kotonaan, sillä tarwitsewathan he nyt wirtistävää lepoa niin pitkällisen ja waiwaloisen matkan perästä.

Kuin ka iloiſeſi Kalle nyt tuli! Hänestä tuntui niin kuin raskas kivi oliſi wyörnytetty pois hänen ſydämestään.

Lapſet katſoa töllistelivät noita wieraita ujoina, eikä he ymmärtäneet koko aſioista yhtään mitään. Mutta kun Kalle toi kowan matkakirstunſa tupaan, aukasi ſen ja rupeſi purkamaan ſieltä tuomiiſiaan, tulivat lapset kowin uteliaikſi.

„Se on nyt iſä, lapset; — iſä on tullut kotiin ja on tuonut teille tuomiiſia — menkää nyt terwehtimään iſää!“ ſanoi waimo.

Kun lapset ſen kuuliwat, menivät he oittis iſänſä luo, halailiwat ja hywäiliwat häntä. Sitten he wasta elementtiinſä tulivat, kun iſä antoi heille koreita ja arwoſkaita tulaſia. Mitä ſe kumminkin parhaan oſan tulaſiſta ſai.

Olin yſtävänäni luona uſeampia wuorokauſia, ſillä todellakin olin wäſynyt matkan waiwasta. Suloista ja ihanaa oli katſella noiden jälleen toiſenſa löytäneitten uutta ja toiwokasta elämänalkua niin kowien kamppausten peräſtä ja niin pitkän erillään olon jälkeen.

* *

*

Kertomukſemme on nyt lopusſa. Mainitſen waan vielä ſen, että Kalle oſti hywän maatiilan, johon he kohta muuttivat aſumaan.

Elämän kärſimykſet oliwat todellakin heidän ylpeitä ſydämistään kärſineet pois kulmat ja piikit ſiihen määrään, että heidän elämänsä nyt kului herttaiſeſſa ſowuſſa lapſilauman ympäröimänä. Kun muutamien aikojen kuluttua käwin heidän luonaan waimoni kansſa, näin ſiellä jellaſella yſſimieliſhydellä hoidetun talouden ja niin ſopuſointuiſen perhe-elämän, että jellaista tapaa waan harwoiſſa tapaukſiſſa.“

Passula-Matti.

autaseppä hän oli ja siinä ammatissaan wähän kummanlainen. Kummanlainen hän oli muutenkin mieheksien. Keskiokoinen mies pituudelleen, mutta hartioita ja muuta ruumista oli hänelle suotu runsaassa mitassa. Hänellä oli iso ja erinomaisen yhtämittäinen, suuri watsa, niin että se oli kuin sillitynnyri kaulasta lansteisiin saakka. Sääret hieman lengat, mutta niin paksumat kuin mitkäkin pölkkyt. Samaa laatua oliwat kädetkin. Kouransa puristi hän pitkän wanhan wirsikirjan niin piiloon, ett'ei kumpakaan päästä näkynyt hänen kourastansa. Pää oli tawattoman suuri, niin että se pisti oitis ensinäkemältä oudon silmiin; semmoisena se näytti ikäänkuin hautakurikalta. Hartiat oliwat hänellä niin leweät, että ne kummasuttuivat jokaista. Näiden ominaisuuksien wuoksi kutsuttiin häntä ympäristössä Passula-Mattiksi, waihk'ei se ollutkaan hänen oikea nimensä.

Hän oli sanomattoman harwapuheinen ja mitä hän lausui, sen hän janoi perin hiljaisella äänellä. Ei hän ollut mikään riidanhaluinen, mutta wastaansanomista hän ei ensinkään kärjinyt; minkä kerran piti oikeana, siitä ei luopunut millään ehdolla.

Kotipitäjänsään oli hänellä torppansa luona omituinen pajansa, ja pajan editse juoksi pieni solisewa puro. Tässä pajassa hän tafoa möykkäsi pienen pitäjänsä tarpeita.

Pajawärfitkin oliwat hänellä wähän kummalliset. Hänen takomawasaranja oli niin iso ja raskas, että se oli melkein semmoinen kuin tawalliset pajamoutarit, ja hänen pajapaljonja oli niin raskas että ne piti olla walitut miehet, jotka sitä woivat heiluttaa. Kun isoja rautoja oli ta'ottawana, määräsi seppä itse, kenen pitää tulla hänelle pajakumppaniksi. Kun hän sitten isojen, tulisesti kiehuwien rautojen ääressä muokkasi tuolla raskaalla wasarallaan, silloin oli leikki poisja. Sydän kourassa jai silloin wahwatin pajakumppani olla, sillä noin kiireessä ja tärkeässä kohdassa oli seppä aina pahalla päällä. Ehtimiseen uhtaili hän pajakumppanilleen, että „jos et, senkin wetelys, lyö lujemmasti, niin mäihään wasarallani otjaasi“. Mutta kun rauta jäähdyi ja hän taas jai sen abjoon työnnetyksi, nauraa kiherteli hän.

Olisipa luullut, ett'ei tuommoinen möykkäri kyennyt tekemään mitään hienoimpia takeita, mutta niin ei ollut asia. Ei niin hienoa työtä ollut, jota hän ei pystynyt tekemään; yksin partaweitsijäkin teki hän, ja ne tuliwat niin kuuluisiksi, että ne wetiwät wertoja paraille tehtaiden teoksille. Hänellä oli sorwisja mirkelitahkot, joilla hän laski tekemänjä partaweitsjet, ja wieläpä hän lopuksi pani niihin kauniin puleerinkin lyijytahkolla, jonka selkään hän pani timanttipulweria. Näin tawoin tuliwat ne sekä ulkonäkönjä että teränsä puolesta warsin hywiä. Weitsjet oliwat niin mainioita, että jokainen niitä halusi saada. Tässä hänellä olisi ollut hywä työala ja menekki olisi ollut warma, mutta tämäpä tämmöinen näprästyö ei seppää miellyttännytkään. Hän tahtoi waan möykätä isojen rautojen ja raskaan wasaranja kansja, sillä siinä työssä hän parhaiten wiihtyi. Se oli hänen ihanteensa, sillä hän piti tuommoiset kaperustyöt waan lasten leikinä. Koko pienet wasarat ja muut kapistukset nakkasi hän nurkkaan. Siihen jäi noiden mainioiden partaweitsjenkin teko, ja muutamat harwat niitä waan saiwat, joita he kokiwat säilyttää kuin silmäteräänsä.

Grifois-alafseen oli hän ottanut pajanalajintien teon. Ja kun hän sai noiden tulisien rautaharkkojen kanssa oikein mielin määrin huuhkia ja möyktätä sekä pitää pajakumppaniaan alituisesa pelosja, silloin hän oli oikeassa elementissä. Alasimia tehdesjään piti aina saatavisja olla joku juoksewa puro, ja sen tähden oli hän pajansa rakentanut juuri tuon juoksewan puron luo. Hän ei, näette, ruvennutkaan alajimiaan karaisemaan jokaisessa lätäkösissä ja wefikolosja; se piti olla juoksewa weji, johon hän asetti alajimensja telain päälle: selän puolen vähäisen wiistoon wasten wirtaa, että aina uusi kylmä weji myötäänsjä hiweli alajimen selkää; ja kun hän sen wirrasta pois nosti, oli alajimen selkä karjennut niin walkeaksi kuin palttina. Silloin oli seppä hywällä tuulella ja nauraa hihitteli tyytywäisenä, ja pajakumppanin sydänkin pääsi rauhoittumaan.

Grinäiset vuoden-ajat ne oliwat, jolloin hän ryhtyi alajimien tekoon. Se aika oli hänellä paras alamijien teko-aika, jolloin fewätwedet alkoiwat juosta. Koko sen ajan, jolloin weji pysyi kylmänä, oli hän aina möykäämässä ja muokkaamassa noiden alajimien kansja. Mutta heti kun weji lämpisi, heitti hän oitis niiden teon pois, sillä hän tahtoi, että ne piti tulla kaitenpuolin kelwollijia. Minään muuna vuoden-aikana ei häntä millään ehdolla saatu alajimen tekoon. Useinkin käytiin häntä pyhntämässä muinatin aikoina alajimen tekoon, mutta ei niitä keinoja ollut, että hän olisi siihen myöntynyt.

Alajimen tarwitijjat ehdotteliwat hänelle uusia karastuskeinoja, mutta ne eiwät seppää tyydyttäneet; he esitteliwät, että panna suuri amme jääsekaista wettä täyteen ja siinä karasta alajin.

„Ei käy päinsjä; eihän siinä weji pääse lähellekään, kun ei se ole juoksewaa; ja viimein, kun alajin hiljoilleen jäähtyy ja weji rupee pintaan pääsemään, on se jo liian lämmintä ja alajin jääpi, kun jääpikin pehmeäksi“, tuumata jarrutteli Matti.

„Mitä sen niin kovan juuri tarvitsee ollakaan; wälttäähän se wähän pehmeämpikin“, tuumaili eräs wälttämättömästi alajinta tarvitsewa teettäjä.

„Niin sinä sanot, joka et asiaa ymmärrä. Miltä se tuntui, kun jälestäpäin tuskailiitte kun alajin on pehmeä, ja samassa sanoisitte, ett'en minä saanut kelwollista alajinta. Minun maineeni ei ole niin halpa, että minä panisin sen waaraan jonkun mielijohteen wuoksi“, sanoi seppä lujasti ja siihen asian täytyi jäädä.

Pian oli pienen pitäjään tarpeet taotut ja alajimet tehty. Kun kewätwedet alkoiwat ruweta pääsemään walloilensa, silloin lähti seppä toisiin pitäjiin alajimia tekemään. Hänellä oli juuri, siannahkoista tehty laukku, johon mätti kaikki pajawärkinsä. Sinne hän pani hirmuiset aseensa: wasaranja, paljansa, pihtinsä, haktunja ja yksinpä alajimensä. Siitä tuli aikamoinen tarakka, jota ei tawallinen mies saanut maastakaan kohoutumaan. Yksin alajinkin painoi noin puoli kolmatta wanhaa leiwiskää. Sitten alkoi hän lyödä takkeja päälleen matkaa warten. Ensinnä hän pani pisimmän takkinsa, sitten lyhemmän ja lyhemmän aina siihen saakka kun niitä tuli wiiteen ja kuuteenkin asti. Sitten hän kääri wartalonsa kainaloista lähtien aina lanteisiin saakka, leweällä ja pakjulla feltaisella wyöllä. Poweenja tuffi hän kaikellaista pikkutawaraa, niinkuin weitjiä, joissa oli waan terän ympärillä tuppi, keritsimiä, pieniä ruuwipihtejä ja muuta semmoista. Olipa kumma nähtävä tuo matkalle lähtewä seppä tuosja matkapuwussaan: watsa pakju ja pullea, niinkuin ennen on jo sanottu, ja powi wielä pulleampi, sinne työnnetyn pienen kauppatawaran takia. Mahdoton paljous niitä sinne mahduikin, sillä hänen päällimmäisen takkinsa powi oli melkein helmoja myöten yhtenä ainoana taskuna.

Keweästi heilahutti Matti tuon raskaan tarakkansa hartioilleen ja alkoi käwellä tarsia toista pitäjätä kohden. Useinkin oli hänen matkasuuntansa synkkiä sydänmaita, joissa

ei ollut mitään teitä eikä taloja, sydänmaan harvoin kuljet-
tuja polkuja waan. Lumihyhmää ja wettä oli useinkin
kuljettawilla paitoilla, mutta Mattiamme ei estänyt mitkään
esteet samoamasta päämääräänsä kohden. Kirwes hänellä
oli aina semmoisilla retkillä mukanaan, ja tuliko eteen joku
ylitse pääsemätön puro, kaasi hän pitkän puun sen ylitse, ja
sitä myöten meni hän raskaan taakkansa kanssa horjumatta
ylitse.

Useinkin oliwat nuot taipaleet pariaakin penikulmaa pitkät.

Kun hän pääsi matkansa perille lasi hän ankaran
kannalmuksensa penkille, istahti sen wiereen ja pani tupakaksi.

Tupakka-kojeetkin oliwat hänellä eriskummalliset: piipun
koppa oli niin kauhean suuri, ett'ei olisi luullut kenenkään
wiitsiwän sitä muassaan kuljettaa. Siinä oli monikertaan
ruuwilla warustettu kansi, johon oli leikattu kaikenlaisia
koristeita. Katsoen tuon kopan suuruuteen, haluttiin se
punnita, tietääksi mitä tuommoinen miehen huwikumppani
oikeastansa painaisi. Silloin huomattiin sen painawan tar-
koilleen kuusijataa wiijikymmentä grammaa.

Jos oli kopassa kotoa, kyllä oli waraa warressakin. Se
oli niin pitkä, että piti pitkällä päreellä piippua sytyttää,
jos oli mieli siihen ylettyä walkeaa panemaan. Jos war-
ressa oli pituutta, kyllä oli paksuuttakin. Se oli sorwaa-
malla tehty, ja siinä oli kaikenlaisia koristeita ja mukuloita;
paksuimmat oliwat kahmalon-täyteisiä.

Urwelimme hänelle: „kuinka tuommoisella piipulla woi
polttaa ja pidellä sitä hampaisaan, repimättä kaikfia ham-
paitaan pilalle!“

„Mitäikäs ei, näin waan“, sanoi seppä ja kiikutteli tuota
ankaraa wisapiippuansa niin keweästi hampaisaan, itäänkuin
se olisi ollut waan pieni nysä.

Tupakkakukkaro oli samaa maata kuin piipputin. Se
oli ainakin kapanwetoinen nahkasäkki, joka riippui aina nau-
hoistaan hänen wäsemmallalla ronkallaan. Sijustana oli sillä
hienoksi hakatuita nurkantaikaisia, sillä Mattimme ei pitänyt

tehdasten tuotteista, jotka oliwat sotketut kaikenlaisilla liemillä, myrkyillä ja millä sotkuilla. Kuffarosja oli niin leweä suu, että tuo ankara koppa pääsi kuffaron sisälle sukeltamaan, pienintäkään estettä sinne menessään kohtaamatta; wieläpä sen siwuitse mahtuiwat sepän sormetkin mukaan, täyttämään tuota pienen terwahytin kokoista koppaa.

Kuffaron nauhasja riippui jalkaa pittä, sormen paksuinen, raudasta muowaeltu ja kaikenlaisilla niwerryksillä koristettu kuffaronneula, sepän omaa tekoa, jota tehdesjään hän lienee koettanut kaiken koristustaitensa liikkeelle panna. Viian jykewältä ja wanfalta näytti tuo kuffaronneula oudon mielestä, mutta joka tarkemmin huomasi hänen piippunsa suuruuden, ei hän enään kummeksinut kuffaronneulan jykewyyttä; sillä pian älysi hän, ett'ei tuon tupakkihaudan perskojen puhdistamiseen heikompi ase riittänyt.

Dikealla siwustallaan kantoi hän jalkaa pittää tuppi-rustinkia, jonka sisällä oli samanmittainen puukko. Hirweältä näytti nuotkin kojeet, semminkin kun hän sattui wetäsemään puukkonsa ulos tupesta jotakin sillä tehdäksensä.

Suolainen ja jauhoinen oli seppä myöskin. Kun hän oli taloon tultuansa saanut hyllykseen ankarasta piipustansa tupakoiduksi, pyysi hän emäntää, että tämä keittäisi hänelle puuron ja toisi myöskin silakoita. Mutta emännän ei hän koskaan antanut määrätellä, kuinka paljon hän saa jauhoja puuroon panna; itse seppä määräsi, kuinka monta naulaa häntä warten pitää jauhoja punnita.

„Herra siunatkoon!“ huudahti emäntä, „siitähän jauho paljoudesta tulee puuroa jo monelle hengelle!“

„Mä sinä määrittele minun ruokani paljoutta; itse minä parhaiten tarpeeni tiedän“, sanoi seppä.

Mikäpä siinä muu neuwo oli emännällä, kuin että hänen täytyi keittää puuro sepälle punnituista jauhoista. Lawallisesti tuli siitä kolme isoa kuppia täyteen.

Kun puuro sitten tuli valmiiksi, asteli seppä juhlallisesti ruo'an ääreen. Ensinnä pohjusteli hän itsensä hywäksi

silakalla ja leivällä, ja kun hän tuon pohjustelemisensa oli lopettanut, oli silakka-lahturi saanut aika kuraasia. Olitko silakoita joskus vähemmässä määrässä, noposteli hän lahturista ennen wäännellyt silakanpääät kaikki posteesns. Tuon pohjustelemisensa perinpohjin tehtyään käwi hän puuroon käijki. Ensin söi hän yhden kupin tyhjäksi, sitten toisen ja kolmannenkin.

Kun hän nousi syömästä, sanoi hän: „Ohhoh, kyläpä nyt taasentkin tuntuu jonkun ajan kestävän.“

Kowalta näytti sepän ateria, mutta kun katsoi hänen jykewää ruumiinsa-rafennusta, niin älysi ett'ei semmoinen lihakofo woinut tyhjällä woimassa pysyä. Ja mitäs warten hänellä olisi muutoin ollutkaan tuommoinen pullea, tynnyrimäinen watsa, ell'ei juuri sen takia, että sinne pitää jotakin panna ja wieläpä runsaastikin woimain ylöspitämistä warten.

Hän oli tuttu useimmissa ympäristön pitäjisä.

Kun hän sitten käweli kyläin läpi kulkewia teitä, raskas pajatarakka selässä, oli watsa pullea ja täyji, kuin puhuttu rakko. Jos joku tuli häntä vastaan, kyysi tulija heti: „Onkos nyt sepällä puukkoja?“

Ditis seisahtui seppä jo pistää tohwasi oikean kätenjä wäsempaan, täyteläiseen powipieleensä, wetäsi sieltä puukon tuppeneen, ojensi sen kyhjälle ja niin kauppa syntyi.

Sepän tekemät kalut oliwat niin taattuja, ett'ei seppä kärsinyt yhtään tinkaamista, eikä moni sitä tehnytkään. Siitä seurasi, että jos joku sepältä jotakin kalua kyysi, oli se sama kuin warma kauppa. Käwikö niin, että joku outo tinkasi kyymänjä kalun hintaa, sieppasi seppä sanan lausumatta kalun pois tinkaajan kädestä, pisti sen poweensa ja alkoi astella tiehensä. Useinkin lähti tinkaaja jälkeen ja lupasi sepän waatiman hinnan, mutta seppä ei kääntänyt päätänjäkään, käwellä junttasi waan eteenpäin.

Tuliko joku waimo häntä vastaan ja kyysi keritsimiä, oitis työnsi silloin seppä wäsemman kätenjä oikean puoleiseen

poweensa, sieppasi sieltä paperiin käärityt keritsimet ja ojenji ne kysyjälle.

Eräänä kertana tuommoinen keritsimien ostaja ei tyyntynytään siihen, että hänelle summasja waan annetaan yksi pari.

„Etkö niitä saa walita?“ sanoi tuo ostaja.

„Mitä sinä niistä ymmärrät? Minä itse olen ne jo aikoja sitten walinnut, ja minä olen ne niin tarffaan walinnut, ett'ei niissä ole ainuttakaan huonoa paria“, sanoi seppä ja yritti ottamaan keritsimiä pois.

Mutta waimo ei antanutkaan keritsimiä, hoki waan hätäyksissään: „Ei, ei; kyllä minä nämät maksan ja kofi työntää hintaa sepälle“.

Tiheissä kylissä tuli häntä vastaan useinkin parwittain ihmisiä. Silloin sateli hänelle joukottain kysymyksiä: „Onko puukkoja, onko keritsimiä, onko ruuwipihtiä“ ja silloin sepälle näytti tulewan koko markkinat. Oli luullut, että hän laskee selästänsä pois pajatarakkansa tuommoisen ihmisparwen häntyyttäessä, mutta ei! Siinä hän waan seisoi pistellen wuoroin oikeaa ja wasempaa kättään powipieliinsä, wedellen sieltä kullinkin anojalle, mitä hän oli wailia; olipa hänellä koko hänäkkä rahoja vastaan ottaessaan. Näyttipä syrjäisestä siltä, kun Passula-Matti olisi tuossa tiellä seisoesaan wäkijoukon keskellä tehnyt pieniä sotatemppejujaan; niin hullunkuriselta näytti se, kun hän wuorottaijin pisteli oikeaa ja wasempaa kättänsä noihin pullollaan olewiin rintapieliinsä.

Suitenkaan ei hän koskaan noita pieniä kapineitaan warjinaisesti käynyt myöskentelemässä; hän möi niitä ainoastaan silloin, kuin oli menossa johonkin alajimen tekoon.

Noita pieniä kapineitaan teki hän kotonaan ollessa, iltaja aamupuhteina, ja joskus semmoisina talwisina päiwinä, jolloin hänellä ei ollut isompaa pajatyötä. Kun hän sitten kewätkorwassa lähti toisiin pitäjiin alasimia tekemään, otti hän noita kapistuksia mukaansa ja myöskenteli niitä matkoilla.

Kerran oli hän alajimen teosja eräässä talossa. Talonwäki oli outo Pasjula-Matin tapoihin, sillä he eiwät ennestään tunteneet häntä wähääkään. Kyllä oli talonwäen sydän kourassa, kun Matti möykäsi pajassa, niin että seinät huiskuiwat. Waikka hänellä oli oma walitsemansa wanikka jos wanikkain pajakumppani, oli hänentän sydämensä tintaan peufalossa, kun seppä uhkasi uhkaamasta päästyäkin mällistää tuolla hirweällä wasarallansa häntä otsaan, ell'ei waan lyö lujemmasti; oikein hänen polwensa tutisiwät pelkästä pelosta.

Päiwällä toi emäntä kahwipannun pajaan, antakseen sepälle, tuolle kuuluisalle alajimen tekijälle, ja hänen kumppanilleen kahwia. Kun seppä huomasi emännän aikeet ja hänen muassaan oleswat kojeet, sieppasi hän kahwipannun emännän kädestä ja roppasi sen pitemmittä mutkitta nurkkaan kahwineen päiwineen. Luonnollistahan on, että kahwi meni kaikki pajan lattialle, ja itse pannunin surfeasti sinne tänne wiuruun.

Sanomaton hämmästys käsitti emännän, ja hän ei woinut sanoa ainuttakaan sanaa, seisoi waan siinä tyhmis-tyneenä ja liikkumattomana, niinkuin pajapölkky. Hän oli hywää tarkoittanut ja hänen hywä tahtonsa sai noin surfean lopun. Erittäinkin kahwipannun kowa kohtalo kirkweli hänen sydäntänsä; eipä kummakaan, sillä se oli ainoa kahwipannu koko talossa, ja millä nyt wasta kahwia keitetäisiin! Sama hämmästys käsitti sepän pajakumppaninkin.

„Wai kannatte te tänne kaikkia salka- ja tanttu-wesjänne minun juotawatjeni; itse minä kahwini keitän“, sanoa nuhjerteli seppä hiljaisella äänen painolla.

Kun ilta tuli ja sepät tuliwat tupaan, otti seppä tyhneesti käsiinsä kenenkään pyytämättä tuon kowa-onnisen kahwipannun ja alkoi oikea ja rustailla sitä. Pian olikin pannu entistä ehompana, ja heti ryhtyi seppä itsellensä kahwin keittoon. Kun hän sai sen walmiiksi, oli se niin wäkewää ja sakeaakin, kuin jianweri; melkeinpä siinä tikku seisoi,

pystyyn pantaessa. Sen ääreen hän sitten istui ja härppi niin kauan kun sitä piisasi.

No niin. Pajasta piti seppä paljon, mutta semmoista karastuspaiikkaa ei sen lähittienoisja ollut, jonkalaista seppä olisi tahtonut. Ei ollut muuta neuwoa, kuin että, alajimen karastusta waille tultua, täytyi lähteä semmoista pajaa kylältä hakemaan, jonka lähistöllä oli tuo paljon merkitsewä juoksewa puro. Sanottiin semmoisen olewan puolen penikulman päässä. Eihän muuta kun sepän olalle tuo raskas alajimenmöhkäle ja kahdelle miehelle syijäkit selkään. Mettiin käwellä tarjia osoitettuun taloon. Mutta mitäs! Pajan saatawilla ei ollutkaan tuota juoksewaa ja soijewaa puroa; ainoastaan pellow oja, jota myöten juosta liriisi waan wettä senwerran, että poikaset siinä härkin myllyjään pyörittelivät. Sieltä neuwottiin hän samaan suuntaan, josta oliwat tulleetkin, mutta taaskin wanhaa-wirstaa etemmäksi sitä pajaa, jossa alajin oli tehty; näin tawoin tuliwat he taakkojansa kantamaan toista wertaa pitemmältä, kuin ensiyrytyksellä.

Mutta woi kauhistus! — ei sielläkään ollut sen parempaa karastuspaiikkaa. Nyt heitä wihdoin neuwottiin kokonaista puolitoista wanhaa wirstaa alemmaksi ja sinne he lähtiwät.

Päästyään perille hawaitji seppä paikan kelwolliseksi ja ryhdyttiin työhön.

Kun oli saatu awullinen karastuspaiikka, tulikin alajimesta juuri semmoinen, kun seppä oli tahtonutkin, ja hywilämielin kantoi hän sen omistajalleen.

Semmoinen oli seppä tawoiltaan, ja ensimmältä oudot kaikki kauhistuiwat häntä, waan ennenkun Matti talosta lähti, oliwat kaikki häneen mieltyneet osittain hänen kelwollisen työnjakin takia, mutta enemmän kuitenkin hänen jäwyisän luonteensa, harwan, hiljaisen puheensa ja hauskan naureskelemisensa tähden.

Eräänä kertana, kun hän tuon ankaran pajalauffunsa kansja oli menossa toiseen taloon alajinta tekemään, tuli häntä tiellä vastaan eräs juuri ja woimakas nuorimies,

joka piti itseään voimainja wuoksi paikkakunnan „kuninkaana“. Wastaantulija oli päisjään ja se teki hänet tawallista röyhkeämmäksi. Kun tuli sepän kohdalle, töyttäji hän Mattia ja sano: „Mitä se, tuo Pasju-Mattikin, tuosja taaristelee?“

„Mitähän sinäkin luulet olewasi“, sano Mattimme ja sammassa koppasi miehen kiinni.

Kerskaaja lätistyi heti tielle, melkein niintuin kuuma tina luhistuu sulatessaan. Matti kiepsahti hänen päälleen ja alkoi kouristella miestä.

Kerskaaja oli hänkin puolestansa mies ja koki kaitin tawoin kiemurrella itseään alta pois, mutta Matti piti waan hänet allaan, ja mies oli niin lujassa kiinni, kuin ruuwi-pihdisjä.

Matti jatkoi waan yhä kouristella-watwomistaan ja toposteli wastustajaansa, niinkuin karhu sammalikossa.

Kerskaaja koetti nyt äkäsihyydellään woittaa takaisin, mitä hän taistelussa oli menettänyt; luultawasti otaksui hän, että tuo häneltä niin ylönkatjottu Pasjula-Matti wihdoinkin heittäisi tuon ankaran topostelemisensa pois. Sentähden oli hän aiwan hiljaa, osottaaksensa sillä, ett'ei hän piitannut koko Mattin kouristelemisesta niin mitään; kuitenkin ahyskeli hän hiljoilleen.

Mutta eipä Matti heittänytkään kouristelemistaan waan noin äkkiä pois, sillä hän tunji wastustajansa sywästi loukanneen itseänjä.

Rowin tukalalta näytti miesparan tila.

„Seitä, hywä Matti, jo pois!“ äännähti hän wihdointusksiaan.

„Mihinkäs sinulle niin kiire on; tehdään nyt siivoon, kun terran on ruwettu“, tuumaili Matti hiljaisesti ja jatkoi yhä kouristeluaan.

Ei kauwankaan wiipynyt, kun mies taas huudahti: „Mi, saakeli! kipeästihän se käypi; heitä weikkonen jo pois!“

„Sitähän minä juuri tarkoitan; mutta sinä näyt olewan kowahydäminen mies, johon ei wäjä tepsi“, sano Matti, lewollisesti jatkaen waan watwomistaan.

„Heitä, heitä nyt jo pois! tufalaksi tässä tulee aika; minulla on powesjani halli wiinaa“, sanoi mies.

„No, se, se nyt joltakin kuuluu“, sanoi Matti heittäen heti kouristelemissensa ja nousi ylös miehen päältä.

Yhdessä he sitten istuivat maantien-ojan partaalle, ja mies weti pullon taskustaan.

Kotitarpeen wiinanpoltto oli silloin vielä woimassa. Matti ei juinkaan ollut mikään juoppo, mutta ei ehdoton raitiskaan. Tavasta otti hän ryhpyä mielellään ja silloin otti hän aika kulauksen.

Kun mies oli awannut pullonsa ja tarjonnut Matille, ei hän ottanut sitä suunsa edestä pois, ennenkun pullo oli puolillaan. Sitten tarjosi hän sen kumppanilleen. Tämä ryhpyäsi puolen jäännöksestä ja tarjosi loput Matille.

„Jos minä vielä tuon tilkan maistaisin“, sanoi Matti ja kukiisti loputtin pullostasta leweään suuhunsa.

Siinä he sitten hywinä ystäwinä haasteliwat iloisesti keskenänsä hyvän aikaa; oli niinkuin ei heidän välillänsä olisi mitään tapahtunut. Koko tuon näytelmän ajalla ei Matti ottanut raskasta pajalauffuansa pois selästään.

Olipa luullut Matin tulleen humalaan noin ankarasta ryhpystä, mutta ei niistä mitään. Kun hän nousi ylös ja lähti maantietä myöten astelemaan uutta työpaikkaansa kohden, oli hän niin wakawa liikkeisjään, ett'ei hänen olisi luultu koskaan wiinaa nähneenkään. — — —

Eräänä kertana oli Matti menossa erään pitäjääsen alasintöihin. Kewätsolske oli ja hänellä oli pari penikulmanen taloton taiwal edesjansä. Mutta tietä ei ollut, kuin pahanpäiwänen metsäpolku. Päästyänsä puoliwäliin matkaansa erään synkkään korpeen, jossa oli useampia pieniä sydänmaan lampia, oli polussa pittänlainen ojelmus. Yhtäkkiä töntää metsästä iso karhu polulle. Ditis huomaa peto Matin, nousee kahdelle jalalle ja karjahtaa kowasti. Peto oli Matista noin parinkymmenen sylen päässä.

Oli luullut Matin tyrmistyvän pahanpäiwäiseksi, mutta

hänpä ei ollutkaan hätäpoikia; senwerran tuo outo näky waikutti häneen, että häntin seisahtui.

Pitkiä miettimisen aikoja ei ollut sillä Matti huomasi, että karhu warustelee hyökkäykseen. Puukko wilahdi hänen mieleensä, mutta sen hän hylkäsi aiwan pian, koska katsoi sen liian tehnotsi aseeksi. Nyt riepsahutti hän tuon pajalaufkunsa silmänräpäyksessä pois seljästään, jota hän ei ennen koskaan taipalilla käydessään ollut tehnyt. Pitäestesti sieppasi hän tuon ankaran paljansa laufusta wahwoihin fouriinsa ja niin warustettuna alkoi hän astella karhua kohden. Kun tämä näki Matin aikeet, hyökkäsi peto Mattia kohden ja karjui kauheasti. Palja ojosja odotti hän karhun tuloa ja pianpa se olikin ulottuwisja. Kun peto tuli ulottuwiin, wiuhahti Matin palja ilmasja ja karhu sai otsaansa semmoisen mällin, ett'ei se muuta tarwinnutkaan.

Mutta kun Matin aseesja oli lyhkänen warji, jolla ei ylettynyt taaemmas lyömään, oli karhu jo niin likellä, että hän ennätti kopata kiinni Mattia wasemmasta reidestä. Ja waikk'ei karhu ollut ehtinytkään kowin sywälle kynsiänsä iskemään, oli se kuitenkin jo wähän saanut kouristetuksi ihoonkin kiinni. Tämän tähden karhu kaatua rojahaesjaan wei mennesjään pienen palasen Matin reidestä; housuista ja noista moninfertaijista takeista wei se isoja kaistaleita.

Kun karhu makasi hengetönnä, rupeji Matti tarkastelemaan reittänsjä. Muita woitehia hänellä ei tuohon, hänen mielestään niin wähäpätöiseen, wammaan ollut, mutta olipa hänellä mukanaan tuo, häntä aina palwelewa, mahtawa piippu. Heti otti hän sen esille, wäänji ruuwillisen warren irti kopasta ja rupeji tarkastelemaan koppaan rakennettua öljysjäliliötä, ett'eikö sinne ajan pittään olisi walunut tuota mainiota ja tehosjaa lääketä.

Tällä wälin oli haawa ruwennut kowasti wuotamaan. Matin täytyi riisua housut jaloistaan ja ruweta kylmällä wedellä jäähdyttämään koko jalkaansa ja pesemään sitä werestä puhtaaksi; pian tyrehdyikin werenjuoksu. Sitten otti

hän piipunöljyä leweään kämmenensä kouruun, loppasi sen haawaansa ja hierusteli sillä lipeänsä ylt'yleenjä. Tuota tehdesjään, meni Mattin naama wähän winoon, mutta kelpo woiteen tulikin tehdä juuri tuommoisen kirwelewän waitutuksen, jos mieli siitä jotakin hyötyä olla; ja Mattimme oli sangen tyytywäinen. Sitten lewitti hän tukkarostaan sormen pakjusti tupakan rouheita haawansa päälle, otti huiwin kau- lastaan ja satoi sillä haawan woiteineen kiinni.

Kun seppä oli saanut tämän kirurgillisen toimensa tehdyksi, nokkasi hän pajalaukkunsa selkäänsä ja alkoi tallustella takaisinpäin. Hän ei uskaltanut tuota laukkuansa, joka oli hänelle niin wälttämätön, heittää metsään. Hänen waimonsa jäikähähti kowin, kun Matti niin äkkirwaamatta palasi kotiin.

„Hywä Jumala! mikä sinulle nyt on tullut, kun näin pian palasit kotiin ja olet noin werisjäkin?“ kysyi waimo hätäisesti.

„Ole aiwan huoletta, ei minulle mitään wahingollista, eikä pahaa ole tapahtunut; metsän kiiwas tuli waan wastaani ja raapasi wähän wasempaa reittäni“, sanoi Matti tyhneesti.

„Mitä sinä sanot, minkälainen se semmoinen metsän kiiwas on, joka sinuakin raapii?“ kyseli waimo.

„Mitä sinä noita joutawia utelet? Keitähän minulle waan kahwi ja laita jotakin syömistä“, sanoi Matti tawallijella salaperäisyydellänsä.

„Jos lienee haawasi pahakin, kun waatteesi owat noin werisjä; eikö se pitäisi sitoa ja korjata“, hätäili emäntä yhä.

„Ei se tarwitse mitään sitomisia ja korjauksia, sillä se on kyllin hywästi sidottu“, sanoi waan Matti.

Sen päiwän ja yön Matti kuitentkin makaili, mutta seuraawana aamuna oli hän jo warhain ylhäällä; hän puki päälleen, söi kelpo aamiaisen ja lähti ulos, luotuista sanakaan waimollensa wirkkamatta. Rowin lewottomaksi käwi waimo, kun mies katosi teille tietämättömille, eikä osannut aawistaakaan, minne hän joutui; huolta lisäsi vielä sekin, kun Matti oli haawoitettuna ehkäpä pahastikin, waitt'ei hän

jitä tahtonut ilmoittaa. Pajalaukkufin oli tuosja nurkasja; siis ei hän ollut mennyt pajatöillekään.

Utapäiwällä ajoi eräs hewosmies sepän pihalle. Heti töytäsi emäntä kartanolle kyslemään, eikö hän tietäji Matista mitään. Mutta suuresti hämmästyi hän, kun reessä maata rökkötti iso karhu. Samassa tuli Mattikin pihalle, wähän nilkuttaen.

„Herra siunattoon! mikä otus tuosja reessä on!“ huudahti emäntä kauhistuksisjaan.

„Siinähan on nyt se metsän kiiwas, joka eilen minua reidestä raapaji“, janoi Matti lewollisesti.

„Sekö se sitten se metsän kiiwas on, — mikä se oikeastaan on?“ kysyi waimo.

„Etkö sinä koskaan ole kuullut karhusta puhuttawan?“ kysyi Matti lewollisesti.

„Hywä Jumala! karhuko se on, se kauhea peto, josta olen niin monta pöyristävää kertomusta kuullut?! Miinkö lähellä olet kauheaa waaraa ollut“.

„Ole nyt tuosja joutawia höpöttämättä; näethän, ett'ei minulle ole mitään isoa waaraa tullut ja tule nyt likempää katsomaan, minkälainen karhu on“, janoi Matti.

Mutta waimo ei uskaltanut petoa mennä kuollunnakaan lähelle; pelkäji ja kauhistui tuota julmaa hirwiötä, niin että oikein kauhusta wapiji.

Kun Matti aamulla katosi, oli hän mennyt muutaman tuttawan ijännän luo ja pyytännyt häntä hewosen kansja noutamaan tapettua karhua metsästä, ja isäntä oli täyttännytkin ilolla tuon mieluisen tehtävän. Siinä syhy, minkätähden Matti aamulla niin salaperäisesti katosi.

Paljon kokouji kyläläisiä katsomaan tuota petoa, joka niin monta vuotta oli kaikkein kauhuna ja pelkona ollut tuolla lampeinforwessa, ja oli tuhonnut niin monta heidän kotieläimistään. —

Kun Matti oli tuommoinen jnyky ja karhumainen, oli monenkin mielesjä kysymys, nimittäin niiden, jotka eiwät

paremmin Mattin perheoloja tunteneet: — minkäläinen mah-
tanee Matti waimolleen ja lapsilleen kotielämässään olla?
Pian kuitenkin hekin pääsivät selville, että sen hellempää
ja siivonpaa perheenisää ei woinut löytyä, kuin Matti oli.

Hän oli waimonsa edessä, niinkuin lammas, ja nou-
datti pienempiäkin hänen mielipiteitään. Lapsiaan heli ja
waali hän, niin ett'ei mikään isä ole lapsiaan sen hellemmiin
waalinut ja hoitanut. Kun seppä waan oli kotona, oliwat
lapset aina hänen kintereillään ja kiikkumassa hänen polwil-
laan. Näitä isä syötti ja juotti, viisui heidät maatapannessa,
puki ylös noustua, pesi heidän kaswonsa, kampasi päät ja
waali heitä aina ja joka paikassa.

Eräänä kertana tuli herrasmiehiä koirainja kanssa jah-
tiin. Eräs iso koira tulla hulmuji Mattin torpan pihalle,
jossa lapset oliwat leikkimässä. Kun tuo susimainen koira
huomasi lapset, syöksyi se suin päin niiden päälle. Poika,
joka oli wanhin sisarukjista, meni heti nurin koiran hyökä-
tesssä. Yhdestä kirkusta rupešiwat kaikki lapset täyttä wäke-
änsä parkumaan. Kun Matti kuuli huoneesen tuon hätä-
huudon, tormasi hän suin päin ulos. Silmänräpähksesä
selwiji hänelle waaran suuruus, ja hän tormasi koiraan
käsijsi ja sai oitis sitä hämmästä kiinni. Samassa silmän-
räpähksesä löi hän koiran saapuwilla olewaan isoon kiween,
niin että koiran pää meni aiwan mäsäksji, ja muufin runko
runneltui niin, että useasta paikasta nahka halkesi ja murs-
kaantuneet luunpäät törröttiwät niistä ulos.

Waara olikin suuri, sillä koira painoi etukäpäälillään
poikaa rintaan, ja suu oli auki kuin heinähanke, ja oli se
tarttumaisillaan pojan kurkkuun. Samassa piti koira kauhean
julmaa räjähtää ja ääntä, häristen ja huuntaen, kuten peto
ainakin; tuon räyhänsä takia ei koira kuullut Matintaan tuloa.

Poika oli aiwan mustanpuhuwana ankaran peljästyksen
tähden. Hän ei woinut puhua mitään, eikä paljon itkeäkään,
juoksi waan isänsä luo ja tarttui häneen kiinni. Siinä wapiji
lapsi sitten, niinkuin haawanlehti.

Samassa tuli nimismies ja kysyi: „Onko täällä nähtynyt minun koiraani?“

Sanaa lausumatta osoitti Matti leweällä kädellään koiran raatoa.

Nimismies kalpeni. Wihasta kähisten huusi hän: „Sinä lurjus, olet tappanut minun koirani! mutta sen saat vielä kalliisti maksaa.“ Ja hän laittausi lyömään Mattia kepillään.

„Seiso mies alallasi, tai muuten minun kärsiwällisyyteni loppuu! Kiitä onneasi, että niin on käynnyt, sillä ell'en minä saanut koirasuttasi ajoissa kourini, olisi se tappanut minun lapseni. Ei ihmislapsetkaan saa nyt enään noilta kotoisilta sulilta rauhaa, waan owat niiden tähden hengenvaarassa; mitä sitten ihmisten lampaat, joita nuot pedot haaskaawat ja repiwät niin paljon, että niiden raatoja on metsät täynnä. Vielä sitten tullaan niiden tähden suuta pieksämään ja juurentelemaan! Tuossa on portti, josta on wapaa ulos pääsy vielä; mutta jos kowan kauwan koettelet minun kärsiwällisyyttäni, niin en ensinkään tiedä, mitenkä sinun käypi“, sanoi Matti, ja selwästi näki että hänen sydämessään nyt kiehui.

Nimismies silmäsi koiran raatoa ja nähdesjään sen surkean kohtalon, katsoi parhaaksi poistua tuon ankaran Pasula-Matin likitienoilta.

Matin torppa oli kylän takalistolla metsäijessä seudussa; silti sinne osuiwat nuot suomattomat metsästäjät.

Kun Matti tuli jollain kipeäksi, oli hänellä omat parannuskeinonsa. Ennen on jo mainittu, mitenkä hän woi teli tuon karhun repimän haawansa, mutta ei ole mainittu, mikä seuraus tuommoisesta lääketieteellisestä Matin toimesta tuli. Samassa alkuperäisessä siteessä oli haawa noin kolmisen wiikkoa, eikä Matti näyttänyt arkowan sitä vähääkään; nilkuttihan waan wähän ensi-aikoina. Kun hän sitten otti haawasta siteet pois ja karisteli siitä tupakan rouheet, olikin haawa jo parannut aiwan umpeen.

Tuliko Matille yskää, pani hän heti wettä terwapyt-

tyynsä ja sekoitteli sitä. Kun weji oli terwapytyssä määrätyn ajan seisonut, kaasi Matti weden pois terwan päältä eri astiaan. Sitä hän sitten rupeji määrä ajoilla hörppimään, ja ihme kumma wiikon päiwän kuluttua oli Matilta yskä poisja.

Tuliko hänelle watjatauti, roppasi hän hywäsestään ruutia terwaweteen, ja nyt oli watjanlääke walmis.

Kun hän sitä rhyppätä karautteli, jäi hänen suunsa paljon ruudin wuoksi mustaksi, kuin syjihauta. Mutta monta kulausta ei hänen tarwinnutkaan ottaa ennenkuin watjatauti oli heittimisjään.

Eräänä kertana tuli hänen silmänsä kipeiksi. Ne tuwottuiwat ja punottuiwat kowasti; niissä oli sietämättömän ankara tipu ja hän ei woinut katsoa ensinkään.

„Teestä nyt, eukko, kylpy!“ Janoi hän waimolleen tuskittellessaan ja ähkiesjään silmänsä kanssa.

„Näin keskellä wiikkoa!?“ Janoi waimo ihmetellen.

„Baikka kohtakin keskellä wiikkoa — tee nyt waan kylpy, sillä minä tarwitsen sitä“, Janoi Matti.

Kun kylpy tuli walmiiksi, käweli Matti juhlallisesti saunaan, terwapytty kädesjä.

„Mitä sinä tuolla terwapytyllä ai'ot tehdä?“ kysyi waimo ihmetellen Mattin kummallijia wehkeitä.

„Boitelen silmäni“, Janoi Matti yksi kantaan.

„Mähän nyt toki terwalla pilaa silmiäsi aiwan turmiolle; parasta on, että kysyt lääkäriltä neuwoa“, hätäili waimo.

„Ell'ei terwa ja Suomen sauna auta, sitten ei auta mikään“, Janoi Matti itsepäisesti.

Saunaan tultuansa, töljäsi Matti otsansa, kulmansa ja silmäluomensä ylt'yleensä terwalla, ja tuon tehtyään näytti hän niin kummallijelta; olipa niinkuin olisi nähnyt lasifilmä käärmeen.

Ujeita kyläläisiäkin oli tullut saunaan kylpemään. Matti näytti uskoineen, woiteineen nyt niin hullunkurijelta, ett'ei

kukaan woinut nauruansa pidättää. Mutta Matti ei ollut tuosta milläänäkään, nousi waan lauteille ja alkoi tahtoa löyhä. Kun hän oli mielin määrin saanut tuota werratonta, hiostawaa ja terweeksitekewää höyryä, alkoi hän tuimasti kylwettää noita terwatuita silmiänsä. Saatuansa kyläläksensä kylwetetyksi kaswonsa ja muunkin ruumiinsa, tuli hän alas ja peji kaswonsa ja koko ruumiinsa; ja siihen toimeen tahtoi hän saippuaakin, jota ei hän juuri monasti eläessään ollut käyttänyt.

Saunasta tultuaan kuoppasi hän itsensä sänkyyn maata ja nukkui kohta lewollisesti, sillä enin kipu oli silmistä haihtunut.

Kolmen wuorokauden kuluttua oli Matin silmät terweet, ja hän katjeli niillä niin awonaisesti ja kirkaasti, kuin itään.

Waikea on uskoa, että noin alkuperäiset lääkkeet olisivat woineet hänet kiwuista päästä; hänen wahwa luontonsa kai hänelle awun tuotti; waan kuitenkin lienewät Matin lääkkeetkin hänen wammoisjansa jonakin apuna olleet.

Waikea Matti olikin niin alkuperäisellä kannalla omia kipujansa kohta, eipä hän silti katjonut ylöns lääkärientään taitoa; sen osottakoon seuraawa tapaus.

Gräänä kertana tuli Matin waimo kowasti sairaksi. Tämä käwi kowin Matin sydämelle ja hän pelkäsi, että kadottaa waimonsa.

Juuri silloin sattui tulemaan kuntaan lääkäri. Silloin Matti esitteli waimolleen, että hänen piti päästä lääkäriin luo, sillä eipä Matti nyt uskaltanut turwaantua omaan lääkintötaitoonsa.

„Se on peräti mahdoton, sillä eihän meillä ole hewosta, millä sinne päästäisiin“, sanoi waimo.

„Eipä siitä ole mitään hätää; kyllä minä siitä huolen pidän“, sanoi Matti lewollisesti,

„Mitähän neuwo sinulle sitten siihen olisi“, sanoi waimo epäilewästi.

„Roetahan nyt panna vaatetta ylleji; kyllä minä lopusta huolen pidän“, sanoi Matti luottavasti.

Kun waimo oli saanut vaatetta päälleen, kääväji Matti hänet peitteihin, siwui syliinsä ja alkoi astella lääkärin luo. Niin kantoi hän waimonsa tuon puolen penikulman pituisen taipaleen, niinkuin pienen lapsen.

Lääkäri tutki waimon sairauden syyt ja määräji lääkkeet. Sen tehtyä kääväji Matti waimonsa peitteisiin ja kantoi kotiinsa takaisin, niinkuin tuonutkin oli. Ihmetellen katsoi lääkäri tuota omituista sairaan kyytiä, jommoista ei hän vielä koskaan ennen ollut nähnyt.

Seuraus tuosta lääkärin luona käymisestä oli se, että waimo, lääkärin määräämiä lääkkeitä nautittuansa, parani wammastaan, niinkuin wejillä pesty. Ja Matti oli sanomattoman iloinen.

Matti oli harras kristitty. Hän käwi ahkerasti kirkossa, lukufikereillä ja muissa kirkollisissa toimisissa. Oli mies wälttämä lukijakin, ja kun otti kodissa, tai kylässä jonkun hengellisen kirjan käteensä, paljasti hän heti päänsä. Jos kotojalla ollessaan otti katetismuksen käteensä lukeakseen ja wirtistääkseen ulkolukuaan, teki hän saman tempun. Lastensa kirjallepanemisesta piti Matti erinomaista huolta. Kun oli wähänkin joutoaikaa, oli aina joku lapsista hänen opettawanaan. Lapset tottelivatkin isäänsä mielellään, sillä isä kohteli heitä siinäkin toimesa kaikella rakkaudella ja hellenydellä ja oli lapsilleen siis todellinen isä.

Kun Matti palasi takomamatkoiltaan, lasti hän tawallisesti raskaan työkalulaukkunsa nurkkaan, käwi istumaan takkatiwelle, kutsui, lapsenkielellä puhuen ja leperellen nuorimman lapsen jykewälle polwelleen. Siihen ne kokoutuivat toisetkin lapset ja kaikille oli tilaa isän suurilla polwilla, kaikille ystävällistä hymyä isän huulilla. Mitä silläaikaa laittoi ruokaa pöytänsä ja seuraji hymyjewällä silmänurkallaan takkatiwellä kuhertelewaa ryhmää.

Matti Matinpojan rakkausseikkailut.

Nän oli köyhän kirwesmiehen poika ja ja wanhin neljästä sisaruksesta. Kovat ajat sattuiwat olemaan silloin kun Matti näki pienesjä torpassa päivän walon. Kowia katowuosia oli pitkät ajat perätysten, jonka takia ei Matti suinkaan saanut kasvaa ruusujen ja kukkaisten päällä. Rauwan aikaa oli pöydällä pettu- ja olkileipä. Työn ansio oli vähäinen, eikä iä-Matti woinut kirweellään paljontaan ansaita suuruksia petun ja oljen siteiksi.

Matti oli kaswannaltaan hywin hinterä ja risaton ja yleiseen luultiin, ettei hänestä tule eläjää. Mutta kaikkein ihmeeksi pitikin poika henkensä.

Matti koki huonosta rawinnosta saada henkensä elatusta, jota siitä ei tosin runsaasti lipunut, mutta aina hiukan kuitenkin. Kun hän sai kupposen selwistä suuruksista keitettyä wesiwelliä eteenjä, oli hänellä silloin aina mielestänjä oikein juhlapäiwä.

Tämmöisissä oloissa kaswaneena oli hänellä elämän käsitys semmoinen, että tämmöistä se elämä waan aina onkin, eikä hän ottanut sitä sen paremmin wakawalta kannalta katsellakseen, oli waan iloinen kuin käki metsässä.

Kaikilla on kuitenkin rajansa. Katowuodet loppuiwat ja Jumala siunasi maanmiehen hien ja wäen jywillä ja ytimillä.

Keitettiin kullankeltaisesta jauhosta uutispuuro; järpi-
menä oli vielä lisäksi maitotilkka. Kun Matti pääsi puuro-
kupille, ei hän ensimmältä raskinut sitä syödä kuin pikkuisen
näpistelemällä niinkuin jotakin kallista yrttiä. Mutta kun
häntä kehoitettiin waan syömään mielinmäärin ryhtyi hän
toistoiiniin ja silloin ei lusikka saanut kauwan olla yhdes-
sä kohden. Kun hän pääsi syömästä, sanoi hän:

„Ohoh, jopa se oli hyvää ruokaa; en itänä ole sem-
moista saanut; annetaanko tämmöistä useammankin kerran
wuodessa?“

Kun hänelle annettiin käteen palanen lämmintä uutis-
leipää, katseli hän ja käänteli sitä ja kysyi wihdoin:

„Saanko tätä syödä?“

Kun hänelle selitettiin, että hän saapi nyt tästälähin
syödä semmoista leipää ja keittoa niin paljon kuin haluaa,
tuli hän iloiseksi, hyppeli ja paukutteli käsiään ja sanoi:

„Tämä maailmahan on oikein hyvä.“

Jo aikaisin huomattiin, että Matilla oli terävä ym-
märitys. Lufemaan hän oppi melkein itsestään. Wähän
wöyremmäksi tultuaan oppi hän kirjoittamaan, eikä hänellä
ollut muuta opettajaa kuin aakkoiset, jotka hän oli käynyt
pappilan maisterilta pyytämässä.

Näin toiwoin yleni Matti mieheksi. Hän oli tawallista
kokoja: ei mikään loistawa, mutta ei wastenmielisenkään nä-
köinen. Jo aiwan nuorena rupeji hän wetämään yleisön
huomiota puoleensa sekä teräwäpäiyytenjää, että hyvän lu-
kunsa ja kirjoitustaitonsa tähden, sillä harwa kansan lapsista
osaji silloin kirjoittaa; ja tämän tähden pidettiin niitä, jotka
taisiwat vähänkään töhräillä, päätään pitempinä wera-
tajiiaan.

Matti oli sanomattoman lufehaluinen. Raikki kirjat,
mitkä hän waan käinsä sai, lufi hän kannesta kanteen.

Nuorten seurasta ei Matti juuri paljon wälittänyt, mutta
ei hänen ollut kaikesti hyvä olla ilmankaan heidän seuraansa.
Menikö nuoret joihinfin tansseihin, meni Mattifin mukana,

mutta siinäkin oli hänellä omituisuutensa. Jälempänä muita käwellä-hytttyteli hän yksikseen, ikäänkuin uneksien. Tawallisesti oli hänellä joku kirja taskussa ja hän mietiskeli missä hän saisi sitä rauhassa lukea. Oliko kesäinen aika, meni hän jonkun pellon pientareelle kirjaansa lukemaan, siihen sijaan kun toiset nuoret heiluiwat tansituwan lattialla. Milloin ei hän ollut toisien seurassa, lueskeli hän kotonaan kirjojaan.

Waikka Matti oli työhä kuin kirkkohiiri, oli hän kuitenkin tyttöjen hywässä suosiossa nerokkaisuutensa ja muiden awujensa tähden. Wähistä rengin palkoistaan oli Matti kokenut auttaa wanhoja ja kiwuloisia vanhempiansa.

Matti oli hywissä wäleissä toisten nuorten kanssa, mutta erityisesti ei hän kiintynyt keneenkään, eikä edes tyttöihinkään, waikka saikin heiltä usein kuulla mitä imarteluwimpia mieltymyksen osoituksia.

Kun Matti oli wähän yli kahdenkymmenen vuoden, heräsi hänessä harras tawaranhimo. Paikkakunnalla oli huonot anjot ja rahaa ei saanut pitkiin aikoihin nähdäkään, sillä työpalkat tawallisesti kuitattiin maanantimilla taikka waatewärfillä. Mies se, jolla oli rupla taskussa.

Paikkakunnalla huhuttiin, että ulkopitäjisissä on paremmat palkat ja että siellä maksetaan kaikki palkka puhtaassa rahassa. Sinne paloi Mattin mieli, eikä häntä woinut sinne menemästä estää vanhempien itkut ja rukoukset, eikä ystäwien waroitukset ja niin lähti hän.

Sinne päästyänsä rupeji hän palvelukseen eraasen taloon kahdenkymmenen ruplan palkalla ja se oli Mattin mielestä paljon.

Kowin ikäwätsi käwi Matilla nämät oudot olot. Kaikki ihmiset wieraita, elämän tawat ja kaikki työt, toimet ja askaareet outoja. Waikka isäntäwäki oli Matille ystäwällinen ja kohteli häntä hywästi, ei setään woinut tuota ankaraa ikäwää poistaa. Hän ei saanut mitään lukeakseen, sillä talossa ei löytynyt mitään muuta kirjallisuutta kuin wirsikirja ja tatefismus. Nämät tyllä pyhäaamuna juhlallisesti tuotiin

tuwan pyödälle, että wäki sai imeä niistä itselleen hengen rawintoa, mutta ei Matti niistä paljoa hyötynyt, sillä hän oli ne jo monikertaan lufenut kannesta kanteen.

Raikkien pahinta Matille teki se kun muut palkolliset pakkaſiwat häntä ſortamaan ſen takia, kun hän oli wieraasta paikkakunnasta kotoihin. Hänen puheensa punnittiin ſana ſanalta ja matkittiin, käänneltiin ja wäänneltiin niitä jos jonkunlaiſeen ſuuntaan.

Matille tuli nyt niin ikäwä, että nukkuiſaankin näki unta iſäſtään ja äidistään ja muista kotipitäjänsä ihmistä.

Eräänä pyhä-iltana kehoittiwat toijet rengit Mattia läh-temään kylään. Sinne oli kokoontunut paljon poikia. He päättiwät ruweta pallille. Talon luona oliſin ſopiwa paikka pallinlyöntiin, sillä ſiinä oli awara, taſainen hietanummi, jonka kamara oli niin maatunut, ettei nummi ollut miſtään awonaiſella hiekalla. Tuumasta toimeen. Mattikin ſai kun-
nian tulla mukaan ja arpaa ruwettiin lyömään, kutka jääwät linnaan ja kutka joutuwat ulos. Onni pottaſi Mattia niin huonosti että hän joutui wuohien puolelle.

Matti teki tehtäwänsä niinkuin unisſaan eikä wälittänyt niin mitään, käwitö aſiat hywästi tai huonosti, oltiſko lin-
naſa tai ulkona, ſe oli Matille yhtäkaikki.

Kun ſiinä ſitten lyötiin pallia, tulla ſuhijſi palli aiwan Mattia kohti. Joku ſilloin huuſi:

„Matti, Matti ota koppi!“

Matti ſammasſa hawahtui ja rupeſi käſillään hapuile-
maan, mutta ſiitä huolimatta mennä liwisti palli Matin ſiwuitſe aika woiſtaa.

„Kylläpä on harwa mies“, kajahti ſilloin joukoſta.

Nyt waſta Matti täydelliſeſti hawahtui, sillä tunſipa hän woiwanſa iſteſtään poistaa tuon kylläkin ſyystä anne-
tun moitteen.

Nyt rupeſi Matti todenteolla tekemään tuota nuorten rattoiſaa työtä. Ei kauwankaan wiipynyt ennenkuin hän toi-
mitti puoleellenſa linnan. Hän oli niin noffela ſaamaan

pallin kiinni sekä maasta että ilmasta, ettei linnalajilla ollut juuri helpot hetket saadaksensa linnan itselleen säilytetyksi. Kopin ottaja oli hän niin oivallinen, että juoksi pitkät matkat vastaan, siwulle ja taakse ottaakseen kiinni tuota siwupyrkiwää pallia ja melkein poikkeuksetta se onnistuikin. Ei Matti ollut nyt enään „harwa.“

Pallia löi hän niin winhasti, että ulkomiehet, nähtyään Matin rupeawan lyömään, hajausiivat tuotakin tuokemmaksi, saadaikseen wihdoinkin pallin kiinni. Ja ennenkun pallinlyönti loppui, tunnustettiin yleensä, että Matti on wilkkaampia poikia.

Näin tawoin rupefi Matti saamaan nuorilta enemmän arwoa ja tämä helpotti paljon hänen ankaraa ikäwäänsä —.

Siinä lähitienoissa oli eräs warakas torppa, jossa oli kaksi aikaista tytärtä. Ojui niin olla, ettei Matti nähnyt noita tyttäriä, ennenkuin kesällä.

Eräänä kertana tulivat molemmat sisarukset työhön siihen taloon, jossa Matti palweli. Kun Matti ensikerran näki nuo sisarukset, leimahti hän korwia myöten niin punaiseksi kuin turkinpippuri ja hänen sydämensä löi niin kowasti, ettei hän oikein nähnytkään; samoin käwi nuorinman sisarensin, jonka nimi oli Maija. Molempain hämmästys oli niin suuri, että kaikki syrjäiset sen huomasivat.

Ensikerran eläissään tapasi Matti neidon, johon hän oitis sydämen pohjastaan rakastui.

Nyt tuli Matille toinen ikävän sy. Tytön kuwa painui niin sywälle hänen sydämeensä, ettei hän olisi siitä millään tawalla woinut irti päästä, jos vielä joku ulkonainen pakkofin olisi sitä waatinut. Baikkei Matilla ollut mitään toiwonsijaa saawuttaaksansa ihanteensa omakseen, olisi kuitenkin Maijan pitänyt aina olla hänen nähtäwilläään. Matti piti tyttöä niin paljon itseään ylewämpänä, ettei hän tohtinut ajatellakaan koskaan semmoista tapahtuwan, että hän woisi ja rohkeneisi tyttöä omakseen pyytää.

Tämmöinen asiaain tila teki Matin elämän melkein sietämättömäksi. Hän rakasti sydämensä pohjasta totisella,

wilpittömällä rakkaudella tyttöä, mutta oliko hänellä mitään toivoa wastarakkaudesta, siinäpä solmu. Voi, kuinka onnelliseksi Matti olisi itsensä tuntenut, jos hän olisi saanut työltä jonkun ystävällisen sanan tai silmänluonnin, mutta semmoista ei tullut, sillä ne hetket, mitkä he yksissä sattuiwat muiden läsnäollessa olemaan, käytti tyttö siweellisen kainouden waistosta niinkuin ei koko Mattia olisi olemassaakaan.

Niin kului se autuas wiikko, jolloin Matti sai syrjästä katjella ihannettansa, mutta isjarukset meniwät kotiinsa.

Synkkämielisenä haaweili Matti tyttöänsä ja toivoi sydämensä pohjasta kerran saawansa tilaisuuden tälle ilmoittaa sydämensä hartaat toiveet.

Matin palweluspaikka oli puoli penitulmaa syrjässä kirkolta. Tällä välillä oli pitkänlainen metsätaiwal.

Gräänä pyhänä kirkonajan jälkeen lähti Matti suruisaan ja itäwisjään kävelemään kirkonkylään, saadakjensa siellä jotakin hupia ja hoiwaa sydämensä surulle.

Kun hän tuli tuolle metsätaipaleelle, näkyi pitkänlaisen ojelmuksen päässä tulewan vastaan yksinäinen waimoihminen. Rauwankaan ei tarwinnut Matin tuota waistaantuliijaa tähystellä, ennenkuin hän huomasi sen olewan sydämensä rakastetun. Rowasti syöksyi weri Matille sydämeen ja päähän tuon hawainnon tehtyänsä. Hänen koko ruumiinsa wapii, niin ettei hän ollut pystysä pysyä.

Rowasti taisteli Matti tunteitansa vastaan, että olisi woinut lewollisena astua armastansa kohden. Lewotonna näytti tyttökin olewan, sillä hän seisahtui tuon tuostakin noin hetkisen waan ja katjeli epäroiwästi eteensä.

Kun he sitten tuliwat wastakkain, seisahtiwat molemmat ikäänkuin yhteisestä sopimuksesta. Tyttö oli niin punastuksissa kuin keitetty rapu ja tämmöisenä Matin mielestä wielä entistäkin kauniimpi; seuraasi tuokio äänettömyyttä; tuntui siltä että kummallakin olisi ollut paljon sanomista, mutta kumpanentaan ei uskaltanut sanoa mitään.

„Mihin nyt olet menossa?“ kysyi tyttö ja hänen äänenjä wärähteli niin kummallisesti.

„Mionpahan käwellä ikäwisäni tuonne firfontylään“, sanoi Matti ja hänenkin äänenjä wärähteli, sillä sydän löi niin kowasti.

„Eikö tällä perällä sitten löydy mitään hupia, kun sitä täytyy firfontylästä hakea?“ kysyi tyttö.

„Eipä täällä löydy kuin yksi ainoa, joka woisi polttawaa ikäwääni wiihdyttää“, sanoi Matti.

„No mikset hae sitten häneltä liewitystä?“ kysyi neito.

„En uskalla, en tohdi.“

„Minkätähden ei?“

„Woi, woi! Hän on niin paljon ylewämpi, niin paljon korkeammalla minua, etten uskalla silmiänikään häntä kohden nostaa“, sanoi Matti.

„Nyt ymmärrän. Tarkoitat Kekolan Liisua, tuota isoa rikasta“, sanoi tyttö ja hän rupeji silminnähtäwästi wapi-semaan.

„Ei, hywä Maija, ei sinnepäinkään — — ei semmoista ole koskaan mieleenikään juolahtanut, eikä hänen tähtensä koskaan mieleni surulliseksi tuliji, waikka hänellä oliji wielä wuori kultaa wieressä“, sanoi Matti.

„No, kuka hän sitten on, joka woisi suruaji liewittää?“

„En uskalla sanoa“, sanoi Matti ja loi silmänsä alas.

„Tottahan minulle näin halwalle ihmiselle voit sanoa.“

„Woi älä sano halwalle, sillä kukaan kunniallinen ihminen ei ole halwempi toistaan, sinä sitäkin wähemmin. Tuo tyttö on waan torpantyttö, joka minun ikäwäni woiji liewittää“, sanoi Matti.

„Woi, hywä Jumala! Ettäkö sinä torpan tyttö-raufkaakin voit pitää siinä arwossa, että hän woiji olla sydämelleji lohduitukseji“, sanoi Maija ja purskahti itkemään.

„Älä itke, Maija! Sinä se juuri olet, joka voit minulle lohduitusta tuoda, jos waan se sinulle sopiji“, sanoi Matti ja meni Maijan luo ja otti hänen wapijewan kätensä omaansa.

Mitään vastaamatta painoi tyttö päänsä Mattin rintaa wasten ja siinä hän sitten hiljalleen itkeä myrky. Olipa liki, ettei Mattikin ruwennut itkemään.

Kun ensimmäinen kiiwain tunnelman puuska oli haihtunut kummaltakin, kehoitti tyttö, että istuttaisiin maantien-ojan partaalle ja niin he tekiwätkin.

„Nyt se on tullut. Nyt olet kuullut, mitä minun sydämesjäni liikkuu, mutta pelko waiwaa vielä sydäntäni, sillä en ole vielä kuullut sinun vastaustasi ja waadin nyt sen“, sanoi Matti.

„Woi rakas Matti, jos sinä tietäisit, kuinka paljon minä olen kärsinyt sinun tähtesi. Heti kun ensikerran sinut näin, leimahti sydämeni ilmieliekkiin ja yöt ja päiwät olen sinua ajatellut. Olen odottanut niinkuin hepo kesiä, että tulisit luokse-
neni, sillä minulla on ollut ikäänkuin salainen waisto että sinä kuitenkin kerran tulet. Nyt olet sinä tullut ja koko sydämes-
täni rakastan sinua ja yhdyin kanssasi jakamaan kaikki mitä vielä elämässä vastaan tuleekin“, sanoi Maija innokkaasti.

Woi sitä elämän autuutta, mitä he nyt sydämesjään tunsiwat! Ei mikään rikkaus, loistoiuus, korkeus ja kunnia olisi woinut sitä palkita, ja sitä elämäniloa ei olisi maailmas-
masja woinut löytää, johon he nykyisen onnensa olisijwat waihtaneet, sillä kun sydän on löytänyt sydämen, ei woi sitä mihinkään muuhun onneen werrata.

Nyt näkyi ojelmuksen päässä tulewan joitakin ihmisiä. Kiireenkynttä ottiwat he muutamia polttawia suuteloita ja poistuiwat tuolta rakkauden-tunnustuspaikalta.

Sitä juuri lääntyi tie tytön kotiin ja tyttö esitteli, että lähettäisiin sinne.

„En minä uskalla lähteä, sillä wanhempasi woisijwat olla tyhtymättömiä, kun minä, tämmöinen maankulkija seuru-
rustelen heidän tyttärensä kanssa.“

„Ei asianlaita ole niin. Wanhempani kunnioittawat sinua kelpo nuorukaisena ja isä sanoo aina sinua wiisaam-

makki kaikista muista nuorukaisista ja sanoo sinusta tulewan pätevän miehen“, takaili tyttö.

Sinne sitä sitten lähdeittiinkin.

Huoneesen tultua pyysi Matti wanhuksilta anteeksi rohkeuttaan, kun hän uskalsi tulla saattamaan heidän tyttärensä kotiin.

„Eihän se mitään haittaa, sillä olen hawainnut sinut siivoksi ja kelpo nuorukaiseksi“, sanoi waan isäukko.

Siellä torpassa istuskeli Matti koko sen illan ja ahkerasti tekiwät hänelle seuraa sekä wanhuksset että molemmat sisarusset. Ei nyt joutanut Matille ikävä tulemaan, ja hänen murheensa oli haihtunut siihen paikkaan niinkuin tuhka tuuleen.

Hämärän tultua meni Matti kotiinsa ja hän tunsi nyt sydämessään semmoista iloa ja autuutta kuin oliji ollut aiwaassa.

Rakastawaiset tekiwät semmoisen liiton keskenänsä, että he pitäwät sydämensä asiat niin salassa ettei niitä kukaan saa tietää. Mutta kun eiwät he woineet tulla toimeen elleiwät saaneet toijiansa tawata, niin eipä heidän ajiansa kowinkaan kauwan salassa pysynyt, sillä ihmisillä on tarkka silmä. Kuitenkin oliwat rakastawaiset siinä uskossa, ettei kukaan heidän liitostansa mitään tiedä, ja tuossa lemmen liittonsa liekissä nauttiwat he sanomatonta autuutta. Ei Matilla nyt ollut surua, eikä halua mihinkään muuhun lystin ja ilon etsintään, siinä oli tylläkki kun hän sai toijinaan tawata armastansa.

Kun rakastawien väliset suhteet tuliwat yleiseen tiedoksi, alkoi heti kielten kantaminen, kuten ainakin semmoijissa tapauksissa käypi. Kontinkantajat alkoi rakennella perättömiä juoruja niin toijelta kuin toijeltakin puolelta. Tytölle koetettiin selitellä, kuinka mitätön ja pahantapainen mies Matti on, mitä ja mitä epäkohtia ja rikoksia hänellä on takanaan, ken waan hänet tarkoin tuntee. Hänen elämäkertansa kotipuolessa oli heillä niin wississä tiedossa, että he lukiwat ikäänkuin awonaisesta kirjasta kaikki Matin työt ja toimet

totipuolessaan olonsa ajoilta ja ne eivät suinkaan olleet edullisia kuulla Matin rakastetulle.

Mutta kun neito oli niin lujaluontoinen, ettei hän ottanut niitä kuulewiin korwiinsakaan, tuli toinen ääni keltoon. Tyttö tunsi Matin luonteen paremmin kuin nuot kontinantajat yhteenjä ja silti heidän tietonsa eivät waifutaneet tyttöön yhtään mitään.

Kun kielittelijät tämän huomasiwat, alkoiwat he saada toista tietä asianja toimeen. He alkoiwat tyttölle kuisia, kuinka Matti takapuolella pilkkaa Maijaa ja ilwehtii, kuinka helposti hän tafertui muka hänen ansaansa, jonka hän hänen eteensä piloillaan wiritti ja ettei hän itänä yhdistäisi itseään tuommoisen kewytnielisen heitukan kansja.

Tämäpä tepsj. Tytön sydämeen painui heti niin raskas kuorma, että hän luuli wajoowansa maan alle. Kuinka-saatoikaan Matti tuommoista puhua ja lewitellä ja hänestä noin perättömiä lausua, waikka on luwannut minua kuolemaansa asti rakastaa ja niin werrattomasti kun minä olen häneen luottanut ja antanut koko sydämeni ja kaiken rakkauteni hänelle. Voi kuitenkin, minkälainen maailma on.

Näitä mielti tyttö itsejensä ja itki niin paljon, että oli siihen paikkaan wedeksi raueta.

Toisaalta kielittiin Matille kuinka Maija iltkuu häntä takapuolella ja kuinka Matti woikaan semmoinen houkio olla, että luulee Maijan hänestä jotakin pitävän. — Ei sinne päinkään; on niitä parempiakin wieraita niin wähille makkaruille — — tuommoinen maankulkija resu — — kaifiakin häntä.

Tarkoitus oli woitettu. Jos tuommoiset toimet oliwat saaneet tytön surun äärimmilleen, niin Matin sydän se wasta runneltui. „Voi minun armaani, kuinka saatoitkaan tuommoista tehdä. Koko sydämeni lämmöllä ja rakkaudella olen sinua rakastanut ja luottanut sinun ulkokullaiseen wastarakkauteesi ja nyt saan sinusta tuommoista kuulla ja kuitenkin

en woi sinutta elää“, päiwitteli Matti yksinäisyhdesjään jurunsa waltaamana.

Jos Matilla ennen oli tufalat ajat olleet, niin nyt ne wasta tufaliksi tuliwat. Hän luuli saawuttaneensa sen päämäärän, joka oli hänen pyhin pyrintönsä, ja nyt se raukesi yhdellä iskulla olemattomiin.

Hän käwi niin synkkämieliseksi, että hän käweli synkkänä kuin unissaan, ei kuullut ei nähnyt mitään ja tuskin huomasi wastata jos joku häneltä jotakin kysyi. Häntä ei huwittanut mikään, olipa huwitukset sitten mitä laatua vielä oliwattin; niin raskas oli hänen mielensä.

Hänen ympäristönsä huomasi heti minkälainen mielenmuutos Mattiin oli tullut. Salaisesti iloitsiivat he ja hykerteliwät käsiään, kun heidän kawala juonensa oli niin hywin onnistunut. Tämä heidän mielityönsä johtui siitä, että he niin myrkhyllisesti fadehtiwat Matin onnea. Moni heistä oli jo ennen tytölle tehnyt tarjouksensa, mutta eiwät ne tydyttäneet tytön sydämen tunteita ja niin hän hyljäsi kaikki nuotkosijansa. Mutta waikka he oliwattin niin katalasti juonensa solminneet, ei kuitenkaan kukaan uskaltanut mitään kannetta tuoda tytön siweellisyhttä vastaan.

Raikin tawoin koettiwat nyt rakastawaiset karttaa toisiansa, sillä he häpesiivät toinen toistanja. Jos jompikumpi heistä arweli toisen tai toisen olewan siellä tai täällä nuorten leikki- ja kisapailoissa, wältti hän sinne menoa, ettei waan sattumaltakaan kohtaisi tuota petollisen sydämen kantajaa. Tämän johdosta käwi melkein aina niin, ettei heitä kumpaakaan nähynyt nuorison leikeissä; yksinään he waan kotoaan kantoiwat sydäntensä raskasta taakkaa.

Tämmöisissä oloissa kului aika syyspuoleen kesää.

Gräänä pyhäiltana ei Matti saanut aikaansa mitenkään kulumaan. Hän lähti käwelemään kirkonkylään, saadakseen siellä edes jotakin waihteluwaijuutta yksitoikkoiseen elämäänsä. Siellä hän ullankanteelta katseli nuorison riehakasta elämää. He oliwat iloisia kuin perhoset ja räjähtiwät tawasta iloiseen

nauruun, mutta Matista oli warsin kummallista mikä tässä maailmassa mahtoi olla sen arvoista, että se voisi naurattaa.

Maijaa ei siellä näkynyt.

Useaan kertaan pyydettiin Mattiakin ottamaan osaa nuorten leikkiin, mutta Matin ei haluttanut niihin yhtyä.

Sillä perukalla misjä Matti palveli oli koko joukko nuorisoa. Kun ilta alkoi lähestyä, alkoivat tuon perukan nuoret kokoontua yksiin, sillä he päättivät palata kotiin. Niin he lähtivät yhdessä parvessa liikkeelle ja Matti käveli heidän jäljessään taaempana kuten tavallista.

He eivät olleet päässeet vielä kylästäkään ulos, kun Maija muutamasta talosta pistänsi joukkoon. Hän oli ollut firkosja ja sitten mennyt terwehtimään tätiänsä, joka asui firkonkylässä, ja siellä hän oli wiipynyt niin kauwan.

Kun Matti huomasi Maijan, oli niinkuin puukonpistos olisi käynyt hänen sydämeensä, niin kumman vaikutuksen teki se häneen. Hän katui ja tuskitteli mielesjään kun hän ensin-tään tuli tänne saamaan uusia haawoja sydämeensä. Sywinpä Maijakin näki pähyilewän ja punastelewan hawaituaan Matin.

Kun nuoret pääsivät kylästä pois, alkoivat he heti laitella pareja ja pian oli koko parwi parittain toistensa kansja käwelemäsjä. Matilla ei waan ollut paria eikäpä Maijallakaan. Kuten tavallista käveli Matti waan jälempänä yksikseen alakuloisena.

Yht'äkkiä seijahtui Maija ja odotti niinkauwan kuin Matti ehti käwellä kohdalle. Pitemmittä mutkitta pisti Maija kätensä Matin käsikoukkuun ja alkoi käwellä leppasta Matin kansja kynkäsjä muiden jäljessä.

Matista tuntui siltä kuin läärme olisi koskettanut häneen; olipa vähältä, ettei hän wetäisnyt kättään pois ja työntännyt Maijaa pois luotaan.

„Mitenkä sinä nyt saatat tämmöisen maankulkijan kansja rinnakkain käwellä“, sanoi Matti kolkosti.

„Eihän täällä muuta semmoista ole“, sanoi Maija ujosti.

„Wai niin! Sinä kuitenkin pidät minua vielä hätäwaranaasi, mutta minäpä en olekaan fenentään tafatuuppari“ ajatteli Matti itseksensä, mutta ei kuitenkaan wirkkanut mitään, sillä ei hän tahtonut wieläkään mistään hinnasta loukata entistä sydämensä rakastettua.

Niin mentiin eteenpäin, eikä kummallakaan tuntunut olewan mitään puhumista, waikka kummankin sydän oli kylmäkin täysi.

Edelliset menijät silmäilivät usein taakseen, katsaakseen miten Maijan ja Mattin asiat oliwat, ja kun huomasiwat, että hekin käweliwät kynkässä, näytti heidän naamansa wenyvän hywästäään pitemmiksi.

Niin tultiin sille kohdalle, josta kääntyi tie tytön kotiin. Luonnollistahan on, että Matti ja Maija seisahtuiwät siinä.

„Hywästi nyt“, sanoi Matti ja kiersi kätensä irti.

„Hywästi, waan ei toki iäksi“, sanoi tyttö wärišewin äänin.

„Mitä! Miotko minun pilkkanasi pitää aina äärimmäisyyteen asti?“ sanoi Matti kauhistuneena.

„En, hywä ystäwä, minä ole sinua koskaan pilkkanani pitänyt, enkä tule pitämään waikka sinä olet minusta niin pahoin puhunut“, sanoi Maija ja hyyneleet wälkkyiwät hänen kauniisja silmissään.

„Minä en ole sanonut sinusta ainuttakaan pahaa sanaa, mutta olen kuullut sinun pitävän pilkkanasi minua“, sanoi Matti.

„Samaahan on sinusta minulle sanottu“, sanoi Maija ja purskahhti täydelliseen itkuun.

„Nyt ymmärrän. Wiekkaat kielet owat saattaneet wälimme näin tufalaksi. Miehišenä miehenä olisi minulla pitänyt olla niin paljon arwostelukykyä, että olisiin älynnyt pitää tuommoiset juonet pirullisina walheina, waan he owat esitelleet ja syöttäneet niitä niin kawalasti minulle, etten woinut

muuta tehdä kuin uskoa niitä. Voi, kataloita ihmisiä! Kun nyt olemme asiasta päässeet selville, niin onko sydämesi yhtä awonainen ja lempeä minua kohtaan kuin ensialusfakin?" sanoi Matti.

"Sumala sen yksin tietää, että sydämeni sykkii yksin sinulle, eikä kenellekään muulle, ei elämässä eikä kuolemassa", wakuutti Maija.

Nyt wjörähti kummankin sydämeltä pois tuo ankara, raskas ja painostawa taakka, joka heitä oli niin kauwan rajittanut. Ilo, rauha ja sanomaton autuus täytti heidän sydämensä.

Nopeasti syleiliwät he toisiansa ja sitten erkaniwat he; tyttö lähti kotiansa kohden ja Matti alkoi juosta kannikoi-
maan toisten jälkeen ja hän tapasikin heidät ennenkuin kotiin ehdittiin.

Nyt eiwät rakastawaiset ensinkään koettaneet peitellä eikä salata rakkauttaan muilta ihmisiltä; heidän ähmällääntin seurusteliwat he julkisesti kaikissa tilaisuuksissa toisiansa kanssa, huolimatta vähääkään siitä mitä ihmiset puhuiwat ja ajateliwat, eiwätkä juorufellot enään yrittäneekään mitään toimimaan, sillä he näkiwät waiwansa turhaan rauenneen.

Näin kului aika siihen saakka kun Matin palvelus-aika loppui ja Matin piti lähteä kotipuoleensa. Sanomattoman raskaalta ja katkeralta tuntui heistä tuo wälttämätön eronhetki. Kun se aika tuli, että Matin täytyi lähteä, tuli tyttö saattamaan penikulman vielä kirkonkylän taaksetin. Voi, kuinka mielellään he nyt jo olisiwat yhtyneet nauttimaan onneansa, mutta tuo kylmä wälttämättömyys oli heidän välisjään estämässä sitä. Kolmea vuotta ennemmin ei Matti sanonut woiwansa tulla armastansa omaksensa ottamaan, sillä wälttämättömät asiat pakottiwat hänet niin kauwan poisja olemaan.

Monikertaan toisiansa syleillen ja kynnelten runsaasti wuotaessa lupasiwat ja wannoiwat he toisillensa ikuisista rakkautta ja pyhästi lupasiwat he sydämensä puhtaina toisilleen

säilyttää siihen saakka kun he jälleen toisensa tapaavat. Niin he erkaniwat. Ahkeralla kirjewaihhdolla lupasiwat he toisiaan muistaa ja wälisuhhteita wireillä pitää.

II.

Kun Matti tuli kotipuoleensa, ihmetteliwät kaikki, kuinka paljon hän oli wöyristynyt ja miehistynyt tällä yhden wuoden ajalla. Hänellä oli nyt kakskymmentä ruplaa rahaa taskussa, sillä ei hän ollut kopeekkaakaan kuluttanut wuospalkastaan. Hän oli nyt rikas mies, sillä eipä montakaan löytynyt kunnassa, jolla olisi ollut niin paljon käteistä rahaa. Moni mies käwi häneltä pyytämässä lainaksi, mutta Mattilapa oli omat tuumansa. Hän ei ruwennut mihinkään palvelukseen, osteli waan kirjoja ja alkoi niiden awulla kehittää kirjoitustaitoansa ja luwunlaskuaan. Irwihampailta sai hän usein maisterin nimen, mutta semmoisista nimityksistä wälitti Matti wiisi.

Suolimatta kuitenkaan näistä pyrinnoistään teki Matti minkälaista ruumiillista työtä hywänsä, kun waan tilaisuus siihen tarjoontui ja se käwikin kyllä laatuun. Kesäisenä aikana oli Matti ahkerasti työssä, eikä joutanut silloin tieteilemään muulloin kuin pyhäsinä aikoina.

Tällä tawalla aikansa käyttäen kofosi Matti melkoisia waroja ja hänen arwonsa kaswoi ihmisten silmissä päiwä päiwältä.

Paikkakunnan immet katsoiwat häneen hywällä silmällä ja tuskinpa olisi löytynyt semmoista tyttöä, joka ei olisi lähtenyt mukaan kun Matti olisi waan kerran wihjannut.

Kuitenkin pysyi Matti waan kylmänä kaikkia impiä kohtaen, waikka hän olikin sijarellisella kannalla heidän suhteensa. Oliko kumma, jos niin olikin, sillä olihan hänellä tuolla aikana oma armahansa, jolle hän oli wannonut ikuista uskollisuutta ja rakkautta.

Suitenkin oli eräs pienen talon tyttö, jonka suhteen ei Matti voinut olla aiwan yhtäkätkäinen. Matti viihtyi hyvin hänen parissaan. Kumminkaan ei hänen mieleensä koskaan vähääkään jolkahtanut, että hän voisi Maijansa tähän vaihtaa.

Mhkeralla kirjewaihdolla piti Matti ja Maija keskenänsä wireillä rakkauttansa. Nämät kirjeet hehkuiwat lämpöä ja ikuista uskollisuutta. Voi kuinka Matti tunsi sydämensä lämpiävän, kun hän sai kirjeen omalta sydämensä rakastetulta.

Matin suurimpana huolena näillä ajoilla oli hantkia jotakin pesäpaikkaa, että saisi armaansa tuoda oman katonsa alle, sillä hän halusi olla omasa tutussa paikkakunnassa, koska wieraat olot eiwät häntä eninkään miellyttäneet. Siinä mielessä hantki hän itselleen soman torpanmaan ja alkoi puuhata siihen asuinhuonetta. Hänellä oli siksi waroja kossu, että voi lunastaa sopuhinnalla tarjolla olewan uuden huoneuksen, jossa oli tupa ja kaksi kamaria. Sen hän puuhasi torppansa maalle ja wuowasi sen yhteen puhkuun weskaton alle; itse hän teki enimmäkseen työt, ainoastaan waikeimmissa paikoissa piti hän apua. Syksyllä aikoi muurauttaa ja panna kaitinpuolin asuttamaan kuntoon ja sitten — — —

III.

Erään kuiwatun järwen takia tuli pitäjäässä iso riita. Ne, jotka järwen oliwat suurella työllä kuiwanneet, eiwät olleet työnsä takaamiseksi kuiwaushantkeisiinsa noudattaneet laillisia muotoja. He eiwät olleet hakeneet järwelle minkäänlaista syyntä eikä Tie- ja Wesi-Mihallituksen lupaa järwen kuiwaamiseen. Heillä oli waan omat lakinsa ja perustuksensa, jonka he perusteliwat siihen että wesi ei ollut ijosajaossa pantu kenenkään tynnyrilukuun ja sen siis saa kuiwata ken waan siihen uskaltaa ryhtyä, keneltäkään lupaa kysymättä.

Kuitenkin tuo kuiwaustyö tuotti paljon wahinkoa alempana olewille tiluksille sekä pelloille että niityille. Tästä tuli yleinen tyytymättömyys ja pitkiä suullisia riitoja, joissa kumpikin puolue koetti kiiwaasti oikeuksiansa puoltaa. Raikasta tästä huolimatta ei tultu hullua wiijaammaksi ja riita tuntui käyvän aina waan ankarammaksi ja suokopu kiiwaammaksi ja ärtyjemmäksi.

Kun kellään ei ollut wissiä pohjaa miten asianlaita oikeastaan oli, päätettiin wihdoin laittaa asiamies läänin päätaupunkiin ottamaan läänin maanmittauskonttorista järwen kartta, että nähtäisiin onko se laskettu kenellekään werolliseksi, ja ottamaan muutenkin lakimiehiltä selwä, kuinka jemmaoijissa tapauksissa on lainmukaan meneteltävä.

Mia katsottiin niin paljon waatiwaksi, että asiamiehelle myönnettiin sitawarten aikaa kolme wiikkoa.

Kun tuli sitten kysymykseen, ken asiamieheksi walitaan, walittiin siihen yksimielisesti — Matti Matinpoika.

Kun tämä päätös Matille ilmoitettiin, tuskimpa hänellä olisi parempaa ilosanomaa woitu tuoda. Nyt hän saapi aiwan odottamatta samalla matkalla tawata armaansa, jota hän niin kauwan on kaiwannut ja ikäwoinyt.

Eihän muuta. Matti warustettiin ewäillä ja riittäwillä matkarahoilla. Kumminkaan ei hän woinut paljon ewäitä mukaansa ottaa, kun hänen tuli jalkajin matkustaa, sillä eihän niin epämääräiselle matkalle woinut hewosta ottaa.

Miehen maantien hylkäsi Matti heti matkasuunnitelmastaan, koska se olisi pitentännyt matkaa neljällä penikulmalla. Poikkimajin päätti hän samota päämääräänsä kohden ja olipa hänellä joku toinentin syy walita tämä lyhempi tie, sillä silloin hän pääsi muitta mutkitta tapaamaan armastansa.

Kun Matti oli samonut noin kuusi penikulmaa eteen päin, täytyi hänen jäädä yöksi, lepuuttamaan wäsyneitä jalkojansa. Siinä tuli selwille, että huomen-aamuna lähtee eräästä talosta hewosella ja rattailla wiemään joku henkilö talon poikaa kaupunkiin kouluun, ja että niiden mukana

pääsi Mattin huokealla matjulla kaupunkiin saakka. Sietoharjanteita myöten päästiin niiltä paikoilta ajaa retuuttamaan kärryillä yleiselle maantielle. Tämä esitys tuntui Mattista hyvältä, sillä olipa hänen jalkansa äkkinäisestä paljosta kivelemisestä niin kipeät, ettei hän aamulla ylös noustuaan ollut päästä lattian poikki.

Kun hän sen verran wertyi, että pääsi kivelemään, meni hän heti tuohon taloon, kyytiä tiedustelemaan. Siellä hyväksyttiin Mattin tuumat ja aiottiin lähteä kello seitsemän aikana aamulla matkaan.

Ikävällä odotteli Matti tuota toiwottua seitsemänlyöntiä. Voi, kuinka pitkältä tuntui jo määrä-ajan odottaminen, sillä se oli toiwon hetki, jolloin hän pääsi lähtemään päästäkseen läheneeseen tuota sydämmensä walittua. Hän luki jokaisen sekunnin ja minuutin seinällä olewasta kellosta, joka vielä päällisekji kulkusen lyönnillä ilmoitti, milloin puolija koko-tunnit oliwat täyteen tulleet. Pitkältä tuntui aika, sillä Matti oli päättänyt vielä tänä-iltana tawata armaansa. Hewoskyyti olisi wienyt hänet puolipenikulmaa syrjään, mutta hän kyllä pian sen wälin juoksi kun oli saanut kärryissä jalkojansa lepuuttaa.

Tuo toiwottu seitsemän-aika tuli ja heleällä „klin klank“-lyönnillä ilmoitti tuo täsmällinen kello sen.

Mutta asianomaisia matkaanlähtijöitä ei kuulunut eikä nähtynyt. Heillä oli tuhannenkin asiaa toimitettawana. Piti, näet, käydä kaikkien sukulaisten ja tuttawien luona hyvästillä tai muilla asioilla ja useat heistä oliwat pitemmän matkan päässä kuin Matti oli osannut aawistaakaan.

Näin kului aika kulumistaan eikä lähdestä näyttänyt tulewan niin mitään.

Kello oli jo yksitoista e. p. p. eikä lähtö näyttänyt olewan sen likempänä. Silloin loppui Matilta kärsiwällisyys, sillä hänen sydäntänsä kowin poltteli kun hän pelkäsi ettei saisiakaan kultaansa vielä tänäiltana tawata. Hän heitti hitolle kaikki hewoskyydit, sieppasi kengät pois jaloistaan, otti

mytyn käteensä ja alkoi jalkaisin syrjäteitä myöten samota sydämensä mielitietyn kotia kohden. Kuljettavana oli kahdeksan penikulmaa. Ei nyt tuntunut Matin jalat kipeiltä eikä taiwal pitkältä eikä raskailta, sillä palkinto, joka häntä odotti, korvasi kaikki vaikeudet ja raskaudet. Kiveltä kivelle, mättäältä mättäälle liukosi hän itseänsä niin keweästi kuin häntä olisi jonkunlaiset siivet kannattaneet. Wilisten jäivät kiivet, kannot ja puut syrjään ja Matti riensi waan samaa wauhtia eteenpäin. Ei hän joutanut syömäänkään, sillä nyt oli kiire tarpeesen; tawasta hän waon joi purosta kuiwan kurkkunsa kostukkeeksi.

Täsmälleen yhdenoista aikana illalla saapui hän tuon tutun torpan kartanolle, jossa hän tiesi armaansa olewan. Hänen sydämensä sykki ilosta kun tiesi tuossa tuokiossa saawansa sulkea armaansa sytkiwää sydäntänsä wasten. Rowin palawustunut kun oli, istahti hän kartanolla olewalle isolle kivelle pyyhkiäkseen hikeä pois kaswoistanja ja hiukan tyyntäytäkseen itseänsä.

Kuten luonnollista, oli asuinhuoneen owet suljetut. Porstuan owen edessä oli isonpuoleinen kuisti, jonka molemmilla puolilla oli istumapenkit ja porstuasta meni owi pieneen pihanpuoleiseen kamariin. Nämät seikat oliwat Matille ennestään tutut.

Kun wäki lienee päässyt parhaaseen ilta-uneen, ei Matti raskinut heitä häiritä jyrnyttämällä kuistin owea.

Sinä luulossa, että tuossa porstuasta mentävässä kamarissa makaisi joku henkilö, meni hän sen aukunan taa ja naputti sormillansa hiljaa aukunaruutuun, ilmoittaen siten läsnäolonja. Naputuksen jälkeen kuuli Matti selwästi, että huoneessa syntyi jotakin liikettä.

„Awatkaa owi!“ janoi Matti ja poistui kuistin eteen odottamaan owen aukaisemista.

Matin mielestä tuntui aika jotenkin pitkältä, ennenkuin hän kuuli kamarin owen awattawan ja tultawan porstuaan. Kun sitten kuistin owi aukeni, seisoi hänen edessänsä

yöpuvussaan kaikessa kauneudessaan hänen oma armas Maijansa, jonka luokse hän niin suurilla ponnistuksilla oli rientänyt — oli harppasut yhdesätoista tiimassa kahdeksan penikulmaa. Silloin oli valoisia kesäpäiviä yö.

Molemmat hämmästyivät tuosta odottamattomasta kohtauksesta. Matti sen tähden, että Maija näytti niin koviin hämmästyneeltä, luikulevalta ja epäröivältä ja Maija sen tähden, kun niin äkkäriäänä kohtasi Mattin, jolle hän oli ikuisista uskollisuutta vannonut.

Mattista tuntui niin kummalliselta. Miksei Maija heti avosylin rientänyt hänen syliinsä? Miksi hän oli niin häikäilevän ja epäröivän näköinen? Kylmä, yksitoikkoinen käden-anto oli waan hänen tervehdyksensä.

Tämä kaikki vaikutti Mattiin sen, ettei hän pyrkinytkään sen etemmäksi huoneisiin, istahti waan werannan penkille ja tyttö istui häntä wastapäätä toiselle puolelle. Siinä sitten tyttö kyseli, miten Matti oli joutunut niin odottamattomasti tulemaan. Lyhyesti kertoi Matti matkansa syyn ja tarkoituksen, samalla ilmoittaen kuinka hartaasti hän halusi tawata Maijaa ja kuinka pitkän matkan hän on rientänyt juuri tätä hetkeä warten.

Kun siinä puheltiin niitä näitä, narahti kamarin owi ja nähtävästi Maija säpsähti.

Samassa astui werantaan hywin maneeripukuinen nuorimies ja tyttö käwi niin rauhattomaksi että hän sijoitteli itseänsä paikasta toiseen. Poika istui samalle penkille kuin Mattin ja alkoi siwosti kysellä mitä hän on miehiansä ja mihin hän on kulkemassa. Lyhyesti ja jurosti wastaili Matti hänelle ja lopuksi selitti hän olewansa wanha tuttawa tämän talon perheelle ja tahtoneensa tulla terwehtimään heitä, kun tilaisuus siihen oli.

Kun hän oli saanut mielestänsä tarpeelliset selitykset, meni hän rauhallisesti pois.

Mattille selwisi nyt kaikki. Entisen kiihkeän ja palawan rakkauden sijaan jylähti nyt hänen sydämeensä yhdellä istulla

semmoinen kylmyys ja vastenmielisyys Maijaa kohtaan niin-
kuin sinne olisi paiskattu kokonainen jäävuori. Hän ei ollut-
kaan pitänyt pyhiä rakkauden lupauksiaan, vaan oli rikkonut
ne, herra ties, kuinka usein ja vieläpä niin siweettömällä
tawalla, että oli ottanut öijinä aikoina vastaan nuoriamie-
hiä ja maannut heidän kanssaan, josta Matilla oli itsellään
tuore ja warma todistus. Ei nyt Matin silmissä Maija
ollut mistään arwosta kaikfine kauneuksineenkaan, epärehelli-
nen, petturi vaan, joka ei ollut hänen uskollisen rakkautensa
arwoinen.

„Eikö lähdetä huoneeseen“, rupeji Maija esittelemään.

„Eipä minun haluta nyt juuri mihinkään lähteä“, sanoi
Matti kylmän tylysti.

„Eihän se nyt mitenkään muutoin sowi; olet wäsyksissä
ja nälissä, tarwitset ruokaa ja lepoa“, sanoi tyttö ja meni
herättämään vanhempiaan. Pian tuliwattin he kuistiin Mat-
tia terwehtimään ja kehoittamaan häntä tulemaan huoneeseen.
Matti seurasiin juromaisena kehoitusta.

Matille laitettiin nyt pulsta jos pulsta illallinen ja
toiseen kamariin wuode; sitten kehoitettiin häntä syömään
ja panemaan maata. Mutta Matin sydän oli niin täysi
ettei hänen haluttanut kumpakaan tehdä ja jyrkästi kieltäysi
hän sekä syömästä että makaamasta.

„Hywä Jumala, mikä sinun nyt sitten on? Semmoi-
sen taipaleen jalan kulkenut syömättä, luulisipa tarwitsewan
ruokaa ja lepoa“, sanoi Maija surumielisesti.

Maijan vanhempi sisarfin, Anna, oli kotona ja koki
häntä muiden kanssa wiihdyttää juroa Mattia.

„Ei minulle nyt maista ruoka' eikä lepo: kaunis on
tämä Pohjolan kesäinen yö, lähtekäämme kävelemään kylälle,
terwehtimään wanhoja ystäviä“, esitteli Matti tyttärille.

He hywäksiwät ohjelman ja heti lähtiwät he kolmitan-
nasja liikkeelle.

Ennenkuin taloihin tultiin, oli wälillä metjätaiwalta.
Moiisena lauleli isorastas, tuo „Pohjolan satakieli“, moni-

säwelisiä lauluja kullalleen. Matti waipui sywiin ajatuksiin. Yksin taiwaan linnuillakin on uskollisuutta, rakkautta ja uhraawaisuutta ja ihmisshdämesjä piilehtyy niin paljon wilppiä ja petosta, waikka hän on jaloin kaikista Luojan luoduista olennoista.

Noita mietti Matti niin hartaasti ettei huomannut eimentuin oltiin Matin entisen palweluspaikan pihalla. Mentiin nuorten huoneesen tervehtimään heitä. Siellä towin sitä ja tätä juteltua lähdettiin taasen liikkeelle. Mentiin nyt käwelemään eräälle kauniille peltowainiolle. Siellä istuttiin muutamalle pientareelle. Neitojet rupešiwat noukkimaan marjoja ja kantoiwat niitä Matin lakkiin hänen shödäkshensä. Woi, kun Matin oli nyt tukala olla. Hän tunsi shdämesšään mintälainen loppupäätös oli tulewa hänen ja Maijan wälisiin suhteisiin ja kuitenkaan ei hän raskinut suorastaan murtaa tyttöraiskan shdäntä. „Woi jospa sinä olisit lupaukseji pitänyt ja ollut yhtä uskollinen kuin minäkin, kuinka paljon toisiin olisiwatkaan nyt asianme kuin ne nykyään owat! Kaunis ja miellyttävä on hän näköään, mutta käärme on myrkyttänyt meidän wälimme ainiaaksi“, ajatteli Matti itseksensä.

Kun he tuliwat kotiin, oli jo aamu ja Matti hantkiusi lähtemään matkaan.

„Ei mitenkään se käy laatuun, että sinä lähdet tästä jalkajin menemään; pannaan hewonen kärryihin eteen ja läheteöön Maija kyyditsemään sinua kaupunkiin“, tuumaili Maijan isä.

„Ei mitenkään — ei herran tähden . . . älkää tehkö sitä, kyllä minä tämän matkan pääsen jalkajinkin“, koki Matti estellä.

Mutta mikään ei auttanut. Hewonen pantiin waan aisoihin.

Kun sitten lähdettiin liikkeelle, oli kärryihin sälytetty pari isoa hinkkiä wiilipiimää, suuren suuri woiraasia, kaksi isoa juus-toa ja muutamia pakšuja leipämöyhyjä. Kun Matti kysäsi

mitä warten noita on laitettu, sanottiin ne laitetun hänelle ewäiksi kaupungissa ollessaan.

Woi, woi kuinka paha Mattin oli olla. Nuot ihmiset oliwat niin ystävällisiä ja uhraawaisia ja kuitenkin täytyi hänen kerran tylhysti ja kylmästi hyljätä sekä tyttö että wanhempain ystävällinen hywyns.

Tiellä mennessä häpeä Matti tytön seuraa, ettei hän olisi suonut yhdenkään ihmisen heitä näkewän. Tuo tyttö, jonka edestä hän ennen olisi waikka henkensäkin antanut, jos niin olisi tarwittu, tuo sama tyttö oli tullut nyt niin inhotawaksi, että jos waatteet sattuiwat yhteen koskemaan, tuntui Matista siltä että hän on tullut saastutetuksi.

Tyttö koki puhetta wireillä pitää, mutta se ei onnistunut. Lyhyesti ja kylmästi wastasi Matti waan „on“ taikka „ei.“

Heidän mennessään kaupunkiin käwi niin ohrasesti, että heidän huomaamattaan putoi Mattin pieni laukku, jossa oli hänen omat ewäswaranja ja tärkeät asiapaperit.

Matilla ei ollut tiedossa mitään majapaikkaa kaupungissa. Hewonen pyhäytettiin kadulle muutaman pienen talon kohdalle, jonka Matti ennestään tunsi. Hän pyysi tyttöä, että tämä olisi hywä ja heti hewosen syötyä palaisi takaisin ja tiedusteleisi pudonnutta laukkua ja, jos sattuisi sen tawoitamaan, toimittaisi sen heti tähän taloon, josta Matti sen saisi periä. Samasta talosta saisi Maija myös tietää missä Matti pitää asuntoa.

Tyttö rupefi purkamaan hintkejä, rasioita y. m. kadulle.

„Miksi niitä siihen purat?“ kysyi Matti.

„Nämäthän on sinun ewäitäsi“, sanoi tyttö.

„Minä en ota niitä vastaan.“

„Mihintä nämät sitten joutuwat?“ kysyi hän alakuloisesti.

„Wie torille ja myö ne siellä.“

„Kuinka sinä, ystäwäni, voit noin kowa olla ja hyljätä kaikki meidän ystäwyystemme sinua kohtaan“, sanoi tyttö ja alkoi itkeä tihistellä.

„Mitä ne sitten maksawat?“ kysyi Matti.

„Mitäs — — eihän niitä maksun edestä ole annettu-
kaan“, sanoi tyttö.

„Mutta minä en ota niitä maksutta vastaan.“

„Ja minä en ota maksua millään ehdolla“, tenäsi tyttö.

Matti oli pahemmassa kuin pulassa. Hänen ylpeytensä ei sallinut niitä maksutta vastaan-ottaa ja tyttö ei suostunut niistä maksua ottamaan. Ei ollut muuta neuwoa. Matti lasi summittaisin, mitä ne tulisivat maksamaan, luki rahat ja tarjosi tytölle, mutta kaikki turhaan.

Silloin lasi Matti rahat kadulle ja sanoi:

„Tottahan joku muu ne korjaa, jos et sinä, mutta mi-
nulta niiden täytyy pois tulla.“

Kun tyttö teki pois lähtöä ja Matti jätteli hyvästi,
sanoi tyttö:

„Hyvästi, rakas ystävä, waan eihän toki ijäksi.“

Koivun tuntui Mattin sydäntä helpottawan kun pääsi
tytöstä erilleen.

Seuraavana päivänä oli Mattin laukku jo määräpai-
kassaan, sillä Maija oli niin ahkerasti etsinyt, että oli sen
saanut käsiinsä ja lähettänyt heti kaupunkiin.

Kun Matti oli ollut viikon päivät kaupungissa, tuli
Maija yht'äkkiä hänen majapaikkaansa. Tuo odottamaton
jälleennäkeminen teki kumpaankin semmoisen vaikutuksen, että
talonväkikin huomasi sen.

„Eikö sinulla ole aikaa lähteä minun kanssani hetkeksi
kävemään“, sai tyttö vihdoin Matille kuiskaistuksi.

Kiireentuntta pistänsi Matti ulos ja tyttö luitahti jälkeen.

Kartanolle tultua huomasi Matti, että Maijalla oli kar-
tanolla hewonen ja karrvissa sama määrä ruokawaroja kuin
wiime kerrallatin.

„Korjaa nuot ewäät ensinnä pois ennentuin lähdetään
kävemään“, sanoi tyttö.

„En koskaan.“

Mutta tuosta Mattin kieltöjanasta huolimatta nosteli
tyttö ewäswarat kartanolle. Entijellä maksutawallaan latoi

Matti rahat wiereen ja tytön täytyi surumielin poimia ne siitä pois. Sitten pistänsiwät he portista kadulle.

Ratu oli tyhjä ihmisistä, sillä se oli laitapuolella kaupunkia.

Heti kadulle tultua rupeşi tyttö innoikkaasti Matille puhelemaan:

„Mitäsi sinä olet niin tyyli ja kylmä minua kohtaen? Ei sinulla ole enään entistä lempeä ja rakkautta, kuten entisnä autuaina aikoina oli. Tylysti ja kylmästi waan waastat minun rakkautta uhkuwiin kysymyksiini, janoi tyttö ja purskahti hillimättömään itkuun.

Matti koki häntä tyhnyttää parhaan taitonsa mukaan.

„Mä nyt itke! Paha kyllä janoa, mutta minä en jouda sinun kanssasi tämän enempää puhumaan, enkä käwelemään, sillä minun pitää juuri nyt lähteä asiaini tähden maanmittauskonttoriin, jonne minut on kutsuttu. En luule täällä enään wiikkoakaan wiipywäni, ja heti kun asiani olen saanut toimeen, lähden kotimatalle ja silloin saadaan keskenämme enemmän puhella. Mene nyt kotiaasi rauhasa“, puheli Matti ja tarjosi kättään hywästäksi tytölle.

Neito aikoi tarttua sylkiksi Mattiin, mutta tämä torjui yrityksen.

„Hywästi sitten, rakas ystäwäni; mutta älköön tämä juinkaan olko wiimeinen hywästäjättö! minä luotan sinuun ja odotan sinua“, janoi tyttö itkeä niiskuttaen.

Matti lähti nyt kiireentyttä käwelemään muka maanmittauskonttoria kohden ja tyttö meni hewosensa luo ja alkoi hankkiutua matkaan. Rynneleet pyöriwät Matinkin silmissä, kun hän pääsi yksinäiseen oloon. Hän ei mennyttään maanmittauskonttoriin, eikä hänen ollut sinne mentäväkään; hän oli keksinyt semmoisen hätäwalheen, päästäkseen työstä erilleen. Hän seisahtui waan taaemmas kadun kulmaukseen, josta hän woi wakoilla milloin tyttö lähti pois.

Heti kun tyttö oli poistunut, palasi Matti majapaikkaansa. Sielläkös rätinä nousi: „Emmekös me heti huo-

manneet, että tyttö oli sinun henttuji, että ole meillä siitä mitään wirkannut. Saakelin komea tyttö ja hyvän huolen hän näkyy sinusta pitävänkin, kun latoi kartanolle tuommoisen ruokakasan. Ei näy pojalle heti nälkä tulewan“, hölisi majatalon wäki.

Matti oli niin raskaalla ja synkällä mielellä, ettei noihin hölinöihin woinut juuri mitään wastata. Hän wetäytyi hallussaan olewaan pieneen kamariin, otti awaimen pois lukosta ja istui pöydän ääreen firjoittamaan — erofirjaa:

„Entinen rakastettuni!

Niin wastenmieliseltä kuin se tuntuukin, täytyy minun sinulle totuus tunnustaa, waikken ole, säälien sinua, woinut sitä ennen tehdä. Rummaillet, miksi minä olen niin kylmä ja tyyli sinua kohtaan, mutta mene itseesi, niin ehkä löydät wastauksen sieltä. Muistatko niitä pyhiä lupauksia ja waloja, jotka toisillemme wannoimme silloin erotesjamme? Minä uskon, että nuot lupaukset lähtiwät wilpittömistä puhtaasta rakkaudesta hehkuwista sydämistä, mutta sinä olet kaikki ne unhottanut. Pittäällä poisjaoloni ajalla en muistanut mitään muuta kuin sinua. Yöllä ja päiwällä olit sinä aina ajatus-teni alkuna ja toiwona. Minä kärsin ja odotin sitä hetkeä, jolloin sinut taas saan syliini sulkea, ja se toiwon antoi minulle woimaa kestäämään kaikki. Puhtaassa, wilpittömässä ja uskollisessa sydämessäni oli yksin sinun kuwasi hallitsemassa, eikä mikään woima woinut sitä sieltä pois rewäistä. Woi kuinka sydämeni sytki ilosta, kun tarjoontui semmoinen tilaisuus, että sain sinut jälleen nähdä ja syliini sulkea. En joutanut pitkin siekailemaan; kiskoin itseni irti kaikista syrjätoimista, sillä ne eiwät tuntuneet olewan minkään arwoisia sinun rinnallasi. Intoni oli niin suuri ja rakkauteni niin woimallinen, etten woinut antaa minkään esteen pidättää itseäni tapaamasta sinua niin pian kuin mahdollista. Yhdesjatoista tiimassa samosin jalkasin sydänmaiden halki kahdeksan penikulmaa, saadakseni nauttia jälleennäkemisemme autuutta.

Woi herra sitä iloa, mitä tunsin sydämesjäni saawuttuani kotipihalle. Mutta mitä minä tapasinkaan sinun kodisjasi: petosta, wilpillisyyttä, uskottomuutta, walheellisuutta, wala-pattoisuutta, ja wieläpä niin törkeässä muodossa. Hyi toki. Semmoisen palkinnon minä sain kaiken uskollisuuteni ja wai-waini jälkeen!!! Silloin putoji raskas kuorma sydämelleni ja sitä ei tässä suhteessa woi kukaan pois wierittää. Olit kirjoittanut minulle rakkautta ja uskollisuutta hehkuwia kirjettä, mutta tuona hetkenä selwisi että nekin oliwat waan petolli-sesta ja ulkofullatusta sydäimestä lähteneitä. Luulen nyt jo ymmärtäväsi, minkätähden olen ollut sinulle tyly ja kylmä. Wai luuletko minua niin halpasieluiseksi ihmiseksi, että tyy-tyisin olemaan sinun hätäwaranasi ja antaisin jotakin ar-woa wielä noin huikentelewaiselle luonteelle — —. Ja lo-pukki sanon nyt että meidän wälimme on ainiaksi rikottu. Mä millään tawalla koetakaan tätä päätöstäni saada toiseksi muuttumaan, sillä niitä keinoja ei löydy maailmassa, jotka woisiwat sen toiseksi muuttaa.

Toiwon, että löytäisit itsellesi semmoisen kumppanin, jolle woisit warmempaa uskollisuutta osoittaa!

Sinua ennen sydäimestään rakastanut, mutta nyt mur-tunut
„Matti Matinpoika.“

Kun Matti sai firjeen walmiiksi, pisti hän sen tuoreen ja juoksutti postikonttoriin.

Kauwan oli Matti apealla mielellä tapauksen jälkeen, eikä häntä tuntunut hywittäwän mitään, niin raskaasti koski hä-neenfin tuo ero, waikei woinutkaan millään ehdolle toisin tehdä.

IV.

Heti kun Matti oli saanut ajiansa toimitetuksi, lähti hän kotimatalle. Tuon torpan, joka hänelle ennen niin tutunmoinen oli ollut, hän siwutti, sillä ei hän tuntenut

enään olewan mitään semmoista wetowoimaa, josta hänet olisi sinne houkutellut.

Hänen kotikylässään odotettiin, että Matti toisi nyt tuon kaukaisen morsiamensa tullessaan, sillä yleisenä tietona oli että Matilla semmoinen oli olemassa. Joku oli saanut salaa lukea Maijan Matille lähettämän kirjeen ja pian sitten lewisi tieto ympäri kylää eikä Matti wiitsinyt noita huhuja kieltäkään, koska hän tiesi sydämessään asian olewan oikean.

Kauwan ei wiipynytään ennenkuin suurissa parwisissa tultiin hölisten kysymään, oliko Matti tuonut morsiamensa ja missä hän nyt oli, wai oliko hän vielä sen jättänyt kotiinsa. Warjin waikea oli Mattin ruweta selityksiä tekemään. Ei hän pitkiin puheisiin ruwennutkaan, janoihan waan wastaufeksi jonkun umpikuljuisen sanan.

Apealla mielellä oli Matti kauwan aikaa kotiin tultuansa. Ei wiihtynyt missään, eikä häntä huwittanut mitään, ei nuorison ilot eikä kemutkaan. Yksinänsä istuskeli mies pyhäpäiwätkin kotonaan, lueskellen kirjojaan ja miestiskellen. Uret oli ahkerasti torppansa paikalla työssä rakentamassa tupaansa asuttamaan kuntoon, tai kuokkimassa peltoa; niissä toimisissa wiihtyi hän parhaiten. Syksyllä olikin asuinhuoneet walmiit ja wieläpä rakennettu pikku nawettakin.

Nyt oli Matti ruwennut lähentelemään tuota ainoata kotiseudun tyttöä, jonka suhteen ei enenkään ollut woinut olla aiwan yhtäkaikkinen. Matti alkoi nyt sywentyä aina sywemmälle neitojen puhtaaseen, järkewään ja siweelliseen luonteesen. Kuta enemmän hän tarkasteli ja tutki hänen sisällistä ihmistänsä, sitä suurempaa myötätuntoisuutta tunsi hän tyttöä kohtaan.

Eräänä kertana tyttö ujusti kysäsi, milloinka Matti tuopi morsiamensa kotiinsa.

„Nykyään ei ole minulla mitään morsianta“, wastasi Matti.

„Kuinka se niin on? Oletthan itsekini tunnustanut, että sinulla on sydämesi walittu tuolla kaukana.“

„Minulla on ollut, ei ole enään.“

„Mitenkä se niin on?“

„Niinpä se on. Siellä käydesjäni otin eroni“, sanoi Matti.

„Ja minkä vuoski?“

„Tapasin hänet wilpillisenä ja uskottomana“, sanoi Matti yksikantaan.

Tyttö leimahti punaseksi ja nähtävästi wapiuivat hänen kätensä.

Siihen se keskustelu ja seurustelu sillä ferralla jäi —.

Rului aikaa ummelleen vuosi. Matti oli rakastunut tuohon tyttöön siihen määrään, että syksyllä rohkeni pyytää hänen kättään. Tyttö ei ensinkään empinyt, sillä hänkin lienee salaa sydämesjään tähtäillyt Mattia. Niin tekivät he liitot, eikä Matin sydäntä enään yhtään waiwannut entisen rakkauden muistot.

Sylläpä tyttö olikin kelwollisen miehen arwoinen sekä sijällisen ihmisenä että ulkonäkönsjäkin puolesta. Hän oli pitkän solakka, kaunis wartaloinen ja muutenkin miellyttävän näköinen.

Syksympänä he kuulutettiin awioliittoon ja niin tuli heistä awiopari.

Olipa hywä, että Matilla oli oma pieni koti, johonka sai nuorikkonsa wiedä, eikä tuo nuori muori aristellut yhtään mennesjään Mattinsja pieneen kotiin, waiikkei siinä suinkaan suuria rikkautsia ollut. Kuitenkin oli Matti hantfinut kesjällä yhdelle lehmälle talwiruoan ja waimo toi tullessaan lehmän ja — niin oli heillä jo karjanalku.

V.

Oli kulunut aikaa toistakymmentä vuotta ja Matilla oli jo neljä kaunista ja terwettä lasta.

Hän sattui nyt matkustamaan kaupunkiin. Katua käwellesjään huomasi hän, että muutaman puodin akkunasta katseli

hänen entinen morsiamensa. Matin sydän hiukan ailahdi. Suolimatta kuitenkaan mitään tuosta ilmiöstä, koetti hän woittaa hämminkinsä ja käweli waan eteenpäin niinkuin ei olisi mitään tapahtunut.

Mutta Maija oli myös huomannut Matin ja oittis juoksahti hän ulos ja otti Matin kiinni.

„Näkeepä jostus elävän silmät, waan ei kuolleen kosaan“, sanoi Maija iloisesti terwehtien Mattia.

„Jostus se sattumus laittaa niinkin, että saa tawata wanhoja tuttawiaan“, sanoi Matti jurosti.

„Etkö woi juoda minulle hetkistä ajastasi, että saisin sinun kanssasi wähän puhella? Tämä on wiimmeinen pyhntöni“, sanoi Maija jo jotenkin surullisesti.

„Mistäpä sitä saisi tilaa; jos tässä kadulla rupeamme enemmän aikaa seisoskelemaan ja puhelemaan, herättää se huomiota“, sanoi Matti.

„Minun majapaikkani on samassa talossa, jonka puodin aikunasta katselin. Siellä on erityinen kamari, jossa saimme wapaasti haastella; tee nyt se hyvä työ minulle, että lähdet hetkiseksi sinne; tahtoisin niin mielelläni kertoa sinulle jotakin elämästäni“, pyyteli Maija.

Matti lähti, waikka kylläkin wastahakoisesti.

„Mitä sinulle erinomaisempia kuuluu sitten wiimenäkemämme?“ kysyi Matti, kun he oliwat tuohon kamariin tulleet.

„Woi, woi paljon minulle kuuluu. — Mitä sen meidän asiamme pitikin niin käydä? Mitä kowaonni satuttikin tuon pojan silloin luokseni ja kuitenkin oli se ainoa kerta sen kolmen vuoden ajalla, jolloin olimme toisistamme eroitetut?“ päiwitteli Maija.

„Mitäpä sitäkään tietää uskoa. Ja waikkapa se olisi ollutkin ainoa kerta, oli se kuitenkin niin raskas rikos, että se olisi ollut sama waikka olisit myötäänsä lupauksesi rikkonut.“

„Niinhän se taisi olla sinun mielestäsi ja kuitenkin se oli ainoa kerta. — — — Heti sinut silloin huomattuani

tahtoi sydämeni tuskasta pakahduttaa tuon hirmuisen erehdyksen tähden. Paikalla aavistin, miten tässä käypi, mutta olemaa en voinut olemattomaksi tehdä. Pitkin matkaa sittemmin huomasin sinun kylmästä ja tylhystä käytöksestäsi, mitä sinun sydämesjäi liikkui, mutta yhä minä toivoin, luottaen sinun lempeään ja rakastavaan sydämeesi ja jaloon mielenlaatuusi, varsinkin kun kaupungista lähtiesjäni annoit minulle hiukan toivoa. Luulin sinun anteeksi antawan tuon hairahdukseni ja unhottawan kaikki. Voi kuinka sydämeni oli pinnistyksissä pelwon ja toiwon välillä siihen asti kun tuo murhaawa kirjeesi tuli. Voi sitä sydämen ja sielun tuskaa, minkä se kaikkiin meihin waitutti, mutta minuun se koski kaikkein kipeimmin. Itku, parku ja woiwotus oli kaikkein yhteisenä työnä ja kolmeen wuorokauteen ei tullut nukutuksi, eikäpä paljon syödyksikään, niin kowasti koski se.

Buoli wuotta olin melkein niinkuin mielenwiasja. En woinut mitään tehdä enkä toimia, oleskelin waan yksinäisydesjäni, sillä en saanut mistään lohduitusta enkä wiihtynyt kenenkään parisja. Usein menin metsään istuskelemaan ja kuuntelemaan lintujen lauluja ja siellä wiihdyin kaikkein parhaiten. En woinut syödä paljon mitään ja uni oli niin wähäistä, että toijinaan uinahdin waan wähäisen niinkuin lintu ojjalla. Tilani käwi niin arweluttawaksi, että minun perääni ruwettiin katsomaan ja minä laihduin, niin ettei minusja ollut muuta kuin nahka luiden päällä“, päiwitteli Maija.

„Sinä siis wieläkin uskottelet, että sinun uskottomuutesi oli waan pieni hairahdus“, sanoi Matti.

„Ei, ei; suuri se oli, koska se sai niin suuria aikaan. Minun se oli wikani eikä sinun, enkä syytä sinua, waan itseäni; mutta kuitentkin tuntuu niin hywältä kun saa wielä kerran awata sydämensä murheisjaan“, myönsi Maija.

„Paras on kun unhottaa pois mielestänjä nuot katkerat muistot. Asia on nyt sillä kannalla, ettei se parkuen parane,

sillä suuri juopa on meidän välillämme, josta ylitse ei voi päästä“, janoi hänelle vakavasti Matti.

„Sen tiedän kylläkin, mutta sanopas minulle oletko nyt onnellinen ja oletko löytänyt itsellesi elämäkumppanin?“ kysyi Maija.

„Olen löytänyt itselleni kumppanin ja hyvän kumppanin, jossa ei ole wilppiä eikä petosta löydetty. Onnellinen myös olen, jopa niin onnellinen, etten luule kenenkään sen onnellisemman olevan. Mutta minkälaisissa oloissa sinä nykyään olet? kysyi Matti.

„Minä olen myöskin naimisissa.“

„Samanko miehen kanssa, joka meidän välimme turmeli?“

„Ei saman.“

„Mitä sitten on miehiänsä nykyinen miehesi? Onko hän talollinen?“

„Ei hän ole talollinen. Hän on ammatiltaan muurari ja kello rämppiä hän myös kysii ja rapailee“, selitti Maija.

„Oletko sinä nyt onnellinen hänen kanssaan?“ kysyi Matti häneltä.

„En, en ole. Hän haukkuu ja sättii minua myötäänsä ja känttäytyy joskus niinkin raasti, että lyöpi ja repii tukasta. Tuommoisiksi on mennyt minun entinen kaunis, paksu tukkani“, janoi hän, samassa siwaltaen huiwin pois päästään.

Noita puhuessaan ja tuon tehdessään oli hän niin surumielinen, että kaikki hänen kasvojensa piirteet värjivät itkua pidätellessään.

Matti hämmästyti tuota nähdessään. Ennen niin paksu ja kullankeltainen tukka, joka oli mahtawa kuin jalopeuran harja, oli nyt melkein olemattomiin haihtunut; ei ollut jäljellä muuta kun pikkuisen untuwia, joita hän oli kokenut niskasta päin kokoilla, joista oli koettanut laittaa jotakin palmikon tapaista, mutta siitä ei ollut tullut kuin sormenpituinen sapano.

„Tuommoinko raakalainen? — Hirveätä! Etkö ole koettanut lempydellä hänen tiikeriluonnettansa voittaa?“ kysyi Matti kauhistuneena.

„Mitä siitä sitten on. Olen koettanut kaikkeni, mutta turhaan. Olen palvellut häntä parhaan taitoni mukaan. Olen koettanut olla hiljaa ja kärsiä silloin kun hän haukkuu ja sättii minua, mutta kaikki minun parhaat tarkoitukseni ja toimeni owat pahoin päin ja aina waan löytää hän niistä jemmaista huonoa ja pahaa, että hän wihdoin pääsee minun kimppuuni, repimään ja pieksemään. — Voi minua onnettomimmista onnettominta ihmistä“, walitteli Maija ja sitten pusrakhti hän sydäntä särkewään waltawaan itkuun.

Matti ei woinut tätä näkyä kauemmin katsella, waan ojensi äänetönnä kätensä hänelle hywästiksi ja itkien puristi waimo sitä.

Maija raukka !!

Uudistalon Emäntä.

Lampela oli uudistalon nimi. Se sijaitsi kahden yhtäsuuntaisesti juoksevan joen välisellä maanselänteellä. Jokien välimatkaa on neljä penikulmaa. Kun uudistalo oli puoliwälissä tuota matkaa, oli siitä kirkolle pari penikulmaa, joka oli melkein talotonta taiwalta.

Uudistalon ympäristöllä oli puolihymmentä metsälampea, joita tavallisesti lukuisasti löytyi jokilaaksojen välillä olewilla maanselänteillä. Paljon weden aikana juoksi näistä lampiloista wedet milloin toista, milloin toista jokea kohti. Noiden useiden lampien wuoksi oli taloihin saanut nimekseen Lampela; etäämmällä olewaan lampeen oli Lampelasta matkaa kaksi kilometriä.

Lampelassa oli ajuttu jo alku kolmatta miespolwea. Kun isojako oli pitäjässä päättynyt ja kruununmaat tulleet tilallisten maista eroitetuksi, haki eräs ulkopitäjästä tullut maalari kruununmetsän kowaan korpeen uudistalon paikkaa, sai syynin ja täyden asukasoikeuden Lampelan uudistalolle. Kuitenkaan ei maalari kowinkaan paljon saanut eläisjään aikaan, sillä tiuha, jylhä korpi teki ankaraa wastusta rohkealle tungettelijalle, joka rohkeni tulla häiritsemään sen neitsyeellistä rauhaa. Jonkun werran sai maalari kuitenkin korpea pakenemaan mökkipahajensa ympäriltä ja wähän

peherretyksi siihen peltoain, mutta kowaa watarintaa tefiwät wielä korwen kannotkin, sillä lahoaminen ei käy niinkään joutuisasti. Korwella on kauwan ankara kostonhimo rauhanfa häiritfijää vastaan. Niinpä täsfäkin. Sillä kun maalari waiwalla ja hiellä faatuun peltoonsa kylwi jotakin, oli korwella heti kostontuumat mielessään. Sillä oli hallusfaan awullinen kostonwälikappale, jota ahkerasti käytti, nimitäin: fen liewetten helmoissa piiloittelife ikuinen jää. Kun maalarin pelto rupefi kaswaa-vehottamaan, laski korpi helmoistansa hyifen hallan, ikäänkuin uhmaillen: tulitkin kansfani taistelemaan, tuosta nyt saat! Silloin jäätiwät kaikki kaswit uudiswiljelijän pellolla, ja wähäiset toiweet raukesiwat, ja entinen raskas surumielifyys tuli sijaan.

Maalari taisteli epätoivoista taisteluaan, kärsien ja toivoen. Kauwan eiwät hänen woimansa riittäneet täsfä epäwafaisessa kamppailussa. Woimat riutuivat ja wäheniwät; wihdoin hän laski wäsyneen päänsä ikuisen lepoon. Kohta hänen kuoltuaan kuoli myös hänen waimonsafin. Ja niin loppuivat heiltä kaikki waiwat, kärsimiset, huolet, pelwot ja toiwot.

Lampela joutui nyt erään nuoren pariskunnan haltuun. Seillä ei ollut aineellisia waroja enempää kuin maalarillafaan. Mutta he oliwat nuoria ja terweitä. Wastanaineena tunfjwat he itsensä woimakkafsi ja uhmaawasti katseliwat he tietämätöntä tulewaisuutta kohden.

Mäintawoin oli heillä kuitenkin enemmän pääomaa, kuin jo ennen maailman murhetten ja waiwain murtamalla festi-ikäisellä maalarilla uudistalon tekoon tullesfaan, nimittäin: terweet, nuoret, raittiit woimat, pelkäämätön ja luja tahto.

Nämät ihmiset rupefiwat nyt woimakkaasti taistelemaan kowaa korpea vastaan. Palapalalta tuli lowi korpeen, palapalalta laajeni pelto ja palapalalta wäistyi korwen hyinen halla. Bellon tekofin käwi nyt paljon huokeammasti, kun kannot oliwat jo lahonneet, että niitä oli paljon helpompi saada maasta irti.

Korwen jättämä, pakku multaterros kasvoi rehewästi wiljaa, ja useinkin saiwat he pienistä kylwököstään werrat-
tain hywiä satoja. Tämä innostutti heitä yhä enemmän
ponnistelemaan. Se käwikin hywin laatuun, kun heitä oli
kaksi woimakasta ihmistä, sillä nuori waimokin oli miehenjä
kansja aina töissä.

Mutta tulipa jelin aika, että toisen näistä pelkäämättö-
mistä työntekijöistä täytyi wäistyä työmaalta pois. Käwi,
näette, niinkuin enimmiten semmoisissa oloissa tapaa käydä,
että nuori waimo synnytti pojan ja hänen täytyi wetääntyä
wuoteelle. Kastettaessa annettiin pojalle isän nimi, Juhon,
mutta keskenään nimittiwät he häntä Jufekki.

Huoneetkin oliwat sangen kurjat, ja innolla rupefi Juhon
niitä rakentamaan, kun Maijasta ei nyt ollut työnapua, ja
kun hän ei olisi siihen työnlaatuun kynnnytkään. — Riitos
korwelle, kun ei rakennus-aineet olleet kowin etäällä.

Mikäpä ne joka työnlaadut erikseen selittelee, sillä kyllä
uudistalossa työtä löytyy. Summa waan on, että kyllä
ponnistettiin eteenpäin mitä woimissa oli, ja talous parani
wähitellen.

Jonkun vuoden kuluttua syntyi toinen poika, jolle an-
nettiin nimeksi Jaakko, josta heidän keskuudessaan tuli Jaffe.

Kun aikaa kului, alkoiwat pojatkin vähitellen wanhem-
piansa työsä auttaa, ja heidän miehiksi tultua käwi työ
Lampelasja moninkerroin woimakkaammasti. Toinen tupa-
rakennus rakennettiin, ja nyt Lampela näytti oikein talolta.

Jufke oli iloinen ja hilpeäluontoinen, jotawastoin Jaffe
oli hidas ja jörömäinen. Ennenkuin Jufke oli vielä täyt-
tänyt kahtakymmentäänkään, nai hän jo. — Hywäpä oli,
että oli jo huoneita, mihin tuoda uusi muori. Jaffe ei
näyttänyt tietävän koko naimajutuista niin mitään. Olla
murjosteli waan yksinään, eikä näyttänyt kaipaawan mitään
seuraa.

Nyt sattui se surullinen tapaus, että isä=Juhon kuoli,
wainkei ollut vielä täyttänyt wiittäkymmentäänikään. Se

tuotti perheesen sanomattoman surun; mutta mintäpä sille teki; kuolema on kuolema, jolle ei kukaan mitään mahda. Hän nääntyi ankaran taistelun uhrina.

Niinä aikoina oli Lampela jo omistaan toimeentulewa talo.

Niin sitä täytyi elää eteenpäin, ja yksistäneuvoin tehdä myllättiin työtä ja Lampela yhä waan waurastui.

Jukella oli useampia lapsia ja niistä wanhimmat jo työkelpoijsia. Jukka se waan yksinäisenä ja wähäpuheisena olla nyhjersi, niinkuin ennenkin.

Näin ollen olisi ollut kylläkin hywin, mutta tuo Raini, joka jo kauwan sitten turmeli weljesten wälin, pakkautti turmelemaan näitäkin weljejsiä. Jukken emännän mieleen kanto, että he tekewät työtä aiwan suotta aikojaan Jukken eduksi, hänellä kun ei ole kuin yksi mies puoleltaan talon työssä, ja heitä on niin monta, ja yhtä kaikki Jukka saa niin ison osan talosta kuin hekin.

Jukka koki kaikintawoin torjua eukkonsa mielipiteitä.

„Onhan Jukka ahkera ja kunnollinen työmies, ja hän tekee työtä niinpaljon kuin me kaikki yhteensä“, selitteli Jukka.

„Mitä sitten. Mutta kun meidän wanhimmat lapset jo yrittelewat työntekoon ja toiset pian joutuwat, ei silloin Jukken työnteko paljoa merkitse“, liwerteli eukko.

Kuinka se lienee niin ollut, mutta viimein rupejsi Jukken samalla tawalla ajattelemaan.

Kun nämät hommat tuliwat kyläläijsille tiedoksi, kokiwat hekin kaikella tawalla ehkäistä heidän erotuumiaan. He kokiwat selitellä, kuinka paljon hyödyllisempi heidän olisi yhdessä elää, kuin että jakaantuisiwat, sillä eihän heidän taloutensa ole wielä niin pätevä, että siinä olisi waraa jakaantua. Mutta mikään ei auttanut, he paniwat waan jawn toimeen.

Kun Jukka sai kuulla nuot hommat, koetti hän pyyhdellä, että hän saisi elää ja olla yhdessä; kyllä hän koki tehdä työtä ja eihän hän ole koskaan jafko tahtonut, eikä ollut tyyntymätön elämäänsä. Mutta ei jekään auttanut; Jukka työnnettiin waan yppö-yksinään erilleen.

Jaffe tuli nyt kowin murheelliseksi; useampaan wuoro-
fauteen ei hän kyennyt mihinkään toimeen.

Weljesten äiti ei ollut vielä kowinkaan wanha, olihan
waan puoliwälissä wiittäkymmentä. Hänen käwi Jafen
yhjinäinen tila kowin sääliksi. Ditis rupeji hän Jafen talo-
utta hoitamaan. Tästä wirtistyi Jaffe, niin että hän ru-
peji taas työtä tekemään, ja elämä käwi hänelle semmoiseksi
kuin ei olisi mitään tapahtunut.

Tämmöisissä oloissa kului aikaa melkein kymmenkunnan
wuotta. Eräänä iltana kun Jaffe tuli työstä kotiin, alkoi
äiti Jafen kansja haastella.

„Oletko sinä ajatellut elämääsi eteenpäin ensinkään?“
sanoi äiti.

„Mitäpä minä siitä ajattelin“, sanoi Jaffe.

„Ajatteles nyt. Talo ei tule emännättä aikaan. Olet-
kos sitä ajatellut?“ huomautti äiti.

„Onhan minulla äiti, mitä minä semmoisista huolehti-
sin“, tuumaili Jaffe.

„Etkö huomaa, että olen jo wanha ihminen, ja minun
tiimalajini on pian tyhjäksi juosut. Kuinkas sinun silloin
käypi?“ sanoi äiti itäänkuin surumielisesti.

„Minkäpä minä sille tekisin“, sanoi Jaffe.

„Löytyy kuitenkin sen asian auttamiseksi eräs keino.“

„No mikä?“

„Sinun täytyy naida“, esitteli äiti.

„Kukapa tämmöiseen paikkaan tulisi, ja kukapa näin
wanhan miehen ottaisi, sillä olenhan jo kolmentymmenen
wuoden ikäinen“, sanoi Jaffe alakuloiesti, katsellen pitkin
nokkawarttansa.

„Kyllä mies aina emäntänsä löytää, kun hänellä waan
on toimeliaisuutta sen werran, että rupeaa hommiin. Eihän
sinun tarwitseisi korkealle kurjotella, eikä rikkautta hakea;
walitse waan kumppaniksi siweä ja rotewa piita=tyttö“,
ehdotteli äiti.

„Eipähän se pikku rikkauskaan olisi haitaksi näin pienesjässä“, tuumaili Jaffe.

„Eipä kylläkään, kun se waan tuliji oikeata tietä; mutta jos sen päälle rupeat nojailemaan, niin saattaa käydä niin ettet emäntääsi tapaa koskaan; paitsi sitä käypi useinkin niinkuin sanotaan: „Pian huono hewonen päällisenjä syöpi.“ Usein on huomattu emännän tuhlaawan sekä omat rikkautensa että talon warat, jota vastaan kelwollinen ja toime-lias piikatyttö on pienenkin pesän kohottanut wauraaksi taloksi“, selitteli äiti Jafelle.

Jaffe heittäysi nyt aiwan sananpuhumattomaksi, katseli waan lattialle yhteen paikkaan ja pyöritteli saappaansa kärsillä erästä hawun lehwää.

Siihen se keskustelu jäi.

Mutta se kumma nähtiin nyt, että Jaffe tuli hieman puheliaammaksi, oikeinpa hän wälistä wihelteli jotakin laulunnuottia työhön mennessänsä, jota hänen ei oltu kuultu ennen koskaan tekewän. — — — — —

Oli kaunis, lämmin kesäinen aamu. Jafella oli jotakin tärkeätä asiaa firkonkylään, ja hetimiten lähti hän sinne talustelemaan. Tukahduttawan lämmin ilma kun oli, viisui hän röijyn päältään käsiwarrelleen.

Lähempänä kylää oli erään lorisewan puron warrella talo. Kun Jaffe läheni puroa, oli siinä muuan nainen pesuja pesemässä. Kiwistä ladotun piisjin päällä oli pata, jossa kiehua porisi lipeässä pesuja. Naisella ei ollut kenkiä jaloissa, ei huiwia päässä, waan awojaloin seisoi hän puron wesiwiien päällä. Hänen hihansa olivat käärityt, joten käsiwarret olivat kynnäspäitä myöden paljaina. Siinä hän sitten purnusi saippuawedessä pesuja, niin että waahto punkasta roiskahteli.

Kun Jaffe oli siitä siwu astumaisillaan, hawaitsi tyttö hänet.

„Noh, mihinkäs Jaffe nyt astelee?“ kysyi tyttö.

„Käymmähän tuolla firkonkylässä“, sanoi Jaffe vähän jähkähtäen ja seisahdusti samassa.

„Onko niin kiire, ettei jouda istahtamaan?“ kysyi impi.

„Kiitos! Jaispa tuota vähän jalkojaan lepuuttaa“, sanoi Jaffe ujustellen ja samassa istahti hän eräälle kiville.

„Kuinka siellä Lampelassa nytyään voidaan?“ utajui neito.

„Kiitos, menehän tuo laillaan; eihän siellä mitään erinomaista“, vastajui Jaffe.

„Milloinkas se Jaffe aikoo itselleen emännän ottaa?“ sanoi tyttö ujustelematta.

„Kuka minusta tämmöisestä...?“ sanoi Jaffe ja punastui korwia myöten.

„Kyllä niitä aina löytyy, kun waan ottaa halunnee“, wakuutti tyttö.

„Missä... sanopas?“ sanoi Jaffe ikäänkuin vähän wertyneenä yhä enemmän punastellen.

„Waikkapa tästä, jos waan kelwannee“, sanoi tyttö ja katsoi kiinteästi Jaffea silmiin; mutta samassa kourajui hän niin lujasti pesujaan, että waahto ruiskahdusti tytölle wasten kasvoja.

„Sinä pilkkaat minua“, äntyytti Jaffe hämillään, samassa katsoa wilkaisten tyttöön. Siinä seisoi tyttö niin punakan ja täyteläisen näköisenä ja ujustelemattomana. Wasten tah-toaanfin tunsi Jaffe jonkunmoista mieltymystä häntä kohtaan.

„Ei niin pientä pilaa, ettei totta toinen puoli“, sanoi tyttö ja samassa nauraa heläytti niin että metsä kumijui. Jaffe tuli niin hämilleen, että hän mutijui ikäänkuin puoli-ääneen: „Piisjaa se pilkka pienempikin, ei harmajan hewosen kokoinen.“ Samassa nousi hän ylös ja alkoi astella kylää kohden.

Se kumma nähtiin nyt, että Jaffe oli kyläreisjullaan yötä, jota ei oltu koskaan ennen nähty. Namulla kuiskailtiin talonwäen kesken, että Lampelan Jaffen ja Lammin Maijan oltiin nähty iltamyöhän kahden kesken istuwan

pellonpientareilla ja tuumailewan keskenään. Talon owisängysjä oli Jaffe maannut sitten yönjä ja aamulla lähtenyt kotiinsa.

Joku sana tuosta työstä. Hän oli joku aika sitten tullut jostakin ulkopitäjästä siihen kuntaan. Hän oli yleensä tunnettu rotewaksi, saattawaksi, työteliääksi ja ahkeraksi ihmiseksi, myöskin pystywäksi mihin työnlaatuun hywänsä. Hän ei ruwennut palwelijaksi suurestakaan palkasta, waan teki töitä urakalla, oliwatpa ne mitä laatua hywänsä, ja rotewa kun oli, pääsi hän aina hywille palkoille. Hänellä oli iso warasto waatteita koossa ja wahan rahojakin säästössä.

Rotewa siinä, rotewa tässä, rotewa kaitisja asioissa kun oli, oli hän näissä kohdisja omituisen rotewa, ja enimiten katsottiin sitä liikanaiseksi rotewuudeksi. Jaffe ei ollut ensimmäinen, jota hän kosi, waan hän oli jo ennen monta muunkin kosinut. Tästä sai hän ylönkatsetta nuorten miesten puolelta, sillä he katsoiwat sitä liialliseksi tungettelemiseksi. Niin tawoin hän sai monenkin wetäntymään itsestään ulomaksi, joka ehkä muuten olisi häneen mieltynyt ja omakseen ottanut. — —

Kun Jaffe tuli kotiin, oli hän kappaletta hilpeämpi entistään.

Eräänä iltana, työstä tultuaan, istui hän tapanja mukaan penkille, wiputteli ahkerasti polwiaan ja wihelteli jotta laulun-nuottia.

„Miksikä Jaffe nyt niin iloisjaan on; enpä sinua ennen ole tuommoisna nähnyt?“ sanoi äiti sen hawaittuaan.

„Istukaapa äiti tähän, niin haastellaan wahan“, kehoitti Jaffe.

„Noh“, sanoi äiti istuttuaan.

„Minkälainen teistä olisi tuo Lammin Maija?“ sanoi Jaffe ujoitellen.

„Oh, parhaita ihmisiä, mitä meidän pitäjässä löytyy. Oletko kosinut häntä?“ sanoi äiti.

„En; waan hän on kofinut minua ja sekös minua harmittaa.“

„Koh, mitä se sitten haittaa.“

„Mutta eihän tytöt sitä tapaa käntä, että he kofijivat.“

„Kiitä onneaji, että niin on käynyt, sillä ethän sinä nuhjus olisi itse sitä itkänä toimeen saanut. Ota pois Herran lahja, silloin kuin se tarjolla on; muuten menet onneji yli, sillä minä pidän tämän Jumalan ohjauksena“, tuumaili äiti.

Jaffe ei wastannut siihen mitään, meni waan askareihinja.

Seuraawana perjantaina puki Jaffe pyhäwaatteisiinsa ja lähti kirkolle. Seuraus matkasta oli se, että Lampelan Jaffe ja Lammin Maija kuulutettiin awioliittoon.

Kesä oli kulunut ja syyskuun puoliwäliin ennenkuin he joutuiwat wihille. Silloin he käwiwät pappilasja, eikä heillä ollut hääwäkenä muita kuin puhemies muorinja kansja. Kahden kahdastaan tuliwat nuorikot jalkasin Lampelaan, tuohon sydänmaan uudistaloon. Ei ollut kotonakaan lukuisaa hääwäkeä morsiusparia vastaanottamassa, ei muita kuin anoppimuori; mutta hän ottikin heidät niin sydämmellisesti vastaan, ettei moiseppaa ja rakkaampaa vastaanottoa liene koskaan muillakaan ollut.

Morsian oli tuonut tullessaan kahwia ja wehnästä, että saataisiin tuossa pienessä kodissa häitä juoda. Zufenkin wäki oli kutsuttu näihin kekereihin, waan yksikään heistä ei tullut, sillä he katsoiwat Zaken naimapuuhat sydämestään ylö. Tästä tuli anoppi kowin apealle mielin. Yhtenäin hän paapatteli ja päiwitteli, „kun ihmiset saattawatkin olla niin tyhjjä ja tyhmiäkin, etteiwät nyt tulleet juomaan kahwikuppia weljensä hääpäiwän muistoksi.“ Ja niin he woiwat matkansaattaa suurta mieliharmia Zaken nuorelle emännälle.

„Oh, ei se tee mitään. Kylläkäi vielä leppywätkin. Sen paremmat pidot, mitä wähemmän wäkeä. Juodaan me nyt waan häitä tänä iltana; huomenna alkaa toinen toimi, sillä silloin täntyy ryhtyä taloudentoimiin“, tuumaili nuori emäntä.

Sen werran Maija wälitti koko sukulaistensa tylyydestä ja ylöntatseesta.

Lämmin, kaunis syyskuun ilta oli. Linnut lauleliwat iloisesti iltawirsijään, ja kun nyt oli pyhäilta, ei talousasioista puhuttu sen enempää. Eipä kummakaan, jos niin oli, sillä nythän oli hääpäiwä; jopihan tulewaijet huolet ja ponnistukset nyt unhottaa.

Namu tuli. Ensimmäisenä oli nuori-emäntä ylhäällä puuhaamassa einettä wähälukuiselle perheelleen.

Kun Jaffe nousi ylös, istui hän alakuloisen näköisenä penkille. Maija silmäili silmänurkallaan Jaffea.

„Mitkikäs sinä noin alakuloisena istut? Ei nyt ole aikaa nurjottamisiin ja miettimisiin, sillä nyt tarwitaan työtä ja tointa“, tuumaili nuoriemäntä.

„Boi, Maija rukka! Rowin kurjaan paikkaan sinä jouduit“, sanoi Jaffe nolosti.

„Kuinka kurjaan?“ kysyi emäntä wähän kummastellen.

„Eihän tässä ole mitään, köyhyys waan ahdistelee joka puolelta“, ilmoitteli Jaffe.

„Niwanhan sinä joutawia puhut. Eihän kaikilla ole tämmöistäkään pesäpaikkaa elämäänsä alotellessa“, wakuutteli emäntä lohduttawaisesti.

„Paljon on wailla. Pitäiji pitää työmiestäkin, sillä yhtäällä on yhden jälki, waikka wielä kuinkakin ahkera olisi; mutta milläpä palkkaiji työmiehen, kun ei ole waroja“, nurutteli Jaffe yhä.

„Mitä me sitten tuolla työmiehellä tekijimme?“ kysyi emäntä pyhlewästi.

„Niin, ettehän te naiset ymmärrä talouden asioista niin mitään.“

„No, mutta onhan meitä nyt kaksi; siis toisen werran enemmän työwoimia kuin ennen on ollut, ja sehän on jo jotakin“, wakuutteli emäntä.

„Toisen werran!“ toisti Jaffe ikäänkuin ylenkatseellisesti. „Kyllähän ne naistentyöt tietään, että paikallaan ja

kutsumisesjaan owat kylläkin tarpeellijia, mutta mitä hyvää heistä on miesten töille? Miten minä ehdin hakuutyötkin tehdä ja hewosta ajaa?" selitteli Jaffe neuwotonna.

"Ole siitä huoletta; haffaa sinä, kyllä minä hewosta ajan", sanoa mäikäsi emäntä.

"Sinä hewosta ajat!" sanoi Jaffe rewästen silmänjä tawallista suuremmiksi.

"Juuri minä."

"Jopa nyt jotakin kuulee!" sanoi Jaffe ihmetellen ja huokaji raskaasti.

"Mutta se on kuitenkin tosi; sen saat wielä itse nähdä", wakuutteli emäntä.

Siihen se juttu silloin jäi.

"Pitäisi tehdä lahtiatkin talwen waraksi, mutta mistäpä tefi, kun ei ole kuin kolme lehmä-kantturaa ja niistä ei olisi waraa hukata", nurrutteli Jaffe yhä eräänä toisena kertana.

"Etkö sinä ole tottunut lintuja ppyytämään?" kysyi tokaji emäntä.

"En."

"Etkö milloinkaan?"

"En milloinkaan; en ole edes yrittänytkään", sanoi Jaffe.

"Jopa kumma, ja mies asuu keskellä sydänmaata! Onko näillä piirteillä muita linnun ppyytäjiä?"

"Ei minun tietääkseni ainuttakaan."

"Noh, sittenhän meillä on Jumalan yhteinen metsänkarja hallusjamme, josta saamme talwen waraksi ottaa niinpaljon kuin waan haluamme", iloitsi emäntä.

"Niin, mutta kufapa niitä ppyytäiji?" kysyi Jaffe.

"Kyllä minä ppyhdän", sanoi emäntä uhraawaisesti.

"Sinä!"

"Minä."

"Noh, oletko sinä sitten tottunut lintuja ppyytämään?"

"Wijiwuotiaasta saakka olen jo lintuja ppyytänyt", wakuutti emäntä.

„Ja olet saanut . . .“

„Ja olen saanut.“

„Jontkun nokan joskus“, sanoi Jaffe ikäänkuin vieläkin epäillen.

„Tavasta suuria kontillijiafin.“

„No, jotakin sitä kuulee“, sanoi Jaffe vähän häpeillen.

Wielä samana iltana rupeşi emäntä ansojen punontaan ja Rusko sai uhrata puolet häntäjouhistaan emännän tehdastarpeisiin. Ennen maatapanoa oli emännällä sata surmajilmukkaa valmiina kaikenlaisille metsälinnuille.

Ennen maatapanoa äitimuori sai kuiskata Jafelle: „Minä luulen, että sinulla oli erinomainen akanonni, niin että tuskinpa monella on moista ollut.“

„Saa nyt nähdä, kerskaukset ainakin owat hywät“, sanoi Jaffe.

Kun emäntä oli huomenaamuna emännyyden työnsä tehnyt, satoi hän ansainpun kaulaansa ja kirwesnalikin kaina=loonja, aikoen lähteä metsälle.

„Mitä nyt meinaat?“ kysyi Jaffe.

„Menen ansoja wirittämään.“

„Mitä joutawata!“ sanoi Jaffe. „Niwan oudoille sydänmaille, ejsyt vielä sinne.“

„Onhan nyt selkeä päivä; aina sitä osaa määräpaitkaansa, kun aurinko näkyy; paitse sitä tarwitseehan toki tutustua ympäristöönsä“, sanoi emäntä ja niin lähti hän.

Kun iltatyöt alkoivat lähestyä, tuli emäntä jo kotiin. Hänellä ei ollut palatesjaan enään ainuttakaan ansaa kaulasjaan, waan kirwesnalikkansa toi hän rehellisesti kotiinsa, pannen sen huolellisesti hakaan, samassa lausuen: „Onpa hywä, kun minun waralleni sattui noin nätti kirwes.“ Parin päivän perästä wäänşi emäntä aamutyöt tehtyänsä juuren wiikkofontin selkäänsä.

„Mitä tuolla aijot tehdä?“ kysyi Jaffe ihmeissään.

„Tarwitjen sitä ansojani kotiesjani“, sanoi emäntä.

„Mitähän siihen luulet panewasi, sammalia kai“, iwaili Jakke.

„Mihinkä minä sitten lintuja panisin, ellei konttia olisi“, arweli emäntä.

„Kyllä kai ne linnut, mitä sieltä saat, pysyy hankasessaikin, jos siihenkään mitään tulee“, sanoi Jakke.

Suolimatta Jaken iwallisesta puheesta niin mitään lähti emäntä.

„Oli wähän jälkeen puolen päiwän, kun emäntä tuli kotiin. Hänellä oli kontti täynnä lintuja, kielellä puristaen ja wieläpä muutamia helmasjakin. Hän jysäytti raskaan konttinsa lattialle ja mufautti samassa helmastaan linnut pois. Sitten aukasi hän konttinsa ja kufisti sieltä linnut yhteen läjään lattialle. Joukossa oli kolme metsäsoa, wiisi koppeloa, teiriä, kanoja ja pyitä.

„Onkos hullumpata“, sanoi Jakke ja hänen suunsa meni makeaan hymyyn.

„Siinä on ensimmäinen tulos; mutta wasta niitä tulee, sillä minä laitan kakswertaa ansoja lisää. Tämmöinen hywyys ympärillä ja wielä mies arwelee, että mistä talwen waraksi lahtia saadaan“, sanoi emäntä uhmaillen.

„Mene sinä Jakke kuokkijellesi, sillä olethan nyt jo syönyt puolijesi ja lewännyt. Mummu tekee hywin ja menee pottumaalle pottuja kaiwamaan, minä rupeen pienempiä lintuja siivoamaan ja keitetään illaksi oikein aika lintukeitot; nyt ruwetaankin elämään herroiksi“, tuumaili emäntä edelleen.

Röyrästi totteli Jakke emäntänsä komentoa ja lähti kuokkijelleen. Siellä hän repi maan-kamaraa ikäänkuin uuden innon elähyttämänä, niin että korpi humisi.

Sjoimmat linnut siiwottuaan pani emäntä ne suolaan, sitten palwasi hän ne saunasja ja wei aitan orrelle talwen waraksi.

„Mutta mistäs luulet saawasi jouhia lisää, kun aiot wielä ansoja punoa; ethän toki aikone Ruskolta wiimeistäkin häntää riistää“, sanoi Jakke eräänä kertana emännällensä.

„Enhän totikaa; milläs sitten Rusko karpäsiä huisiksi tulewana kesänä — — —. Kyllä minä joubia saan, kun ma käyn ensipyhänä kirkolla“, wakuutteli emäntä.

Kun hän kirkolta palasi, oli hänellä aika kääry joubia mukanaan. Pian oliwat ne punotut ansoiksi ja wiritetytkin metsään.

Nyt rupefi tulemaan lintuja niin paljon, että emännän täytyi katjikin kertaa yhdellä hakuferralla kantaa niitä kotiinsa. Hän ei ollut tietää mihin niitä panna. Pienempien lintujen lihoja kantoi hän usein Zuckenin kotiin, eikä ollut tietäwimmänsäkään heidän ylönkatseestaan ja nurjamielisyystään. Tällä tawoin ehtimiseen osoittaen naapureilleen ystäwällistä mielialaansa, woitti hän wähitellen heidän nurjamielisyhtensä ja ennen pitkää tuli heistä hywät ystäwät. Höyheniä ei hän misjään tapauksessa antanut pois, waan tarkasti säilytti ne siltä waralta, että hän tekee niistä sekä pienempiä että ijompia höyhenpatjoja; ainoastaan silloin kuin hän möi linnut kokonaisuina, meniwät höyhenetkin. Syksympänä kantoi hän kontilla lintuja kirkonkylän kauppiaille, jotka niitä halukkaasti ostiwat ja niillä sai hän siewojet rahat; mutta ijoimmat linnut ne yhä waan pääsiwät aitanorjille.

Eräänä iltana syksympänä sanoi Jakke: „Woi, kun kirkoherran kesäsaatawatkin owat vielä maksamatta!“

„No, sinä nyt olet aikahinen; kyllätkai talwiwientikin on vielä maksamatta“, sanoi emäntä.

„Mitenkä se on äiti, tulikohan nekään maksetuksi?“ sanoi Jakke ja katjoi äitiään hartaasti silmiin.

„Enpä oikein muista; tuskinpa niitä on maksettu“, sanoi mummo.

„Senhän minä arwasinkin; te olette oikein aikaansaamattomia nuhjuksia“, sanoi emäntä wähhän karsimättömästi ja meni asioihinsa.

Sitten ei puhuttu enään koko asiasta mitään.

Emäntä touhuji askareissaan, käwi hakemassa ansansa ja toi lintuja, kuten ennenkin.

Parin vuorokauden päästä mätti hän suuren konttinsa lintuja täyteen, pani vähän parempata warrellensa ja alkoi wääntää konttia selkäänsä.

„No, mihinkä nyt?“ sanoi Jaffe kummisjaan.

„Vähden kirkkoherran saatawia maksamaan“, sanoi emäntä.

„Mitä joutawata, ennättäähän sen sittenkin!“ sanoi Jaffe.

„Niin, ennättäähän sen sittenkin, ajattelet sinä, ja niin ne jäävät ferrasta toiseen, niin että viimein tulee ryöstöherra taloon. Raikki pitää ajallansa tehdä“, sanoi emäntä ikäänkuin vähän nuhtelewasti.

„Luuletkos kirkkoherran saatawistanja lintuja ottawan?“ sanoi Jaffe epäillen.

„Ole siitä huoleti, kyllä herrat linnunlihan tuntewat“, sanoi emäntä wakuuttawasti.

Ja niin lähti hän.

Emäntä kantoi lintukonttinsa suoraan pappilaan, heitti sen wäentupaan ja meni kirkkoherran kamariin.

Kirkkoherra oli istumassa keinutuolisja, jossa hän weteli sawuja pitkäwartisesta piipustaan.

Kun emäntä oli hywämpäiwän toiwottanut, sanoi kirkkoherra:

„Kah Lampelan nuori emäntähän se onkin!“ Samassa nousi hän ylös ja meni wierastansa terwehtimään, kehoittaen istumaan.

„Mitäs emäntä nyt asioitsee?“ utasi kirkkoherra sitten.

„Olijhan minulla vähän asiaa: tulin kysymään, ottaisiko kirkkoherra lintuja?“

„Onko teillä niitä useampiakin?“ kysyi kirkkoherra.

„On niitä, en heitä ole lutenut.“

„Dikein paljon?“

„Dikein wiikkokontillinen.“

„Kyllähän linnut hywiä olij, waan sattui nyt niin kuiwa rahasta; se tulee wälistä kattelma minullekin“, sanoi kirkkoherra awonaisesti.

„En minä niistä rahaa tahdokkaan.“

„No, mitenkäs sitten?“

„Meillä kuuluu olewan rästinä kirkkoherran saatawat.“

„Enpä häntä voi muistaa, mutta saadaanpa katsoa“,
sanoi kirkkoherra ja otti ylöskantotirjansa esille.

„Niin näkyy olewan kesäsaatawat“, sanoi kirkkoherra
tirjaansa selailleen.

„Minä luulen, että on rästinä talwijsaatawatkin“, sanoi
emäntä.

„Niinpä näkyy olewan, waan eiwäthän ne niin pikkupai-
kasta suuriin nouse. Mutta lähdetäänpäs nyt niitä lin-
tuja katsomaan“, tuumaili kirkkoherra.

Mentiin.

Oikein kirkkoherra kauhistui, kun näki niin suuren kontin
täynnänsä kauniita werokkia lintuja.

„Kannappas konttisi tänne salinporstuaan“, käski hän
emäntää.

Kun tämä oli linnut kufistanut lattialle, näyttiwät ne
niin paljoilta, että kirkkoherra huudahti: „Ei minun saata-
wani riitä maksuksi tuosta lintupaljoudesta; minä maksan
teille ylijäämästä rahat.“

„En, hyvä kirkkoherra, minä niistä lisämaksuja tahdo;
kiitos waan odottamastanne“, sanoi emäntä ja aikoi lähteä.

„Mikäpäs nyt niin wain ilman aikojaan lähtekö; tul-
kaa nyt sijälle, että saatte edes kahwikupin“, sanoi kirkkoherra.

Kirkkoherra haki waimonsakin katsomaan sitä lintupal-
jouutta ja yhdesjä he sitten niitä ihailivat.

Lampelan emännälle tuotiin oikein wehnäsen kansja
kahwia, ja rowastinna istui wiereen puhuttelemaan.

„Saijinko minä wastakin metsänviistalla maksaa kirkko-
herran saatawat?“ kysyi emäntä.

„Saatte, saatte, emäntä hyvä; sittenhän meidän ei niitä
tarwitse mistään muualta hakea“, wakuutti kirkkoherra.

Kun tuli rekifeli, meni Jaffe metsään hakkaamaan ja
emäntä rupeji hewosta ajamaan. Kun ajomatka oli lyhyt,

ei luonnollisesti ollut myötäänjä ajamista. Emäntä käytti väliajan hyödyksi siten että alkoi hakata haloiksi kotiinajamiaan rankoja.

Kun Jaffe tuli kotiin illalla, ei hän ollut silmiään uskoa, kuinka oli mahdollista, että emäntä niin solewasti ajoi hewosta ja wieläpä ennätti melkoisen määrän halkojain hakata.

„Sinä olet toimellinen waimo“, sanoi Jaffe ja oli vähällä tarttua emäntään syliksi. Pari kertaa hän jo kohautti käsiään sitä warten, mutta tawallinen juroutensa ja ujoutensa esti hänet siitä.

„Mitä sinä siinä töpistelet ja heristelet ja kuitenkin heität hywät aiheeti siihen?“ sanoi emäntä, samassa wanuen Jafkeen kiinni, ja hän nujutti ja myllyhytti miestään niin että sääret wirweliä huusivat. Jaffe parka nauroi niin että oli siihen katteta. Kenties oli se Jafelle ensimmäinen sydämellinen nauru koko elämässään.

„Enkö minä sinulle, mokoma, jo ennakolta sanonut, että tältä tytöltä käypi laatuun waikka minkäläinen työ.“

„Mutta nyt meiltä loppuu tuoreen lihan syönit“, sanoi Jaffe eräänä iltana.

„Mitäkin niin?“

„Onhan nyt jo lumi maassa, ettei enään woi lintuja ppyytää.“

„Ei siinä ole mitään perää. Jafka ma tässä saan jotakin loma-aikaa menen metsään laittamaan katoksia kuusten juurille, ja kun enemmän lunta tulee, wiritän jänislankoja niin kyllä tuoretta lihaa piisaa“, wakuutteli emäntä.

Sanottu ja tehty. Emäntä meni kun menikin metsään, laitti sinne katoksia puidenjuurille, ja kun lunta tuli enemmän, wiritteli hän jänispoluille surmasilmukoita. Katoksissaan hän piti ansain alla marjaisia puolanmarjanwarjia ja piti katosten alustat lumesta puhtaina. Niihin linnut mielellään meniwät ruokaansa hakemaan, waikka saiwattin

siellä usein surmansa. Olipa joma katsoa, kun emäntä puki Jaken takin päällensä, köytti sen wyötäisistään kiinni, pisti firwesnalkin wyönä alle, hyppäsi sukille ja alkoi mennä wilistää metsään. Mutta sieltä palatessaan oli hänellä usein metsoa, koppeloa, teertä ja walkeista karwajalka-metsikanaa ja jänis tai parikin kontisja. Niillä retkillään ei hän wiipynyt parin tiiman päälle, ja pian hän taas joutui muihin asioihin.

Pitkät talwiset iltapuheet alkoivat lähestyä. Emäntä loukutti kesällä kaswaneet hamput ja laitti mummon niitä kehäämään. Itse hän laittoi werkonkudelman ja alkoi pitkinä puhteina pistellä werkkoa.

„Mitähän sinä luulet tuolla tekewäsi?“ kysyi Jaffe.

„Tietysti minä pyydän kaloja“, sanoi emäntä awonaisesti.

„Kaitkea vielä, mistähän niitä luulet pyytäväsi?“ sanoi Jaffe ikäänkuin pitäen joutawana koko emäntänsä kalapyyntihankkeet.

„Etkö noisja lammisja sitten kaloja olekaan?“ kysyi emäntä.

„Noo, onhan niitä; waan kylläpähän ne siellä pysywät“, tuumaili Jaffe.

„Onko niistä kukaan pyytännyt kaloja?“

„Eipä juuri . . . joku koukkumies joskus.“

„Etkö sinäkään ole koskaan pyytännyt?“ kysyi emäntä.

„Ei, mitäs minä; ei ne sieltä minun kynsiini tule“, sanoi Jaffe.

„Senhän minä tiesinkin; et sinä mitään yritä. Mutta minun kynsiini ne kyllä tulewat, ja sen parempi kun ei ole ollut muita pyytäjiä; saan sitä enemmän kaloja. Tarwitseehan kesälläkin saada jotakin tuoretta ruokaa, kun ei käy linnun pyytäminen laatuun“, tuumaili emäntä wakuuttawasti.

Kewäillä oli emännällä parikymmentä pientä ryjätup-peloa walmiina. Itse hän ne wannehti ja laittoi kaitinpuolin reilaan.

Kun kewäällä maan ja jään väliin ilmestyi joitakin awonaisia paikkoja, pisteli emäntä niihin ryjätuppeloitaan. Pian alkoi hän kantaa kotiinsa kontilla suuria haukia, kuin kotahalkoja. Niitä tuli niin wiljalta, ettei kaikkia woitu syödä waikka emäntä wei usein Zukenkin taloon. „Jospa oliji, mihin noita kaloja möiji, niin nyt rahaa tuliji! mutta on liian pitkä matka kantaa niitä kirkollekin näin kelirikon aikana“, tuumaili emäntä.

Mutta toimielias kuin ainakin tekji hän keinon siihenkin.

Mitä ei keittämällä ja paistamalla woitu syödä, perfkasi hän ne ja halkasi selänpuolelta ja laitti seinille tikutetuna kuiwamaan. Tällä tawalla teki hän monta isoa kimpua kapahaukia ja walmistuttua wei hän ne aitan orsille wastajen waraksi. Niin hän pyysi koko kesän kaloja, eikä tuorekala puuttunut koskaan heidän pöydältänsä, eikä se sentään yhtään ehkäisjyt hänen muita toimiansa, sillä hän lähti sitä aikujemmin ja oli toimisjaan sitä myöhempään.

Kesätöissä oli hän aina Taten kansja rinnakkain. Kun oltiin niityllä heinänteosja, pökäsi hän heti syömästä päästyään metsjään sikji ajaksi, kunnes muut oliwat ruokalepoa wiettämässä. Siellä hän repi pajuista parkkia irti, ja tullesja oli hänellä niitä wancka taacka selässä. Sillä tawalla keräili hän kesän pitkään niitä hevoskuormittain ja talwella sai hän niillä kauniit rahat. Hän oli aina ja jokapaikasja pyynnin ja saannin puolella, eikä hän näkynyt wäsywän eikä uupuwan ensintään. Yhtä täyteliäs, yhtä punacka hän waan oli kuin ennenkin.

Aikaa on kulunut. Sillä wälin on Lampelasja tapahnut suuria muutoksja. Lampelan emännällä on jofaksi pientä perillistä, tyttöjä molemmat. Nämät rajoittiwat jonkun werran emännän työ- ja toimintawapautta, mutta suurimmafsi osaksi saiwat ne jäädä mummon hoitoon.

Silläwälin ruwettiin rakentamaan Dulun rautatietä. Rautatielinja osui kulkemaan noin puolen peninkulman mat-

kasja Lampelan ohitse. Vielä osui käydä niin onnellisesti, että toisenpitäjän kymmenkunnan sydänmaan talon tafia rakettiin pikkunen pyssäki juuri lyhimmän matkan päähän Lampelasta. Tämä oli suuresta merkityksestä Lampelalle. Samalla kuin se oli melkein lähimmäinen naapuri, tuli se Lampelan emännälle oikeaksi markkinapaikaksi. Sinne hän möi lintunsa, kalansa, woinsa, marjansa ja mitä waan myytävää oli. Muun muassa kokiili hän kulowalkean polttamista lepikoista tyhmyräsauvoja, kuori ne ja wei pyssäkille. Siellä hän laitti pylwästen nenään ison ammeenwanteen, jonka sisään hän asjetteli tyhmyräsauwanja, ja niitä oli siellä wälistä runjas warasto. Sauwat oliwat warustetut niin julkiselle paikalle, että kaikki rautatietä matkustawaiset ne heti hawaittiwat. Yksi ja toinen matkustawa meni niistä paraita walitsemaan, ja asemamies möi niitä määrätystä hinnasta ja Lampelan Marilla oli siitä kaupasta melkein ainainen rahantulo.

Mutta vielä suurempiin hommiin ryhtyi Lampelan emäntä, hän rupeji nim. laittamaan rautatielle ratapölkkyjä ja halkoja. Talo oli jo niin waurastunut, että jaksettiin pitää wierasta wäkeäkin. Itse emäntä se istua kōrötteli ratapölkky- tai halkokuorman päällä, wiedä kiiättäen niitä asemalle. Sattuiiko niin, ettei emäntä itse joutanut hewosta ajamaan, sai piikatyttö sen tehdä. Pysäkin päällikkö oli ihmisystävällinen mies, ja hän oli aina apuna emännän ja piikatytön kuormaa purtamassa.

Waikka noita uusiakin hommia tuli, ei emäntä jilti heittänyt kalan- ja linnunpyyntiänsä.

Kun wanhin tytär oli wiisikuotias, siwalji emäntä tyttön selkäänsä ja lähti ansojanja kokemaan.

„Mitä sinä nyt hulluttelet, kun lähdet tuota lasta ympäri metsiä kantamaan, sillä onhan työtä toissijain?“ ihmetteli Jaffe.

„Pitäähän lapsen jo nuorena oppia. Wiisikuotiaana minäkin olin isän kanssa linnustamassa“, sanoi waan emäntä ja lähti.

Talwikaudet oli hänellä kalanpyynti voimassa. Eräänä kertana oli Lampelasja neljä päiväläistä ratapölkkyjen teosja. Njansa tehtyä lähti emäntä kalanpyydyksiään kokemaan. Miehät tulivat metsästä kotiin puolista syömään ja emäntää ei näkynyt ei kuulunut.

„Kylläkäi se on päällensä pudonnut ryssäawantonsja; muuton ei hän niin kauwan wiipyisi. Täytyy pikasesti lähteä häntä hakemaan“, hätäili Jakke. Samassa tormasi hän ulos ja siwalssi sukksensa seinän nojalta, aikoen hypätä niiden päälle ja lähteä emäntää hakemaan. Mutta emäntäpä tulla wihkasi sukksillaan jo aika hamppua kotiin päin.

„Sain niin paljon kaloja, että hiihtää wihkasin konttineni rautatien pysäkillle myömään niitä ja näppäsin kahdeksan marffaa pussiini. Nyt on wero-raha täysi“ sanoi emäntä wähän hengästyksissään ja oli niin punainen, että luuli weren tipahtawan.

Emännällä oli jo useita isompia ja pienempiä höyhenpatjoja aitan orrella. Ei hän ensinkään käyttänyt niitä talouden tarpeisiin.

„Mihin sinä noita jäästät, kun et itse niitä käytä, maakaat waan olkiwuoteella?“ muistutti eräänä kertana joku hänen ystäwistään.

„Minä jäästän niitä tyttärilleni; tarwitseehan lapsikulatkin jotakin saada“, sanoi waan emäntä. Mutta sitä hänen ei olisi pitänyt tehdä. Sillä kun hän eräänä kertana meni patjojaan tarkastelemaan, hawaitsi hän, että hiiri oli kaiwanut monen patjan läpi reijän ja wihdoin rakentanut kolmanteen patjaan pesänsä. Siellä oli koko pahna jo melkein aikasia hiiriä, ja nekös oliwat patjoissa pitäneet aika mylläkkää. Harmisjaan kantoi emäntä patjat huoneeseen ja syötätti kiskalla koko tuon tunkeilewan roswojoukon. Ei emännän mielestä tahtonut mennä tuo, kenties ensimmäinen tappio hänen tawaransa kokoamisessa. Paapattamalla paapatteli hän yhtämittaa tuota kowanonnen kohtausta ja sitä tappiota, minkä ne hänelle tekiwät. Muuta neuwoa ei ollut,

waan täytyi laittaa uudet päälliset patjoihin rikkeinten sijaan sekä eroitella turmeltuneet höyhenet pois. Mutta kylläpä emäntä osasi nyt katsoa patjojensa perään, etteivät niitä enään hiiret päässeet turmelemaan. Useat kerrat kesästä kantoi hän ne ulos tuultumaan ja tarkastellakseen, oliwatko niihin hiiret mitään wifaa tehneet.

Jaken talous oli ensimmältä paljon huonommalla kannalla kuin Jaken, sillä niin nuhjusmainen ja toimeton mies kuin Jaffe oli, ei hän päässyt waurastumaan, waikka kyllä koki tehdä työtä kahden edestä. Mutta ei kauwan wiipunut, ennen kuin Jaken talous oli paljon edellä Jaken taloutta ja tämä kaikki oli Jaken emännän ansio.

Eräänä iltana sanoi emäntä Jafelle: „Meidän waurastumisemme käypi tällä tawalla kowin hitaasti, sillä emme me saa peltoa lewenemään niin rohki kuin pitäisi; kun kowa korpi ja kannikko on kowa wastarinnan tekijä. Meillä on aiwan pellon alla hywä räme; siihen täytyy ryhtyä käsitki, että saisimme pikemmin tarjaa lisääntymään.“

„Tee kuin tahdot . . . mitäpä minä hänestä“, sanoi Jaffe wälinpitämättömästi ja tuhraji nokkaansa.

„Senhän minä tiesinkin, mokoma nuhjus; mutta sen sanon, että kyllä saat tulewana kesänä kuokkaa ja lapiota heiluttaa“, sanoi emäntä itäänkuin uhmaellen.

„Tämä poika ei työtä pelkää“, sanoi Jaffe ja hän oikein hypähteli ja reipasteli.

„Kas, waan eipä uskoisi! ompa lepäsäkin terwaa!“ sanoi emäntä naurahtaen.

Samassa käwi hän ukkoonsa kiinni, pöllyytti, nujuutti ja pyöritteli häntä kelpolailla. Jaffe nauraa tuhautteli waan nokkaansa.

„Minulla on hywä mies, nöyrä mies, siwo mies; hywä työmies myöskin olet, mutta toimintakykyä ei sinulla ole wähen wähääkään.“

„Eipä sitä paljon minulta taida yskinäni suopeltoa tulla“, arweli Jaffe.

„Kuka on sanonut, että sinun yksin sitä tulee tehdä? Otetaan joku mies sinulle avuksi; paitsi sitä olenhan minäkin vielä joku“, tuumaili emäntä.

„Milläpä tässä miehiä palkataan“, tuumaili Jaffe.

„Ole siitä huolehti, kyllä minun pussissani sen verran varoja on“, wakuutti emäntä. —

Ennenkun kesä oli lopussa, oli kaunis kaistale pantu rämettä nurin ja emäntä oli parhaana siellä tuokkaa ja saapiota heiluttamassa.

Kesäsydännä kun ei ansoilla ja ryssillä saanut kaloja, kulti emäntä onkimassa ja toukkuamassa. Usein hän lähti järvelle ennen auringon nousua, ja ennenkun wäki nousi ylös, oli höyryäwä kalakeitto jo walmiina pöydällä.

Eräänä kertana oliwat Lampelaiset ottaneet tehdäksensä waltionrautatielle isomman määrän halkoja. Mutta käwi niin onnettomasti, että Jaffe rupeji sairastelemaan, eikä kyennyt ensinkään metsätöihin.

„Mitä nyt tulee neuwojji näiden waltion halkojen kanssa, kun minä en kykene metsään?“ arweli Jaffe eräänä kertana alakuloisesti.

„Meidän täytyy ottaa poikani awuksimme“, tuumaili emäntä.

„Mitäs semmoiselle työlle poikani woi; tarwitseiji katjikin aikaista miestä, semmintin kun tänä talwena olijiwat menneenwuotiset halotkin ajettawat rautatiepysäkille“, perusteli isäntä.

„Minkä tähden turhanpäiten niin paljon warojamme tuhlaajimme, koskapa poikani kyllä woi sahaa toijesta päästä wetää. Kyllä minä raastan toijesta. Ujakoön piikatyttö waltiohalkoja ja muutenkin hewosta“, tuumaili emäntä.

„Sinä häntä nyt olet aikahinen“, sanoi isäntä nauraa tuhautellen.

Sanottu ja tehty. Emäntä teetti itselleen päälle polwen ulottuwat saappaat, hankki poikasen kumppanikseen ja nyt

metseen waltion halkojen sahautseen. Ja huhtikuun ensimmäisinä päiwinä oli tuo isommainen halko-urakka kauniisti ladottuina pinoihin.

* * *

Lampelan emännän ei enään olisi tarwinnut olla niin ahkeran ja monipuolisesti puuhaawan, sillä talous oli jo paisunut siihen määrään, että hän olisi jo woinut vähemmällä touhulla toimeen tulla. Mutta hän ei waan woinut luopua entisestä tawastaan. Yhä hän eli ja toimi entiseen suuntaansa, ajoi hewosta, hakkasi melkein kaikki kesäpuut, linnusti ja kalasteli. Syksyin oli hän jo niin heikolla jäällä pyydysten ja kanssa, että Jaffe pelkäsi hänen putoawan heikoon jäähän ja menettävän henkensä. Mutta äläs mitään! Sukkien kanssa laapusteli hän järwillä ja asetteli sinne pyydyksiään, eikä putoamisesta tullut niin mitään. Mutta usein oliwat eukon helmukset kotiin tullessa niin jäässä, että ne seisoiwat lattialla, kuin tyhjä tynnyri, kun hän ne päättänsä pois riisui.

Koko talwet läpeensä oli hänellä linnun katokset, jänislangat, kanawihit ja kalanpyydykset woimassa. Wiimeiseltä piti hän kalamatkoillaan piikatytöstä kumppalinaan. Oli eräänä kertana oikeen pohjolan mallipakkanen. Tyttö ei arwannut olla niin warowainen, kuin emäntänsä oli. Muutamaman lammin ojan suussa oli hautowa kohta. Emäntä ei huomannut pitää tyttöä silmällä ja yks kaks pudota muksahti tyttö järween. Ditis kawahiti emäntä sukkiensa päälle, sai tyttöä niskasta kiinni ja weti hänet jäälle. Nyt tuli imelät kummat. Matkaa oli kotiin kolmatta kilometriä ja liki neljäntymmenen pykälän pakkanen kipristeli kuiwiskatin waatteisja olewaa ihmistä, mitä sitten tuota kylmässä wedessä läpikästunutta tyttöä. Mutta emäntä ei pitkin neuwotellut. Siihen hän jätti ryjänä ja siellä potkiwat kalat jäätymään, sieppasi tyttöä käsipuolesta kiinni ja alkoi häntä

yhtenä siipenä wiedä kiidättämään kotia kohden. Se oli semmoista nujakkaa ettei tyttö joutanut kowinkaan kylmettymään waikka waatteet oliwat niin jäässä ja pullallaan kuin rumpu. Kotiin päästyä riisuttiin tytöltä heti waatteet päältä, kuopattiin lämpimiin peittoihin sänkyyn maate ja annettiin runsaasti juoda kuumennettua maitoa. Näin hoidettuna tytölle ei tullut hikirupea koko kylmästä kylwyystä. Mutta kyläpä emäntä oli punaistakin punaisempi kotiin päästyään; ankaran kiwaan ponnistuksen tähden hän lehasti niinkuin ison sammujan nuotion hiillos.

Kun asiat oli saatu järjestykseen lähti emäntä jälleen pyyhdyksiään kokemaan ja oli niinkuin ei olisi mitään tapahtunut. Myöhemmällä kantoi hän kotiin ison kontillisen kaloja. —

Lampelan emäntä oli hywin wieraswarainen. Kun hän sattui saamaan wieraita, hoiti ja kestitti hän heitä kuten parhaiten taikii. Hän laitti heille saunat, pesi ja puhdisti wieraansa ja saunasta tultua kampaui ja ruokkoi heidän päänsä. Tämän teki hän kaikille, oliwatpa he sitten rikkaita tai köyhiä.

Tuo toimellinen emäntä oli tullut kuulukki. Useinkin tuli etäisimmistäkin piireistä ihmisiä oikein kättenmahtain katsomaan tuota kuulua, toimellista ja monipuolista emäntää. Mutta kyläpä emännällä olikin wierailensa mitä eteenpanna. Ei ollut sitä aikaa wuodesta, ettei hänellä ollut tuoretta kalaa ja lintua saatawilla, joista hän laitti monipuolisia ruokia; ja herkkujen lisäksi oli hänellä sawustettua lintua, lipeäkalaa, puhumattakaan härän- ja lampaan lihasta laiteuita ruokia, ja maitotalous sai runsaista warastoistansa täydentää ruokalistan. Tyytywäisinä ja ihmetellen lähtiwöt wieraat tuosta sydänmaan talosta.

* * *

Merkkillisintä merkilliäin koko tässä jutussa on se seikka, että kaikesta tästä huolimatta oli emäntä kuitenkin nainen, Janan kauniimmassa merkityksessä. Raiken tuon ankaran työn ja rehuamisen takia olisi emännän luullut ennen aikaan rapistuneen ja kuihtuneen, mutta ei. Hän oli aina waan yhtä täyteliäs, yhtä iloinen, yhtä punakka kuin ennenkin; olijipa luullut, ettei ikä eikä waiwat hänen pystyisikään.

Sitäpaitji oli hänen henki-ihmijensä elossa. Kuuluen heränneitten kantawäkeen, oli Lampelan emäntä usein näiden seuroissa sekä kutsui seurat usein kotiinsa. Hän eli kristityn elämää, aina iloisena, aina luottawana ja aina toimellisena uudistalon emäntänä sywällä Suomen jalolla.

HINTA 1:50.

Juon. kannoks. 1.

Päivärinta

KANSALLISKIRJASTO-KANSALLISKOKOELMA

120 102 2042

MB 9823

+

